

Департамент інформаційної діяльності, культури,
національностей та релігій
Хмельницької обласної державної адміністрації
Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека
Хмельницьке обласне відділення
ВГО Українська бібліотечна асоціація
Хмельницька обласна організація
Національної спілки краєзнавців України

Календар

знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини
на 2026 рік

Рекомендаційний бібліографічний довідник

Хмельницький
2025

УДК 006.95(059.3)(477.43)«2026»
К17

Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2026 рік : реком. бібліогр. довід. / Департамент інформаційної діяльності, культури, національностей та релігій Хмельниц. облдержадмін.; Хмельниц. ОУНБ; Хмельниц. обл. від-ня ВГО Укр. бібл. асоц.; Хмельниц. обл. орг. НСК України ; уклад. : З. В. Філіппенко, А. Ю. Радецька. – Хмельницький : Моноскрипт, 2025. – 192 с.

Друкується за рішенням редакційно-видавничої ради Хмельницької ОУНБ, протокол № 4 від 11.11.2025 року, та Президії Хмельницького обласного відділення ВГО Українська бібліотечна асоціація, протокол № 6 від 12.11.2025 року.

Укладачі: *Філіппенко З. В., Радецька А. Ю.*

Відповідальна за випуск: *Чабан К. А.*

Видано за фінансової підтримки Хмельницького обласного відділення ВГО Українська бібліотечна асоціація.

На обкладинці фото:

*Олександра Павловича Шульмінського,
Освальда Федоровича Бургардта (псевд. Юрій Клен),
Романа Георгійовича Чехуна*

© Автори статей, 2025

© Хмельницька обласна універсальна
наукова бібліотека, 2025

© Хмельницьке обласне відділення ВГО
Українська бібліотечна асоціація, 2025

Від укладачів

До вашої уваги 60-й випуск щорічного рекомендаційного бібліографічного довідника, що укладається колективом Хмельницької ОУНБ з 1966 року. Він містить інформацію про визначні події історії краю, його суспільно-політичне, спортивне, культурне та громадське життя, ювілеї уродженців і видатних діячів, життя та діяльність яких пов'язані з Хмельниччиною.

Видання складається з двох розділів: хронологічний перелік дат і текстові довідки.

У першому спочатку подаються ювілеї, точна дата яких не встановлена, далі – встановлені дати. Курсивом виділені дати, які мають розширені текстові довідки в другій частині. Текстові довідки подаються в авторській редакції.

Бібліографічний опис літератури здійснено відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» та ДСТУ 3582:2013 «Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила».

Основними джерелами для пошуку інформації стали галузеві й тематичні енциклопедії, довідники універсального змісту, матеріали краєзнавчих науково-практичних конференцій, праці дослідників краю, книги з історії окремих населених пунктів, підприємств, установ, організацій, наукових і навчальних закладів, періодичні видання, електронні ресурси мережі «Інтернет» тощо.

Для зручності пошуку персоналій в кінці видання подається абетковий покажчик.

Відбір інформації завершено у вересні 2025 року.

Свої зауваження і пропозиції просимо надсилати на електронну адресу відділу краєзнавства: kraj.1hmounb@gmail.com.

❖ Знаменні і пам'ятні дати ❖

**Земле подільська, шовковії ріки,
Буду любити тебе я довіку.
Ти – наче в променях
сонця краплина,
Ти – моя радість,
моя Батьківщина.**

В. Мацько

У 2026 році виповнюється

- 1030** років з часу першої літописної згадки про місто Полонне (996).
- 785** років з часу вторгнення монголо-татарських полчищ на Правобережну Україну, в т. ч. і на Поділля (1241);
- 785** років з часу першої документальної згадки про села Трусилівка Красилівського (нині Хмельницького) району та Клинини Волочиського (нині Хмельницького) району.
- 675** років з часу першої документальної згадки про с. Баймаки Білогірського (нині Шепетівського) району (1351).
- 660** років з часу першої згадки про с-ще Чорний Острів Хмельницького району (1366).
- 640** років з часу першої літописної згадки про села Привороття (нині с. Подільське) Кам'янець-Подільського району; Крупець Славутського (нині Шепетівського) району та Христівка Ізяславського (нині Шепетівського) району (1386).
- 630** років з часу першої писемної згадки про села Дяків Славутського (нині Шепетівського) району, Велика Радогощ Ізяславського (нині Шепетівського) району (1396).
- 620** років з часу першої документальної згадки про с. Сокіл Кам'янець-Подільського району (1406).
- 615** років з часу першої документальної згадки про с-ще Летичів (1411).
- 605** років з часу першої згадки про с. Поляхова Теофіпольського (нині Хмельницького) району (1421);
- 605** років з часу заснування с. Турівка Теофіпольського (нині Хмельницького) району (1421).
- 595** років з часу першої писемної згадки про с-ще Деражня, села Жванець, Гринчук, Рункошів Кам'янець-

- Подільського району, Коричинці Деражнянського (нині Хмельницького) району (1431).
- 590** років з часу першої згадки про села Балин Дунаєвського (нині Кам'янець-Подільського) району; Божиківці Деражнянського (нині Хмельницького) району; Хребтіїв Новоушицького (нині Кам'янець-Подільського) району (1436).
- 585** років з часу першої згадки про с-ще Білогір'я (до 1946 р. – Ляхівці) Білогірського (нині Шепетівського) району (1441).
- 550** років з часу побудови Покровської церкви-фортеці у с. Сутківці Ярмолинецького (нині Хмельницького) району.
- 525** років з часу першої згадки про села Пилява Старосинявського (нині Хмельницького) району; Криворудка Красилівського (нині Хмельницького) району (1501).
- 520** років з часу першої документальної згадки про с. Веселівка Красилівського (нині Хмельницького) району (1506).
- 480** років з часу першої писемної згадки про с. Заруддя Красилівського (нині Хмельницького) району (1546).
- 475** років з часу побудови у Плоскирові (нині – м. Хмельницький) дерев'яної фортеці (біля 1551);
- 475** років з часу першої документальної згадки про с. Шелехове Деражнянського (нині Хмельницького) району.
- 465** років з часу заснування князем К. В. Острозьким м. Старокостянтинів (1561). На основі останніх досліджень археологи вважають, що Старокостянтинів був збудований на місці літописного міста Кобудь, що згадується у 1241 р.;

- 465** років з часу першої згадки про с. Колісець Теофіпольського (нині Хмельницького) району (1561).
- 460** років тому Плоскирову (нині м. Хмельницький) стараннями Матвія Влодека, кам'янецького старости, було надане магдебурзьке право (1566).
- 440** років з часу першої згадки про села Печиводи та Піддубці Славутського (нині Шепетівського) району (1586).
- 435** років з часу документальної згадки про села Чотирбоки та Мала Боровиця Білогірського (нині Шепетівського) району (1591).
- 425** років тому в Кам'янці-Подільському цеховий майстер Стефан Самборський вперше поставив екслібрис на книгах своєї бібліотеки. Це був перший екслібрис на книжках в Україні (1601);
- 425** років з часу писемної згадки про села Радошівка та Сахнівці Ізяславського (нині Шепетівського) району; Баглаї та Киселі Старокостянтинівського (нині Хмельницького) району; Велика Шкарівка Шепетівського району; Печеське, Митинці, Решнівка, Сорокодуби Красиївського (нині Хмельницького) району.
- 410** років з часу першої документальної згадки про села Вербка, Сахни, Юрченки Летичівського (нині Хмельницького) району (1616).
- 310** років з дня народження Василя Крижанівського (Каліграфа; чернече ім'я – Володимир) (близько 1716–1760) – церковного діяча, педагога, архімандрита, ректора Ярославської семінарії. Народився у с-щі Меджибіж.
- 265** років з часу першої згадки про села Літки Деражнянського (нині Хмельницького) району; Немиринці Городецького (нині Хмельницького) району (1761).

- 260** років з часу початку будівництва в Ярмолинцях монастиря ченців-бернардинів.
- 250** років з часу першої згадки про села Кадиївка Ярмолинецького (нині Хмельницького) району; Заставки Красилівського (нині Хмельницького) району (1776).
- 240** років з часу першої згадки про села Отроків Новоушицького (нині Кам'янець-Подільського) району; Любомирка Полонського (нині Шепетівського) району; Малі Юначки Красилівського (нині Хмельницького) району (1786).
- 235** років з дня народження Івана Івановича Гайворонського (1791–?) – архітектора. З 1841 р. працював губернським архітектором Кам'янця-Подільського.
- 230** років з часу затвердження царським указом герба Подільської губернії (1796). *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).*
- 220** років з дня народження Іполита Терлецького (у чернецтві архімандрита Володимира; 1806–1888) – церковного, громадського діяча, публіциста, доктора медицини та богослов'я. Народився у с. Волиця Дубиська (нині с. Волиця Хмельницького району).
- 210** років з дня народження і **155** років з часу смерті Антона Гіацинтовича Коципінського (1816–1866) – композитора, етнографа і педагога. Жив і працював у м. Кам'янець-Подільський (1845–1849).
- 205** років з дня народження Миколи Івановича Бистрова (1821–?) – інженера, архітектора. У 1865–1869 рр. обіймав посаду губернського архітектора Подільської губернії.
- 180** років з дня народження Костянтина Івановича Токмачова (1846–?) – архітектора. У 1880–1883 рр. працював молодшим архітектором у Подільській губернії;

- 180** років з дня народження Олександра Григоровича Анкудінова (1846–?) – інженера-будівельника. У 1876–1877 рр. займав посаду молодшого інженера у м. Кам’янець-Подільський;
- 180** років з часу заснування Шепетівського цукрового заводу (1846).
- 175** років з дня народження Костянтина Олександровича Введенського (1851–?) – інженера. У 1875–1880 рр. працював у м. Кам’янець-Подільський молодшим архітектором Подільської губернії, помічником єпархіального архітектора.
- 165** років з часу відкриття у с. Терешки Красилівського (нині Хмельницького) району церковно-парафіяльної школи. У 1871 р. вона була перетворена в однокласне народне училище Міністерства Народної освіти (1861);
- 165** років з дня народження Дионісія Кричковського (1861–?) – архітектора, автора проєкту українського Народного дому у м. Коломия (у співавторстві, нині музей Народного мистецтва Гуцульщини), костелу єзуїтів та інших проєктів у Коломиї, Львові. Народився у с. Ластівці Кам’янець-Подільського району;
- 165** років з дня народження *Олександра Павловича Шульмінського (1861–1944) – Кам’янець-Подільського міського голови за часів УНР, одного з ініціаторів відкриття Кам’янець-Подільського національного університету, учасника Подільської «Просвіти», представника польської громади у місцевому самоврядуванні;*
- 165** років з дня народження Опанаса Захаровича Неселовського (1866–1932) – історика, краєзнавця, члена Подільського історико-краєзнавчого товариства, завідувача Кам’янець-Подільського історико-археологічного музею (1924–1929), нині Кам’янець-Подільський державний історичний музей-заповідник.

- 155** років з дня народження Вацлава Теодора Івашкевича-Рудошанського (1871–1922) – військового діяча, дивізійного генерала Війська Польського. З січня до березня 1920 року – командувач Подільського фронту.
- 150** років з часу заснування у м. Проскурів (нині м. Хмельницький) механічної майстерні, яка у 1898 р. переросла в чавуноливарний і механічний заводи, нині ПРАТ Хмельницький завод ковальсько-пресового устаткування «Пригма-Прес» (1876);
- 150** років з часу відкриття у м. Красилів церкви Різдва Христового. Серед місцевого населення мала назву «Надолъна», а парафія – «Долинна»;
- 150** років з часу виходу першого тому «Трудов Подольского церковного историко-археологического общества» – видання, в якому містилося багато відомостей про сучасну Хмельниччину;
- 150** років з дня народження Сергія Миколайовича Полозова (1876–1937) – лікаря, фундатора системи охорони здоров'я Проскурівської округи.
- 145** років з часу відкриття в Ярмолинцях першої телефонної мережі (Телеграфна станція);
- 145** років з дня народження Антонія Кобця (1881–1937) – священнослужителя, настоятеля храму у містечку Купіль (нині с. Купіль Хмельницького району). У 1929 році був заарештований. Розстріляний 8 грудня 1937 року. Народився у м. Проскурів (нині м. Хмельницький);
- 145** років з дня народження Йосипа Савінського (1881–1940?) – священнослужителя. Служив і був заарештований 29 травня 1927 року у с. Кунів Ізяславського (нині Шепетівського) району;
- 145** років з дня народження Мойсея Марковича Альперіна (1881–1951) – лікаря-фтизіатра, професора, доктора медичних наук (1941). Народився у с. Білогірська Ізяславського (нині Шепетівського) району.

- 140** років з дня народження *Семена Васильовича Харченка-Харчука (отаман Хмара; 1886–1924) – полковника УНР, соратника Якова Гальчевського. Народився у с. Мордин (нині с. Прилужне Хмельницького району);*
- 140** років з дня народження Антонія Куровського (1886–1938) – священнослужителя. Служив у храмах сіл Михалківці, Михалпіль та Шарівка Ярмолинецького (нині Хмельницького) району, де й був заарештований у 1930 році. Розстріляний 15 лютого 1938 року;
- 140** років з дня народження Фелікса Миколайовича Любчинського (1886–1931) – церковного діяча Римо-Католицької церкви. Народився у м. Старокостянтинів Волинської губернії (нині Хмельницької області);
- 140** років з дня народження Антонія Матушевича (1886–1936) – священнослужителя. Після 1929 року служив у парафіях – Дунаївці, Залісці, Жванець, Стара Ушиця. Заарештований у 1930 р. в Дунаївцях. Помер у концтаборі на Соловках 10 травня 1936 року;
- 140** років з часу відкриття у Проскуріві першої в місті книжкової лавки.
- 135** років з часу побудови у м. Проскурів цукрового заводу (1891);
- 135** років з часу відкриття у м. Кам'янець-Подільський єпархіальної бібліотеки. (*Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»*);
- 135** років з дня народження Мар'яна Єндрущака (1891–1938) – священнослужителя, репресованого і розстріляного у Житомирі. Служив у Кутківцях Чемеровецького (нині Кам'янець-Подільського) району та м. Кам'янець-Подільський;
- 135** років з дня народження Чеслава Федоровича (1891–1940) – священнослужителя. Належав до Кам'янецької дієцезії. Був заарештований три рази. У 1928 році засуджений на 10 років концтаборів. У 1932 році після звільнення виїхав до Польщі. Загинув у Франції у 1940 році.

- 130** років з дня народження Марфи Федорівни Юрченко (1896–1976) – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Летава Чемеровецького (нині Кам'янець-Подільського) району;
- 130** років тому став до ладу Довжоцький спиртзавод, нині ДП «Довжоцький спиртовий завод» Кам'янець-Подільського району.
- 125** років з дня народження Феодосії Пилипівни Кохан (1901–1962) – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Пилипи-Олександрівські Віньковецького (нині Хмельницького) району;
- 125** років з дня народження Михайла Михайловича Круцкевича (1901–1976) – ботаніка, систематика рослин, флориста, краєзнавця, природоохоронця. З 1925 року працював у Кам'янець-Подільському ботанічному саду, після Другої світової війни – у сільськогосподарському інституті викладачем (нині заклад вищої освіти «Подільський державний університет»);
- 125** років з дня народження Григорія Ульяновича Павлика (1901–1978) – прозаїка, учасника Другої світової війни, автора мемуарів «Від Бугу до Волги», «Знову над Бугом зорі». Народився у с. Бахматівці Хмельницького району;
- 125** років тому став до ладу Проскурівський пивзавод, нині ПАТ «Хмельпиво».
- 120** років з дня народження Чеслава Людковіковича Майя (1906–1944) – журналіста, політичного діяча. У 20-30-х рр. служив у військовій частині м. Проскурів (нині м. Хмельницький). Репресований у 1936 році.
- 115** років з часу масового відзначення товариством «Просвіта» у Кам'янці-Подільському Шевченківських днів (1911);
- 115** років з часу відкриття у м. Проскурів повітової земської лікарні, нині в її приміщенні розташована обласна інфекційна лікарня;

- 115** років з дня народження Івана Трохимовича Валігури (1911–1973) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Карасиха Білогірського (нині Шепетівського) району.
- 105** років з дня народження Олександри Терентіївни Дрозд (1921–1960) – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Книжківці, нині у складі м. Хмельницький;
- 105** років з часу створення Славутського держлісгоспу;
- 105** років з часу відкриття у м. Проскурів курсів лікарського персоналу, які згодом були перетворені на школу, медичний технікум, нині Хмельницький базовий медичний фаховий коледж;
- 105** років з часу відкриття Головчинецької школи-інтернату в Летичівському (нині Хмельницькому) районі;
- 105** років з часу утворення Проскурівсько-Летичівського вікарства. *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»);*
- 105** років з часу заснування Хмельницького педагогічного училища (нині Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія) (1921). *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»).*
- 100** років з дня народження Степана Никаноровича Садового (1926–?) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Трительники Волочиського (нині Хмельницького) району.
- 95** років з часу виходу першого номера районної газети «Городоцький вісник» (1931);
- 95** років з часу відкриття у Нетішині школи та клубу, при якому діяла бібліотека.
- 90** років з часу відкриття Красилівської районної лікарні (1936);
- 90** років з часу заснування Полонської районної бібліотеки;
- 85** років з дня народження Олександра Юхимовича Боднара – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Балин Дунаєвецького (нині Кам'янець-Подільського) району.

- 75 років тому у м. Красилів вступила в дію перша в Україні компресорна станція (1951).
- 60 років з часу створення Хмельницького обласного відділення Національної всеукраїнської музичної спілки (1966).
- 55 років з часу заснування Волочиського машинобудівного заводу «Мотор Січ» (нині Відокремлений підрозділ Волочиський машинобудівний завод публічного акціонерного товариства «Мотор Січ»).
- 50 років з часу пуску у м. Славути заводу силікатних стінових матеріалів, нині ВАТ «Силікат» (1976).
- 40 років з часу заснування Ярмолинецької дитячо-юнацької спортивної школи.
- 35 років з часу заснування Хмельницького обласного госпіталю ветеранів війни (нині КНП «Хмельницький обласний госпіталь ветеранів війни» Хмельницької обласної ради) (1991);
- 35 років з часу заснування Деражнянського молочного заводу (нині ТОВ «Деражнянський молочний завод»);
- 35 років з часу виходу першого номера газети «Нетішинський вісник» (1991).
- 30 років з часу заснування Державного підприємства «Науково-технічний комплекс "Завод точної механіки"» (нині ТОВ «Науково-технічний комплекс "Завод точної механіки"») у м. Кам'янець-Подільський;
- 30 років з часу відкриття навчально-наукової лабораторії етнології у Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті (нині Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка).

Січень

60 років з часу 1-го випуску видання Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки «Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини» (1966).
(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).

- 1 145 років** тому у Кам'янці вийшла перша газета «Подольській листок» (1881–1882);
- **130 років** з дня народження Василя Петровича Перебийноса (1896–1961) – живописця, графіка, декоратора, одного з фундаторів Асоціації українських художників у Парижі. Народився у с. Малі Пузирки Красилівського (нині Хмельницького) району;
- **105 років** з дня народження Марії Дем'янівни Краковецької (1921–2007) – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Ружичанка Хмельницького району;
- **105 років** з дня народження Петра Михайловича Шморгуна (1921–1997) – історика, доктора історичних наук, професора, заслуженого діяча науки України. Народився у с. Осламів Віньковецького (нині Хмельницького) району;
- **90 років** з дня народження Миколи Кононовича Капелюха (1936–2008) – художника в галузі декоративно-ужиткового мистецтва, заслуженого майстра народної творчості України, члена Національної спілки художників України. Народився у с. Степ Шепетівського району;
- **85 років** з дня народження Анатолія Степановича Лучка (1941–2015) – живописця, громадського діяча. З 1968 року проживав у м. Хмельницький, з 1980 року – у м. Кам'янець-Подільський. Спеціалізувався на монументальних розписах, мозаїці, рельєфах;
- **80 років** з дня народження Льва Васильовича Баженова (1946–2022) – вченого-історика, краєзнавця, доктора історичних наук, заслуженого працівника освіти України,

професора Кам'янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка, директора Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України. Народився у м. Старокостянтинів. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»);*

- **80** років з дня народження Миколи Олексійовича Перестюка (1946–2024) – доктора фізико-математичних наук, професора, академіка НАН України, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у с. Плоска Славутського (нині Шепетівського) району;
- **75** років з дня народження Івана Васильовича Рибак (1951–2017) – кандидата історичних наук, члена-кореспондента Української академії історичних наук, професора Кам'янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка, лауреата премії імені Д. Яворницького НСК України. Народився у с. Зіньків Вінківського (нині Хмельницького) району;
- **70** років з дня народження Василя Івановича Горбатюка – письменника, члена Національної спілки письменників України, директора Хмельницького обласного літературного музею, лауреата літературних премій імені Г. Костюка, Т. Осьмачки, обласної премії імені М. Годованця. Народився у с. Гнатівці Хмельницького району. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»);*
- **70** років з дня народження Анатолія Євгеновича Новікова – майстра спорту СРСР з легкої атлетики, заслуженого тренера України, бронзового призера чемпіонату Європи, почесного громадянина штатів Техас і Небраска (США). З дитячих років проживає у м. Хмельницький. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»);*
- **55** років з дня народження Едуарда Олександровича Зваричука – педагога, кандидата історичних наук (2006), доцента, дослідника історії римо-католицької церкви на Поділлі та освіти харчової промисловості, члена

Національної спілки краєзнавців України (2010). Працював директором Кам'янець-Подільського коледжу харчової промисловості Київського національного університету харчових технологій;

- **35 років з часу виходу першого номера міської газети «Кам'янець-Подільський вісник» (1991).**
- 2 90 років з дня народження Івана Йосиповича Юзвишина** – доктора технічних наук, президента ГО «Міжнародна Академія інформаційних систем і мереж», президента ГО «Міжнародна Академія інформатизації». Народився у с-щі Вінківці;
- **90 років з дня народження Степана Петровича Пундика (1936–2002)** – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Мокрець Ізяславського (нині Шепетівського) району;
- **70 років з дня народження Йосипа Вікентійовича Вінського** – державного діяча, народного депутата II–VI скликань. Народився у с. Лошківці Дунаєвського (нині Кам'янець-Подільського) району;
- **65 років з дня народження Віталія Миколайовича Олуйка** – державного діяча, народного депутата України IV скликання. Народився у с. Ямпіль Білогірського (нині Шепетівського) району;
- **65 років з дня народження Людмили Дмитрівни Строцень** – історикині, етнографині, пам'яткоохоронниці, членкині Національної спілки краєзнавців України, Наукового товариства імені Шевченка та Спілки археологів України. Народилася у с. Клинини Волочиського (нині Хмельницького) району;
- **40 років з часу заснування Хмельницького обласного художнього музею. (Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»).**
- 3 60 років з часу заснування Хмельницького радіотехнічного заводу, нині державне підприємство «Новатор» (1966);**

- **50** років з дня народження Марії Петрівни Лавренюк (Лішнянської) – письменниці, публіцистки, журналістки, членкині Національної спілки письменників України, Національної спілки журналістів України, лауреатки міжнародної літературної премії імені Уласа Самчука, володарки спецвідзнаки за кращий твір про кохання Міжнародного конкурсу «Коронація слова». Закінчила Технологічний університет Поділля у м. Хмельницький (нині Хмельницький національний університет) за спеціальністю інженер-конструктор виробів зі шкіри.
- 4** **70** років з дня народження Галини Михайлівни Савки (1956–2024) – поетеси, заслуженої артистки України. Народилася у с. Богданівка Волочиського (нині Хмельницького) району.
- 5** **75** років з дня народження Станіслава Антоновича Собчинського – лікаря-уролога, заслуженого лікаря України, завідуючого відділенням Хмельницької обласної лікарні. Народився у с. Броварі Кам'янець-Подільського району.
- 6** **80** років з дня народження Марії Леонтіївни Наголюк – акторки, заслуженої артистки України, членкині Спілки театральних діячів України. Народилася у с. Велика Боровиця Білогірського (нині Шепетівського) району;
- **75** років з дня народження Володимира Семеновича Бастрічева – ветерана військової служби, кандидата військових наук (1986), професора (1998). Життєво та творчо пов'язаний з Хмельниччиною.
- 7** **100** років з дня народження Веніаміна Володимировича Кушніра (1926–1992) – художника, члена Спілки художників України, одного з керманичів і засновників клубу творчої молоді у 1960-х рр. Народився у с. Рудка Кам'янець-Подільського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2006 рік»);*
- **55** років з дня народження Богдана Миколайовича Фединчука – поета, автора численних бардівських творів,

журналіста, члена Національної спілки журналістів України (2002). Життєво та творчо пов'язаний з Хмельниччиною.

- 8 **65 років з дня народження Михайла Юрійовича Матюшенка (1961–2022) – Героя України, військовослужбовця ЗСУ, який проходив службу у складі 7 бригади тактичної авіації ім. Петра Франка (м. Старокостянтинів). Загинув під час виконання бойового завдання.**
- 9 **150 років з дня народження Степана Юхимовича Гаєвського (1876–1975) – літературознавця, мовознавця, церковного діяча, доктора філологічних наук, члена Наукового товариства імені Т. Шевченка в Австралії. Народився у с. Михиринці Теофіпольського (нині Хмельницького) району.**
- 10 **150 років з дня народження Василя Івановича Яворського (1876–1974) – вченого-геолога та палеонтолога, доктора геолого-мінералогічних наук, професора, Героя Соціалістичної Праці, лауреата Державної премії СРСР. Народився у м. Кам'янець-Подільський.**
- 12 **90 років з дня народження Володимира Федоровича Лук'янчука (1936–2005) – спортсмена (кульова стрільба з гвинтівки), майстра спорту міжнародного класу (1970), судді всесоюзної категорії (1980). Народився у с. Плєсна Шепетівського району.**
- 14 ***160 років з часу заснування Кам'янець-Подільської публічної бібліотеки, нині міська центральна бібліотека (1866);***
  - **85 років з дня народження Майї Василівни Шевчук – заслуженої працівниці освіти України, авторки та співавторки посібників для викладання української мови і літератури в 5-8 класах. Народилася у м. Славути.**
- 15 **110 років з дня народження Івана Михайловича Поліщука (1916–1943) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Ленківці Шепетівського району.**

- 16 105 років з дня народження Івана Яремовича Бойчака (1921–1972)** – критика, прозаїка, кандидата філологічних наук, автора нарисів та рецензій про творчість українських письменників. Народився у с. Піддубці Славутського (нині Шепетівського) району. *(Довідку див. «Календар ... на 2006 рік»);*
- **65 років з дня народження Вячеслава Володимировича Полятинчука** – голови Кам'янець-Подільського об'єднання товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, члена Національної спілки краєзнавців України, Національної спілки журналістів України, Національної спілки письменників України, художника, краєзнавця;
  - **40 років з дня народження Дмитра Вікторовича Бойка** – фехтувальника на шаблях, наймолодшого (17 років) серед чоловіків за часів незалежності нашої держави, заслуженого майстра спорту України, призера чемпіонатів світу та Європи, учасника Олімпійських ігор 2012 року. Народився у с. Полянх Славутського (нині Шепетівського) району.
- 19 230 років з дня народження Афанасія Лукича Лотоцького (в чернецтві Амвросій; 1796–1878)** – церковного історика і письменника, педагога, магістра богослов'я, намісника Почаївської Лаври (1860–1865). Народився у с. Мончинці Красилівського (нині Хмельницького) району. *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»);*
- **80 років з дня народження Геннадія Васильовича Бондаренка (1946–2023)** – історика, краєзнавця, кандидата історичних наук, лауреата премії імені Д. Яворницького НСК України. Народився у с-щі Сатанів Городоцького (нині Хмельницького) району.
- 21 105 років з дня смерті Миколи Дмитровича Леонтовича (1877–1921)** – композитора і педагога. Протягом 1892–1899 рр. навчався у Кам'янець-Подільській духовній семінарії;

- **105 років з дня народження Івана Олександровича Мельника (1921–1989)** – лікаря-терапевта, доктора медичних наук (1963), професора (1964). Народився у с. Андріївка Чемеровецького (нині Кам'янець-Подільського) району;
- **105 років з дня народження Олександра Федоровича Музики (1921–2001)** – художника, графіка, портретиста, народного художника України. Народився у с. Миньківці Дунаєвецького (нині Кам'янець-Подільського) району. *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»).*
- 23 105 років з дня народження Володимира Самійловича Семеновського (1921–1992)** – поета, автора збірок «Де Дністер і Збруч», «В єдинім строю», «Сяйво калини», «Солов'ї прилетіли». Народився у с. Кривин Славутського (нині Шепетівського) району. *(Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»);*
- **105 років з дня народження Степана Івановича Хоптяра (1921–1945)** – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Грабина, нині у межах с-ща Ярмолинці;
- **65 років з дня народження Анатолія Петровича Корнеєва (1961–2014)** – Героя України, громадського діяча, активіста Революції Гідності. Народився у с. Цвіклівці Кам'янець-Подільського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).*
- 26 90 років з дня народження Леоніда Адамовича Білого** – доктора технічних наук, професора Університету банківської справи Національного банку України. Народився у с-щі Антоніни Красиївського (нині Хмельницького) району.
- 27 105 років з дня народження Олексія Петровича Сидоришина (1921–1945)** – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Йосипівка Старосинявського (нині Хмельницького) району.

- 28 **35 років з дня народження Євгена Олександровича Зеленського (1991–2014) – Героя України, військово-службовця 8-го окремого полку спеціального призначення, що дислокується у м. Хмельницький. Загинув під час виконання бойового завдання в зоні АТО.**
- 29 **120 років з дня народження Андрія Зотовича Поліщука (1906–2002) – відомого оперного співака. Народився у м. Нетішин;**
- **20 років з дня народження Владислава Володимировича Степанчука – Героя України, солдата Державної прикордонної служби України, учасника російсько-української війни з м. Хмельницький.**
- 30 **105 років з часу виходу першого номера Славутської районної газети «Трудівник Полісся» (1921);**
- **85 років з дня народження Сергія Григоровича Костогриза (1941–2023) – фахівця у галузі механіки, доктора технічних наук, професора Хмельницького національного університету. (Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»).**
- 31 ***140 років з дня народження Віктора Кіндратовича Приходька (1886–1982) – державного, громадсько-просвітницького і культурного діяча, Подільського губернського комісара освіти (1917), голови Подільського губернського земства (1918, 1920). Народився у с. Княжпіль Кам'янець-Подільського району.***

Лютий

95 років з часу заснування у Новочеркаську Крайового державного українського драматичного театру імені Г. І. Петровського, нині Хмельницький обласний академічний музично-драматичний театр ім. М. Старицького (1931). (Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»);

25 років з часу створення Хмельницького обласного симфонічного оркестру (2001).

- 1 95 років з дня народження Миколи Арсентійовича Головка (1931–1986) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Красноставці Чемеровецького (нині Кам’янець-Подільського) району;**
- **90 років з дня народження Миколи Марковича Роженка (1936–2012) – доктора філософських наук, академіка Академії наук вищої школи України, лауреата премії імені В. Стуса. Народився у с. Западинці Летичівського (нині Хмельницького) району;**
  - **85 років з дня народження Тамари Стратонівни Умнові (1941–2022) – художниці, педагогині, членкині Національної спілки художників України. Народилася у м. Красилів;**
  - **85 років з дня народження Володимира Марковича Купчишина – майстра різьблення на дереві, графіка, живописця, члена Національної спілки художників України (1995). Народився у с. Теліжинці Ізяславського (нині Шепетівського) району.**
- 2 500 років з дня народження Костянтина (Василя) Костянтиновича Острозького (1526 – за іншими версіями 1528–1608) – князя, просвітителя, мецената, воєводи Київського і Волинського, засновника м. Старокостянтинів.**
- 3 120 років з дня народження Сергія Васильовича Кукурузи (1906–1979) – художника-графіка, заслуженого діяча мистецтв Казахської РСР. Народився у с. Привороття (нині с. Подільське Кам’янець-Подільського району). (Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»);**
- **70 років з дня народження Олега Володимировича Гордійчука – поета, члена Національної спілки письменників України, кандидата хімічних наук. Народився у с. Топори Ізяславського (нині Шепетівського) району.**

- 4   **105** років з дня народження Катерини Степанівни Дорофєєвої (1921–2002) – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Ружичанка Хмельницького району.
- 5   **95** років з дня народження Петра Павловича Брицького (1931–2020) – історика, доктора історичних наук, професора. Народився у с. Лисанівці Старосинявського (нині Хмельницького) району.
- 6   **125** років з часу заснування Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки (1901). *(Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»).*
- 8   **125** років з дня народження Мустафи Захаровича Козакевича (1901–1968) – етнографа, кандидата наук, дослідника традиційної архітектури українців Полісся і Волині. Народився у с. Ювківці Білогірського (нині Шепетівського) району. *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»);*
- **45** років з дня народження Олексія Олександровича Коваленка (1981–2022) – Героя України, військовослужбовця ЗСУ, який проходив службу у 7 бригаді тактичної авіації ім. Петра Франка (м. Старокостянтинів). Загинув під час виконання бойового завдання.
- 10   **595** років з часу першої писемної згадки про Плоскирів, нині м. Хмельницький (1431). *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»);*
- **80** років з дня народження Петра Миколайовича Кравцова – спортсмена, майстра спорту міжнародного класу з паверліфтингу, заслуженого тренера України з паверліфтингу, чемпіона світу. Народився у с. Почапинці Чемеровецького (нині Кам'янець-Подільського) району;
  - **75** років з дня народження Надії Єфремівни Елеон – художниці-графіка, педагогині, членкині Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Народилася у с. Явтухи Деражнянського (нині Хмельницького) району;

- **60** років з дня народження Сергія Дмитровича Пантюка – поета, видавця, громадського діяча, члена Національної спілки письменників України та Національної спілки журналістів України, лауреата Всеукраїнської літературної премії імені В. Симоненка. Народився у с. Сокілець Дунаєвецького (нині Кам'янець-Подільського) району. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).*
- 11** **85** років з дня народження Василя Андрійовича Засухи (1941–2007) – доктора фізико-математичних наук, професора. Народився у с. Федірки Волочиського (нині Хмельницького) району.
- 14** **105** років з дня народження Василя Івановича Приходцева (1921–2001) – Героя Радянського Союзу. Відзнаку отримав за визволення Хмельниччини;
- **90** років з дня народження Володимира Андрійовича Кондратюка (1936–2020) – лікаря-гігієніста, доктора медичних наук, професора. Народився у с-щі Чорний Острів Хмельницького району.
- 15** **105** років з дня народження Дмитра Івановича Брика (1921–1992) – краєзнавця Поділля, художника, мистецтвознавця, педагога. З 1944 року проживав у м. Кам'янець-Подільський;
- **80** років з дня народження Майї Антонівни Печенюк – співачки, кандидатки педагогічних наук, членкині Національної всеукраїнської музичної спілки, лауреатки обласної премії імені В. Заремби, професорки Кам'янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка. Народилася у с. Проскурівка Ярмолинецького (нині Хмельницького) району;
- **65** років з дня народження Тараса Михайловича Андрійчука (1961–2025) – живописця, монументаліста, графіка, члена Національної спілки художників України, педагога. Життєво і творчо пов'язаний з м. Хмельницький. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).*

- 16 110** років з дня народження Василя Миколайовича Баженова (1916–1995) – прозаїка, члена Спілки письменників України (1975). З повоєнного часу проживав на Хмельниччині. *(Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»).*
- 17 115** років з дня народження та **80** років з часу смерті (жовтень) Шимона Рафаїловича Гольденберга (1911–1941) – поета, прозаїка, учасника Другої світової війни. Народився у с. Купіль Волочиського (нині Хмельницького) району. *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»).*
- 18 170** років з дня народження Софії Федорівни Русової (1856–1940) – педагогині, теоретикіні дошкільного виховання, публіцистки, громадської діячки. У складі Центральної Ради переїхала до Кам'янця-Подільського, працювала лектором педагогіки Кам'янець-Подільського державного українського університету, очолила Українську національну жіночу раду. З 1922 р. – в еміграції;
- **90** років з дня народження Олексія Михайловича Бойка (1936–2023) – поета-гумориста, члена Національної спілки письменників України, лауреата літературної премії ім. С. Руданського, конкурсу газети «Сільські вісті». Народився у с. Женишківці Віньковецького (нині Хмельницького) району;
  - **65** років з дня народження Юлії Броніславівни Лискун – журналістки, краєзнавиці, перекладачки, членкині Національної спілки журналістів України (1992), Національної спілки краєзнавців України (2021), дослідниці життя і творчості видатного історика та лікаря, подолянина Юзефа Ролле та села Зінківці Кам'янець-Подільського району. Народилася у м. Кам'янець-Подільський.
- 23 105** років з дня народження Івана Миколайовича Михайловського (1921–2011) – історика, доктора

історичних наук (1969), професора (1970). Народився у с. Голенищеве Чемеровецького (нині Кам'янець-Подільського) району;

- **105** років з дня народження Михайла Ілліча Щербаня (1921–2000) – географа-кліматолога, доктора географічних наук, професора, дослідника Поділля, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у с. Зарічанка Чемеровецького (нині Кам'янець-Подільського) району;
  - **105** років з дня народження Бориса Михайловича Кушніра (1921–2020) – краєзнавця, історика-методиста, викладача Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту у 1965–2001 роках;
  - **85** років з дня народження Анатолія Васильовича Горпинчука (1941–2021) – заслуженого працівника культури УРСР, художнього керівника – директора Хмельницької обласної філармонії (1987–2003). Народився у с. Княгинин Кам'янець-Подільського району.
- 24** **65** років з дня народження Сергія Григоровича Голубокого – заслуженого майстра народної творчості України, члена Асоціації майстрів-художників смичкових інструментів. Народився на Красилівщині.
- 25** **155** років з дня народження Лесі Українки (1871–1913) – української поетеси, яка неодноразово була на Поділлі. *(Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»).*
- 26** **70** років з дня народження Миколи Володимировича Коваля – військовика, генерал-полковника, доктора військових наук, виконував обов'язки міністра оборони України (25.03.2014–03.07.2014), був першим заступником Секретаря Ради національної безпеки і оборони України (17.02.2015–27.07.2021). Народився у м. Ізяслав;
- **50** років з дня народження Тетяни Петрівни Круліковської – музикознавиці, докторки філософії, заступниці директора Хмельницького фахового музичного коледжу

імені В. І. Заремби, членкині Хмельницької міської організації Національної спілки краєзнавців України.

- 27 **160** років з дня народження Гната Павловича Житецького (1866–1929) – архівіста, історика, літературознавця, публіциста, одного із засновників Національної бібліотеки Української держави (1918), першого завідувача рукописного відділу Центральної наукової бібліотеки ім. В. І. Вернадського Академії наук України. Народився у м. Кам'янець-Подільський.
- 28 **85** років з дня народження Віри Петрівни Спірякіної – поетеси, педагогині, майстрині декоративно-ужиткового мистецтва. Народилася у с. Ліпибоки Городоцького (нині Хмельницького) району. *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»);*
- **70** років з часу заснування Хмельницької виробничо-експлуатаційної контори газового господарства «Хмельницькгаз», нині ПАТ «Хмельницькгаз» (1956).

Березень

115 років з дня народження Миколи Андрійовича Храновського (1911–1943) – одного з керівників Проскурівського підпілля. Народився у м. Одеса, згодом сім'я переїхала у с. Гатна Деражнянського (нині Хмельницького) району;

55 років з часу заснування Меджибізького історико-етнографічного музею, нині Державний історико-культурний заповідник «Межибіж» (1971). *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»).*

- 2 **105** років з дня народження Володимира Пилиповича Фарфоровського (1921–?) – доктора педагогічних наук, професора. Народився у с. Турчинці Городоцького (нині Хмельницького) району;
- **95** років з дня народження Вадима Марковича Косевича (1931–2016) – доктора фізико-математичних наук, професора. Народився у м. Кам'янець-Подільський.

- 4 **110 років з дня народження Володимира Васильовича Старенького (1916–2011)** – військового музиканта, композитора. Народився у с. Багновиця Кам'янець-Подільського району;
- **85 років з дня народження Івана Федоровича Будзи** – художника-постановника, дитячого письменника, члена Союзу кінематографістів України. Народився у с. Жердя Чемеровецького (нині Кам'янець-Подільського) району.
- 5 **130 років з дня народження Юхима Онуфрійовича Горбанчука (1896–1969)** – хірурга, заслуженого лікаря України, головного лікаря Хмельницької обласної лікарні (з 1945 р.), почесного громадянина м. Хмельницький. (Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»).
- 6 **95 років з дня народження Юрія Григоровича Полевничого (1931–2020)** – державного діяча, заступника голови обласного виконавчого комітету Хмельницької обласної Ради народних депутатів (1978–1991), головного інженера та керуючого Хмельницьким обласним будівельним трестом Міністерства промислового будівництва України (1963–1968), начальника Хмельницького будівельно-монтажного управління № 1 облбутресту (1959–1963). Життєво пов'язаний з Хмельниччиною.
- 7 **95 років з дня народження Володимира Самійловича Касаковича (1931–2015)** – поета, прозаїка, публіциста, лауреата літературної премії імені І. Іова, одного із засновників Хмельницького обласного осередку Всеукраїнської творчої спілки «Конгрес літераторів України». З 1946 року проживав на Хмельниччині.
- 10 **105 років з дня народження Домініка Івановича Водзінського (1921–2000)** – педагога, доктора педагогічних наук, професора. Народився у с. Мала Салиха Красилівського (нині Хмельницького) району.
- 11 **85 років з дня народження Миколи Івановича Коломійця** – поета, члена Національної спілки

письменників України, лауреата обласної літературної премії імені В. Булаєнка. Життєво і творчо пов'язаний з селищем Антоніни на Красилівщині;

- 75 років з дня народження Леоніда Миколайовича Бриндікова – хірурга-онколога, заслуженого лікаря України, кандидата медичних наук, кавалера ордена Преподобного Нестора Літописця, головного лікаря Хмельницького онкодиспансеру (2001–2017).
- 13 75 років з дня народження Віктора Михайловича Брицина – мовознавця, доктора філологічних наук, професора, лауреата Державної премії УРСР в галузі науки і техніки. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- 65 років з дня народження Олексія Володимировича Мельника – тренера (вільна боротьба), заслуженого тренера України (2002). Народився у с. Врублівці Кам'янець-Подільського району.
- 14 255 років з дня народження Юзефа Гжегожа Хлопійського (1771–1854) – військовика, генерала польського війська, командувача повстанськими військами під час польського повстання 1830–1831 рр. Народився у с. Капустин Старокостянтинівського (нині Хмельницького) району. (Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»);
- 105 років з дня народження Сергія Давидовича Козака (1921–1993) – оперного і камерного співака, композитора, народного артиста УРСР, письменника, педагога, громадського і культурного діяча. Народився у с. Старий Кривин Славутського (нині Шепетівського) району. (Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»).
- 15 85 років тому центр Кам'янець-Подільської області було перенесено до м. Проскурів (1941) (на підставі постанов Раднаркому СРСР, ЦК ВКП(б), Раднаркому УРСР та ЦК КП(б)У).
- 16 155 років з дня народження Миколи Григоровича Бурачека (1871–1942) – живописця-пейзажиста, письменника,

мистецтвознавця, заслуженого діяча мистецтв УРСР. Народився у с-щі Летичів. *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»);*

- **120** років з дня народження Романа Олексійовича Черкашина (1906–1993) – режисера, актора, доктора мистецтвознавства, заслуженого артиста УРСР, професора Харківського державного інституту мистецтв імені І. Котляревського (1951–1993). Народився у м. Старокостянтинів. *(Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»);*
- **105** років з дня народження Макара Івановича Починка (1921–1982) – державного службовця, Героя Соціалістичної Праці, голови Хмельницького облвиконкому (1974–1982). Народився у с. Вільхівці Чемеровецького (нині Хмельницького) району.
- 17** **110** років з дня народження Дарії Микитівни Доброчаєвої (1916–1995) – ботанічки, флористики, докторки біологічних наук, заслуженої діячки науки УРСР, лауреатки Державної премії УРСР в галузі науки і техніки. Народилася у с. Хижники Старокостянтинівського (нині Хмельницького) району;
- **85** років з дня народження Євгена Михайловича Рудого – фахівця у галузі зв'язку, доктора технічних наук, професора, академіка ГО «Міжнародна Академія інформатизації». Народився у с. Слобідка Глушковецька Ярмолинецького (нині Хмельницького) району.
- 18** **115** років з дня народження Любомира Дмитровича Дмитерка (1911–1985) – письменника, перекладача, сценариста, лауреата Державної премії СРСР та Державної премії УРСР імені Т. Шевченка. Дитячі та юнацькі роки пройшли у м. Кам'янець-Подільський. *(Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»);*
- **105** років з дня народження Ганни Гнатівни Гаврилюк (1921–?) – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Книжківці, нині в складі м. Хмельницький.

- 20 85** років з дня народження Миколи Варфоломійовича Андрєєва – математика, доктора фізико-математичних наук (1992). Працював в інституті кібернетики НАНУ (1965–1996), в інституті прикладного системного аналізу НАНУ та Міністерства освіти і науки України. Народився у с. Лехнівка Ярмолинецького (нині Хмельницького) району;
- **80** років з дня народження Івана Миколайовича Азарського – доктора медичних наук, професора, заслуженого раціоналізатора України. Життєво і творчо пов’язаний з м. Хмельницький.
- 21 140** років з дня народження Євгена Григоровича Кондрацького (1886–1938) – педагога, громадського діяча, голови Подільського губернського товариства «Просвіта» (1919–1920). Народився у с. Маліївці Дунаєвського (нині Кам’янець-Подільського) району.
- 23 240** років з дня народження Олексія Петровича Юшневського (1786–1844) – декабриста, одного з керівників Південного товариства декабристів. Народився у Подільській губернії у дворянській сім’ї. За деякими джерелами місцем народження вважається м. Кам’янець-Подільський;
- **110** років з дня народження Василя Семеновича Слободзяна (1916–1943) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Бахматівці Хмельницького району;
  - **80** років з дня народження Володимира Олександровича Гаврилова – дизайнера, заслуженого художника України (1998), члена Національної спілки художників України (1985). Народився у с. Заставля Дунаєвського (нині Кам’янець-Подільського) району.
- 24 70** років з дня народження Юрія Івановича Павлішина – лікаря-хірурга, кандидата медичних наук, доцента Хмельницького національного університету, заслуженого лікаря України. Народився у с. Заміхів Новоушицького (нині Кам’янець-Подільського) району.

- 25 **130** років з дня народження Бориса Григоровича Монкевича (1896–1971) – сотника Армії Української Народної Республіки. Народився у с. Баговиця Кам'янецького повіту Подільської губернії. Помер та похований у м. Монтеаль (Канада).
- 26 **145** років з дня смерті Романа Станіслава Адама Сангушка (1800–1881) – військового діяча, повстанця, князя. У 1845–1881 роках перебував у Слауті, займався розвитком своїх маєтків. Народився у с-щі Антоніни Красилівського (нині Хмельницького) району.
- 28 **65 років з дня народження Миколи Миколайовича Руцького – поета, публіциста, громадського діяча, члена Національної спілки письменників України, лауреата обласної премії імені Я. Гальчевського. Життєво і творчо пов'язаний зі Слаутчиною, м. Нетішин.**
- 30 **135** років з дня народження Володимира Юрійовича Силіна (1891–?) – підполковника Армії Української Народної Республіки. Народився у м. Старокостянтинів;
- **75** років з дня народження Василя Олександровича Попелюшка (1951–2023) – доктора юридичних наук (2009), професора, заслуженого юриста України, адвоката. Народився у с. Доброгорща Хмельницького району.

Квітень

880 років з часу першої літописної згадки про с-ще Меджибіж (1146). (*Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»*).

- 1 **60** років з дня народження Сергія Васильовича Буряка – державного діяча, народного депутата України III, IV та VII скликань, співзасновника групи компаній «Сварог Вест Груп», що орендують землі сільськогосподарського призначення в області.
- 2 **65** років з дня народження Валентини Антонівни Васильєвої (1961–2023) – правознавиці, докторки

юридичних наук, професорки Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника. Народилася у с. Зінків Віньковецького (нині Хмельницького) району.

- 3 **120** років з дня народження В'ячеслава Опанасовича Кобржицького (1906–1985) – співака, педагога, заслуженого артиста УРСР, соліста Львівського театру опери та балету імені І. Франка (1946–1970). Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- **100** років з дня народження *Римми Олександрівни Кравчук (Сафонова) (1926–1998) – Героя Соціалістичної Праці. Життєво пов'язана із с. Шарівка Ярмолинецького (нині Хмельницького) району.*
- 4 **95** років з дня народження Владислава Ванагса (1931–2001) – священника, педагога, будівельника і реставратора храмів. З 1977 року працював у Городку, тут заснував Вищу духовну семінарію і Будинок милосердя.
- 5 **90** років з дня народження Тамари Семенівни Лесь – вишивальниці, живописиці, членкині Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Життєво і творчо пов'язана з м. Хмельницький.
- 8 **85** років з дня народження Івана Федоровича Мещишена – біохіміка, доктора біологічних наук (1992), професора (1993). Народився у с. Драганівка Чемеровецького (нині Кам'янець-Подільського) району.
- 10 **110** років з дня народження Василя Яковича Меха (1916–2001) – краєзнавця, дослідника та популяризатора історії Старокостянтинівщини, заслуженого вчителя України, почесного громадянина м. Старокостянтинів. Народився у с. Решнівка Старокостянтинівського (нині Хмельницького) району.
- 11 **50** років з дня народження Олега Олександровича Лугового – спортсмена, майстра спорту з контактного карате (1997) та кікбоксингу (2000), заслуженого тренера України (2012), судді міжнародної категорії з кікбоксингу

за версією ВАКО. Народився у с. Куча Новоушицького (нині Кам'янець-Подільського) району.

- 12 80** років з дня народження Віктора Миколайовича Лундишева – державного діяча, голови Хмельницької обласної державної адміністрації (1998–2004), першого заступника Міністра транспорту та зв'язку України (2004–2005), заслуженого працівника промисловості України (2002). Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- **70** років з дня народження Тетяни Іванівни Мацейків – педагогині, докторки педагогічних наук, наукової співробітниці Академії педагогічних наук України. Народилася у с. Кульчіївці Кам'янець-Подільського району.
- 14 80** років з дня народження Володимира Миколайовича С'єдіна (1946–2024) – хореографа, заслуженого працівника культури України, керівника ансамблю народного танцю «Горлиця» Кам'янець-Подільського педагогічного інституту.
- 16 85** років з дня народження Миколи Андрійовича Олексійчука – музикознавця, педагога, лауреата обласної премії імені В. Заремби. Народився у с. Тарасівка Кам'янець-Подільського району.
- 18 110** років з дня народження Володимира Самійловича Бабляка (1916–1970) – письменника, журналіста, автора роману-трилогії «Вишневий сад», дилогії «Жванчик» та низки оповідань. Народився у с. Великий Жванчик Дунаєвецького (нині Кам'янець-Подільського) району. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).*
- 20 105** років з дня народження Арсенія Антоновича Малена (1921–1950) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Гречана Волочиського (нині Хмельницького) району.
- 21 45** років з часу заснування Кам'янець-Подільської народної дитячо-юнацької хорової капели «Журавлик». *(Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»).*

- 22 100 років з дня народження Юрія Петровича Фастенка (1926–2020) – живописця та графіка, майстра станкового та монументально-декоративного живопису, станкової графіки, члена Спілки художників України. Народився у м. Кам'янець-Подільський.**
- 23 *135 років з дня народження Олександра Васильовича Багрія (1891–1949) – літературознавця, фольклориста, бібліографа, професора Кубанського та Азербайджанського університетів. Народився у с-щі Летичів.***
- 24 155 років з дня народження Михайла Васильовича Кривинюка (1871–1944) – філолога, викладача, перекладача, лексикографа, інженера за фахом, просвітянського, громадського діяча. Найближча та довірена особа Лесі Українки, ідейний та політичний її однодумець. Народився у с. Велика Гнійниця (нині с. Поліське Шепетівського району);**
- **145 років з дня народження Франца Францовича Лендера (1881–1927) – конструктора артилерійського озброєння. Народився у м. Дунаївці Ушицького повіту Подільської губернії (нині місто Хмельницької області);**
  - **125 років з дня народження Сави Захаровича Божка (1901–1947) – письменника. У 1924 р. в Кам'янці-Подільському налагодив випуск окружної газети «Червоний кордон». 1938 року безпідставно репресований.**
- 25 155 років з дня народження Марка Єрофійовича Мазуренка (1871 – після 1929) – генерал-хорунжого Армії УНР. Народився у м. Кам'янець-Подільський;**
- **100 років з дня народження Олени Семенівни Алексєєвої (1926–2006) – агрономки, докторки сільсько-господарських наук, академікині, заслуженої діячки науки і техніки України. З 1971 року працювала у Кам'янець-Подільській державній аграрно-технічній академії;**
  - **65 років з дня народження Миколи Івановича Гуменюка – лікаря вищої категорії, доктора медичних наук,**

професора, президента групи компаній «Юрія-Фарм», мецената. Народився у с. Новий Світ Городоцького (нині Хмельницького) району.

- 26 95** років з дня народження Вадима Петровича Шептицького – краєзнавця Хмельниччини, публіциста, члена Національної спілки журналістів України. Народився у с. Воробіївка Білогірського (нині Шепетівського) району.
- 27 110** років з дня народження Дмитра Грушецького (1916–2015) – журналіста, перекладача, суспільно-громадського і політичного діяча української діаспори в США. Народився у с. Нараївка Славутського (нині Шепетівського) району;
- **110** років з дня народження Володимира Андрійовича Орлика (1916–2001) – лікаря-хірурга, доктора медичних наук, професора. Народився у с. Купіль Волочиського (нині Хмельницького) району;
  - **100** років з дня народження Миколи Миколайовича Євтушка (1926–1993) – історика-краєзнавця Хмельниччини, одного з організаторів краєзнавчого руху на Старокостянтинівщині.
- 28 70** років з дня народження Володимира Федоровича Ємця – фахівця у галузі механіки твердого тіла, доктора фізико-математичних наук, професора Національного університету «Львівська політехніка» (з 1998 р.). Народився у с. Вовковинці Деражнянського (нині Хмельницького) району.
- 29 145** років з дня народження Катерини Андріївни Рубчакової (1881–1919) – драматичної актриси, співачки, педагогині. Виступала на сценах Кам'янця-Подільського, Проскурова. Померла у с. Зінківці, нині Кам'янець-Подільського району.
- 30 145** років з дня народження Бориса Йосиповича Сулковського (Сулківського) (за ін. даними 12.05.1881–?) – полковника Армії УНР. Народився у м. Кам'янець-Подільський;

- **70** років з дня народження Павла Миколайовича Гірника – поета, лауреата Національної премії України імені Т. Г. Шевченка, літературних премій імені А. Малишка, П. Усенка, П. Тичини. Народився у м. Хмельницький. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»);*
- **55** років з дня народження Сергія Вікторовича Васіча (1971–2022) – Героя України, старшого сержанта Збройних сил України, який до російсько-української війни працював у Грицівському відділенні зв'язку на Шепетівщині. Загинув під час визволення селища Макарів Київської області.

Травень

- 1** **80** років з дня народження Анатолія Георгійовича Козлова – фізіолога, доктора медичних наук, професора Інституту екології та медицини Міністерства охорони здоров'я та Міністерства освіти і науки України. Народився у м. Хмельницький.
- 4** **120** років з часу створення Хмельницького обласного об'єднання товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка. *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»);*
- **85** років з дня народження Григорія Івановича Гдаля (1941–2000) – поета, перекладача, сценариста, тележурналіста, члена Національної спілки письменників України. Народився у с. Човгузів Теофіпольського (нині Хмельницького) району.
- 5** **230** років з дня народження Степана Хомича Хотовицького (1796–1885) – акушера і педіатра, професора, академіка Петербурзької медико-хірургічної академії. Народився у м. Красилів. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»);*
- **100** років з дня народження Костянтина Костянтиновича Голубовського (1926–1980) – композитора, музичного педагога, оркестрового музиканта. Народився у м. Городок;

- **95** років з дня народження Миколи Кіндратовича Кондратюка (1931–2006) – оперного і камерного співака, педагога, музично-громадського діяча, професора, народного артиста СРСР, лауреата Державної премії України імені Т. Г. Шевченка. Народився у м. Старо-костянтинів. *(Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»);*
- **70** років з дня народження Михайла Юрійовича Ніколаєва – театрального художника, художника-живописця, члена Національної спілки театральних діячів України, персонального члена Міжнародної Спілки діячів театрів ляльок UNIMA, головного художника Хмельницького академічного обласного театру ляльок «Дивень» (з 1987 р.). *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).*
- 6** **75** років з дня народження Юрія Васильовича Колесникова – промисловця, гірничого інженера, доктора економічних наук, фахівця у галузі будівництва газотранспортних мереж в Україні. Народився у м. Шепетівка.
- 7** **225** років з часу відкриття Кам'янець-Подільської міської лікарні (1801).
- 8** **75** років з дня народження Анатолія Григоровича Білоуса – хіміка, доктора хімічних наук, професора, академіка Національної академії наук України. Народився у с. Грушка Кам'янець-Подільського району.
- 9** **115** років з дня народження Мирослава Никифоровича Григорієва (1911–2000) – художника-графіка, журналіста. Після 1945 р. жив за кордоном. Перекладач, диктор українського відділу «Голосу Америки». Автор портретів Т. Шевченка, А. Олдріджа, картин на теми творів М. Гоголя. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- **55** років з дня народження Валерія Володимировича Мартинюка – фахівця у галузі радіоелектроніки, доктора технічних наук (2014), завідувача кафедри автоматизації, комп'ютерно-інтегрованих технологій та робототехніки Хмельницького національного університету. Народився у м. Краси́лів.

- 11 85 років з дня народження Леоніда Олексійовича Закордонця – лікаря-терапевта, поета, члена Національної спілки письменників України, заслуженого діяча мистецтв України. Народився у с-щі Білогір'я.**
- 12 80 років з дня народження Олександра Євтихійовича Коротинського – фахівця у галузі зварювання та споріднених технологій, доктора технічних наук. Народився у с. Хотьківці Красилівського (нині Хмельницького) району.**
- 14 45 років з дня народження Богдана Миколайовича Шершуна (1981–2024) – футболіста, майстра спорту міжнародного класу, вихованця футбольної школи хмельницького «Поділля» і дніпропетровського «Дніпра». Народився у м. Хмельницький.**
- 15 135 років з дня народження Михайла Опанасовича Булгакова (1891–1940) – письменника, лікаря. У 1916 р. працював у Кам'янець-Подільському військовому шпиталі. (Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»);**
- 120 років з дня народження Петра Веремійовича Горбача (1906–1985) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Ружичанка Хмельницького району;**
  - 105 років з дня народження Іллі Григоровича Рисяка (1921–1945) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Соколівка Ярмолинецького (нині Хмельницького) району;**
  - 90 років з дня народження Василя Іларіоновича Мирчука (схіархімандрита Серафима) (1936–2005) – церковного діяча. Народився у м. Проскурів;**
  - 85 років з дня народження Івана Федоровича Комарницького – економіста, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри економічної теорії та менеджменту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Народився у с. Пилипи-Хребтіївські Новоушицького (нині Кам'янець-Подільського) району;**

- **70 років з дня народження Василя Васильовича Демчишина** – державного діяча, народного депутата України V–VI скликань. Народився у с. Коржівці Деражнянського (нині Хмельницького) району.
- 16 95 років з дня народження Георгія Антоновича Корчинського (1931–2005)** – фізико-хіміка, доктора хімічних наук, професора. Народився у с. Городище Деражнянського (нині Хмельницького) району;
- **90 років з дня народження Івана Івановича Кукурудзи** – економіста, доктора економічних наук (1986), професора (1986). Народився у с. В'язовець Білогірського (нині Шепетівського) району;
  - **90 років з дня народження Володимира Броніславовича Білінського (1936–2022)** – публіциста, дослідника історії, автора бестселерів *«Країна Моксель, або Московія»*, *«Москва Ординська»* та *«Україна-Русь»*. Народився у м. Дунаївці.
- 17 175 років з дня народження Олександра Костянтиновича Михайловського (1851–1938)** – польського піаніста, композитора, педагога, професора Варшавської консерваторії (1891–1917). Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- **165 років з дня народження Костянтина Григоровича Солухи (1861–1922)** – просвітянина, громадського діяча, лікаря. Жив і працював у Кам'янці-Подільському, був головою Подільської «Просвіти» (1905–1917). (Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).
- 18 80 років з дня народження Валерія Борисовича Козлова (1946–2023)** – графіка, живописця, члена Національної спілки художників України. Народився у с. Ластівці Кам'янець-Подільського району.
- 19 100 років з дня народження Миколи Степановича Житаря (1926–2012)** – поета, бібліофіла, лауреата Хмельницької міської премії імені Б. Хмельницького. Народився у с. Юхимівці Волочиського (нині Хмельницького) району. (Довідку див. «Календар ... на 2006 рік»);

- **85** років з дня народження Олега Михайловича Приходнюка (1941–2004) – археолога, поділлєзнавця, доктора історичних наук, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у м. Хмельницький.
- 20** **75** років з дня народження Миколи Карловича Матковського (1951–2001) – спортсмена (стрибки у воду), майстра міжнародного класу (1974).
- 21** **90** років з дня народження Івана Васильовича Рибицького (1936–2005) – поета-шістдесятника, журналіста, члена Спілки письменників України (1972), лауреата обласної літературної премії імені Володимира Булаєнка. Народився у с. Цвітоха Славутського (нині Шепетівського) району. *(Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»).*
- 25** **105** років з дня народження Михайла Павловича Мебші (1921–1944) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Згарок Деражнянського (нині Хмельницького) району;
- **90** років з дня народження Павла Борисовича Рівіліса (1936–2014) – молдавського композитора, професора, народного артиста Молдавії. Народився у м. Кам'янець-Подільський.
- 26** **140** років з дня народження Костянтина Віталійовича Широцького (1886–1919) – краєзнавця Поділля, мистецтвознавця, етнографа, фольклориста, громадсько-просвітницького діяча, педагога. Досліджував мистецтво, культуру, історію, побут, звичаї, фольклор України і Поділля XIX – поч. XX ст. *(Довідку див. «Календар ... на 2006 рік»).*
- 27** **125** років з дня народження Олени Олександрівни Бенцаль-Карп'як (1901–1990) – оперної співачки, драматичної актриси. В еміграції виступала в Українському театрі у Німеччині. У США керувала українським драматичним гуртком молоді. Народилася у с-щі Меджибіж Летичівського (нині Хмельницького) району.

- 28 **55 років з дня народження Павла Павловича Гай-Нижника** – історика, політолога, поета, ідеолога і громадсько-політичного діяча, провідного наукового співробітника Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, доктора історичних наук (2008), лауреата Міжнародної літературної премії імені І. Кошелівця (2014), директора Науково-дослідного інституту українознавства МОН України (2020–2022). Народився у м. Дунаївці Дунаєвецького (нині Кам'янець-Подільського) району.
- 29 **70 років з дня народження Віри Олександрівни Мальчук** – заслуженої журналістки України, поетеси, редакторки Славутської районної газети «Трудівник Полісся». Народилася у с. Колом'є Славутського (нині Шепетівського) району.
- 31 **130 років з дня народження Олени Сергіївни Осліковської** (1896–1990) – прозаїчки, публіцистки, кандидатки економічних наук, почесної громадянки Летичева – містечка, в якому народилася. (Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»);
- **80 років з дня народження Льва Васильовича Бірюка** – державного діяча, народного депутата України IV–VI скликань. З 1956 року проживає і працює у м. Хмельницький.

Червень

- 105 років з часу виходу першого номера Ізяславської районної газети «Зоря Надгориння»** (1921).
- 1 **105 років з дня народження Івана Івановича Сварника** (1921–1989) – байкаря, прозаїка, перекладача, члена Спілки письменників УРСР, лауреата премій імені С. Олійника та імені М. Годованця. Народився у с. Лисогірка Дунаєвецького (нині Кам'янець-Подільського) району. (Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»);

- **105** років з часу реорганізації сільськогосподарського факультету при Кам'янець-Подільському державному українському університеті у Кам'янець-Подільський сільськогосподарський інститут (1921), нині заклад вищої освіти «Подільський державний університет»;
- **75** років з дня народження Олега Григоровича Лукашука – державного діяча, народного депутата України IV–VII скликань. Народився у с. Рожична Шепетівського району.
- 2** **70** років з дня народження Ольги Анатоліївни Пламеницької (1956–2022) – архітекторки-реставраторки, історикині архітектури, професорки, членкині Національної спілки архітекторів України, дослідниці середньовічної архітектури та фортифікаційних споруд м. Кам'янець-Подільський.
- 5** **85** років з дня народження Галини Йосипівни Ісаєнко (1941–2012) – поетеси, членкині Хмельницької міської літературної спілки «Поділля». Народилася у с. Вовковинці Деражнянського (нині Кам'янець-Подільського) району. *(Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»).*
- 6** **190** років з дня народження Миколая Бернацького (псевд. Родоць) (1836–1901) – польського поета, перекладача, сатирика, редактора, видавця. Народився у с. Зеленче Дунаєвського (нині Кам'янець-Подільського) району;
- **135** років з дня народження Петра Андрійовича Зленка (1891–1954) – публіциста, бібліографа, громадського діяча, автора книгознавчих і бібліографічних праць з українознавства. Народився у м. Старокостянтинів;
- **75** років з дня народження Ірини Яківни Нагребецької – заслуженої журналістки України, членкині ради земляцтва «Хмельниччина» в Києві, редакторки відділу державного управління газети «Урядовий кур'єр». Народилася у с-щі Летичів.
- 7** **85** років з дня народження Віталія Васильовича Нечитайла (1941–2023) – історика, доктора історичних наук,

професора Кам'янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка, члена Національної спілки письменників України, лауреата обласних літературних премій імені В. Булаєнка та імені М. Годованця;

- **80** років з дня народження Володимира Яковича Кирилюка (1946–2019) – майстра художньої кераміки, живописця, члена Національної спілки художників України. Народився у м. Старокостянтинів.
- 8** **90** років з дня народження Людмили Вадимівни Мотузенко – тренерки (спортивна акробатика), заслуженої тренерки України (1994). Народилася у с. Адампіль Старосинявського (нині Хмельницького) району.
- 9** **155** років з дня народження Яна Іполитовича Левінського (1871–1952) – церковного діяча Римо-Католицької церкви в Україні. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- **80** років з дня народження Віктора Олександровича Лінника (1946–2011) – поета, автора збірок поезій «До мети», «Пшеничний пам'ятник», «Зачаровані вруна» та ін. Народився у с. Судилків Шепетівського району.
- 10** **120** років з дня народження Антона Петровича Бринського (1906–1981) – військовика, Героя Радянського Союзу, прозаїка, автора книг «По той бік фронту», «Партизанський кур'єр», «Бойові супутники мої», «Моя Андріївка». Народився у с. Андріївка Чемеровецького (нині Кам'янець-Подільського) району;
- **70** років з дня народження Миколи Петровича Олійника – історика, доктора історичних наук (2016), доцента кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук Хмельницького національного університету, члена Хмельницької міської організації Національної спілки краєзнавців України. Життєво пов'язаний з Хмельниччиною.
- 11** **205** років з дня народження Іустина Івановича Третеського (1821–1895) – військового інженера, генерал-лейтенанта. Вперше у світовій практиці розробив проєкт

літального апарату з реактивним двигуном. Народився у м. Кам'янець-Подільський. *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»);*

- **80** років з дня народження Леоніда Вікторовича Коваленка – художника-дизайнера, члена Національної спілки художників України, члена Спілки дизайнерів України, голови Хмельницької обласної організації Національної спілки художників України (2011–2015 рр.). *(Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»).*
- 12** **50** років з дня народження Катерини Юріївни Ботанової – публіцистки, арткритикині, перекладачки, членкині Європейського культурного парламенту, Наглядової ради міжнародного фестивалю мистецтва і комунікації FLOW та «рульової групи» Vienna Seminar, Українського ПЕН. Народилася у м. Хмельницький.
- 13** **65** років з дня народження Олега Володимировича Бобровського – художника декоративного мистецтва, члена Національної спілки художників України. Життєво і творчо пов'язаний з м. Хмельницький.
- 14** **95** років з часу виходу першого номера районної газети «Життя Теофіпольщини» (1931).
- 16** **125** років з дня народження Маргарити Яківни Сенгалевиц (1901–1974) – письменниці, журналістки, перекладачки, членкині Спілки письменників СРСР (1934). Народилася у м. Кам'янець-Подільський. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).*
- 17** **95** років з дня народження Петра Федоровича Шпака (1931–2002) – геолога, доктора геолого-мінералогічних наук, члена-кореспондента АН УРСР, міністра геології УРСР (1967–1982 рр.). Народився у с. Дашківці Віньковецького (нині Хмельницького) району.
- 18** **80** років з дня народження Анатолія Яковича Глуховського – державного діяча, народного депутата України 1-го скликання. Народився у с. Миньківці Дунаєвського (нині Кам'янець-Подільського) району.

- 19 95** років з дня народження Аліції Федорівни Яроцької – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у м. Славута.
- 23 110** років з дня народження Марії Лук'янівни Дідук (1916–1998?) – лауреатки Державної премії III ступеня (1952), інженерки-конструкторки. Народилася у с. Антонівка Дунаєвського (нині Кам'янець-Подільського) району;
- **70** років з дня народження Станіслава Широкоградюка – католицького прилата, члена чернецького ордену францисканців, єпископа-коад'ютора Одесько-Симферопольської дієцезії. Народився у с. Корначівка Ярмолинецького (нині Хмельницького) району.
- 26 85** років з дня народження Вадима Олександровича Переяслава (1941–2013) – поета, лікаря-реаніматолога, члена Національної спілки письменників України. Життєво і творчо пов'язаний з м. Хмельницький;
- **50** років з дня народження Максима Юрійовича Чайковського – майстра спорту України (2015), заслуженого тренера України з кікбоксингу ВТКА (2018), заслуженого працівника фізичної культури і спорту України (2020), доктора філософії (2025). З 2009 р. працює в Хмельницькому обласному центрі фізичного виховання учнівської молоді. Проживає у м. Хмельницький.
- 27 150** років з дня народження *Пантелеймона Йосиповича Блонського (1876–1942) – лікаря, українського соціал-демократа, члена Української Центральної Ради і Всеукраїнської Ради селянських депутатів. Народився у с. Андріївка Кам'янець-Подільського повіту Подільської губернії;*
- **120** років з дня народження Йосипа Станіславовича Загаєвського (1906–1996) – ветеринарного лікаря, доктора ветеринарних наук, професора. Народився у с. Заріччя Ізяславського (нині Шепетівського) району;
  - **80** років з дня народження Валерія Гаязовича Баталова (1946–2011) – прозаїка, драматурга, члена Спілки

журналістів України, народного депутата України (1990–1994). Народився у с. Крупець Славутського (нині Шепетівського) району;

- **30 років з часу створення Національного парку «Подільські Товтри» (1996).**

28 100 років з дня народження Дмитра Панасовича Молякевича (1926–2021) – поета-сатирика, члена Національної спілки письменників України (1962), заслуженого працівника культури України (1986). Народився у с. Єлизаветпіль Теофіпольського (нині Хмельницького) району.

30 115 років з дня народження Ірини Борисівни Гурвич (1911–1995) – режисерки-мультиплікаторки, заслуженої діячки мистецтв УРСР. Народилася у с-щі Летичів.

Липень

85 років тому війська гітлерівської Німеччини та її союзників окупували територію Кам'янець-Подільської області, нині Хмельницька обл. (1941);

85 років тому у Славуті нацистами було створено табір смерті радянських військовополонених;

85 років тому у м. Проскурів виникли перші підпільні антифашистські групи;

65 років з часу дислокації у м. Шепетівка спеціалізованої військової частини – топогеодезичного центру (1961);

45 років з часу відкриття у Хмельницькому цеху надомної праці, нині ЗАТ «Хмельницьклегпром» (1981);

35 років тому вийшов перший сигнальний номер газети «Хмельницкая АЭС» (тепер «Перспектива»).

- 1 80 років з дня народження Анатолія Онисимовича Овчарука – політика, голови Хмельницької обласної ради (2002–2006), заступника, першого заступника голови Хмельницької обласної державної адміністрації**

(1992–2002), заслуженого будівельника України (1998), голови ради директорів концерну «Укргазифікація» (2007). Народився у м. Кам'янець-Подільський;

- 75 років з дня народження Віталія Івановича Ніколайчука (1951–2021) – вченого-генетика, академіка Академії наук вищої освіти України, доктора біологічних наук (1998), професора (1999), заслуженого діяча науки і техніки України (2000), лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки (2005). Народився у с. Веселівка Красилівського (нині Хмельницького) району;
  - 75 років з дня народження Петра Володимировича Іващука – Героя України, аграрника, кандидата сільськогосподарських наук, генерального директора товариства «Науково-виробнича агрофірма «Перлина Поділля». Народився у с. Окіп Білогірського (нині Шепетівського) району.
- 2 100 років з дня народження Комунара Савелійовича Беркута (1926–2003) – живописця, члена Національної спілки художників України (1967). Народився у с. Григорівка Старокостянтинівського (нині Хмельницького) району;
- 80 років з дня народження Івана Ілліча Котюка – правознавця, доктора юридичних наук (2008), члена Спілки адвокатів України. Народився у с. Росолівці Красилівського (нині Хмельницького) району;
  - 50 років з дня народження Романа Георгійовича Чехуна (1976–2022) – Героя України, учасника російсько-української війни, військовослужбовця Збройних сил України, майора, який проходив службу у 7 бригаді тактичної авіації імені Петра Франка Повітряних сил Збройних сил України (м. Старокостянтинів). Загинув у повітряному бою на Херсонщині. Перепохований у м. Старокостянтинів.
- 5 90 років з дня народження Григорія Івановича Михальського – мистецтвознавця, члена Національної

спілки художників України (1977). Народився у с. Савинці Ярмолинецького (нині Хмельницького) району.

- 6 130 років з дня народження** Наталі Антонівни Коцюбинської (1896–1937) – мистецтвознавиці, поетеси, громадської діячки, дослідниці замкової архітектури України. Народилася у с. Мисюрівка Старосинявського (нині Хмельницького) району. *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»).*
- 7 95 років з дня народження** Олександра Андрониковича Відоменка (1931–2017) – шевченкознавця, краєзнавця, двоправнучатого племінника Т. Г. Шевченка по брату Йосипу. Проживав у м. Хмельницький. *(Довідку див. «Календар ... на 2006 рік»).*
- 9 65 років з дня народження** *Юрія Анатолійовича Хоптяра – історика, кандидата історичних наук (1990), професора кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правових дисциплін Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2006). Народився у с-щі Ярмолиниці.*
- 10 130 років з дня народження** Моріса Збрижера (1896–1981) – скрипаль, альтист, композитора, диригента. З 1924 р. проживав у Монреалі. Автор понад 250 пісень, один із найкращих у Канаді виконавців циганської музики. Народився у м. Кам'янець-Подільський.
- 11 130 років з дня народження** Миколи Нестеровича Комісарова (1896–1977) – лікаря-хірурга, заслуженого лікаря УРСР, почесного громадянина м. Кам'янець-Подільський;
- **90 років з дня народження** Семена Пилиповича Винокурова (1936–2020) – режисера, заслуженого діяча мистецтв України, кінорежисера кіностудії художніх фільмів імені О. Довженка (1969–2005). Народився у м. Проскурів.
- 12 105 років з дня народження** Петра Івановича Барабанова (1921–1986) – Героя Радянського Союзу. Відзнаку отримав за визволення Хмельниччини.

- 13 95 років з дня народження Бориса Петровича Довгалюка** – фахівця у галузі металургії, доктора технічних наук, професора. Народився у с. Харківці Старосинявського (нині Хмельницького) району.
- 14 115 років з дня народження Євгена Федоровича Шамрая** (1911–1980) – доктора біологічних наук, професора, заслуженого діяча науки УРСР. Народився у с. Новоселиця Полонського (нині Шепетівського) району;
- **90 років з дня народження Анатолія Олексійовича Копилова** (1936–2007) – історика-славіста, поділлєзнавця, професора, академіка Української академії історичних наук, заслуженого працівника освіти України, ректора Кам’янець-Подільського педагогічного університету (1977–2001). Народився у м. Шепетівка;
  - **75 років з дня народження Петра Францовича Жулкевського** – спеціаліста в галузі сільського господарства, кандидата сільськогосподарських наук, директора Українського інституту сільськогосподарських аерофото-геодезичних вимірювань. Народився у с. Михайлівці Красиївського (нині Хмельницького) району.
- 16 145 років з дня народження Василя Васильовича Зеньковського (Зеньківського)** (1881–1962) – релігійного філософа, психолога, церковного і громадського діяча. У складі уряду гетьмана П. Скоропадського обіймав посаду міністра віросповідань і церковної політики. З 1919 р. – в еміграції. Народився у м. Проскурів. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»);*
- **95 років з дня народження Володимира Гавриловича Ковтуна** (1931–2021) – письменника, публіциста, члена Національної спілки письменників України. Народився у с. Гуменці Кам’янець-Подільського району;
  - **80 років з дня народження Бориса Андрійовича Мельника** – голови Хмельницької обласної організації *Організації ветеранів України*. Народився у с. Вербка Кам’янець-Подільського району.

- 17 105 років з дня народження Володимира Зельмановича Вайсера (1921–1943) – Героя Радянського Союзу. Народився у м. Проскурів.**
- 18 105 років з дня народження Аарона Темкіна Бека (1921–2021) – американського психотерапевта, професора психіатрії Пенсільванського університету, творця когнітивної психотерапії, родове коріння якого пов’язане з Проскуровом. (Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»);**
- **75 років з дня народження Валерія Івановича Григорука – радіофізика, професора, доктора фізико-математичних наук, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у с. Хижники Старокостянтинівського (нині Хмельницького) району;**
  - **65 років з дня народження Миколи Васильовича Місюка – економіста, доктора економічних наук (2013), професора (2014), декана економічного факультету (2015) Подільського державного аграрно-технічного університету (нині заклад вищої освіти «Подільський державний університет»), заслуженого економіста України. Народився у с. Абрикосівка Кам’янець-Подільського району.**
- 19 150 років з дня народження Володимира Мусійовича Чехівського (1876–1937) – політичного і громадського діяча, прем’єр-міністра УНР. У 1901–1904 рр. – помічник інспектора Подільської духовної семінарії в Кам’янці-Подільському, з 1904 р. – Київської духовної семінарії. (Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).**
- 20 105 років з дня народження Оксани Миколаївни Вікул (1921–2001) – артистки балету, хореографки, авторки хореографічних праць. Народилася у м. Кам’янець-Подільський. Проживала у м. Сільвер-Спрінг (передмістя Вашингтона, США);**
- **80 років з дня народження Георгія Миколайовича Кірпи (1946–2004) – Героя України, кандидата технічних наук, академіка Транспортної академії, міністра транспорту**

України (2002–2004). Народився у с. Клубівка Ізяславського (нині Шепетівського) району.

- 21 75 років з дня народження Любови Григорівни Коваленко** – журналістки, заслуженої журналістки України (2004), членкині Національної спілки журналістів (2009), колишньої генеральної директорки Вінницької обласної державної телерадіокомпанії «ВІНТЕРА». Народилася у с. Калинівка Ізяславського (нині Шепетівського) району.
- 23 80 років з дня народження Михайла Васильовича Мاستикаша** – художника, журналіста, члена Національної спілки художників України, автора герба і прапора Хмельницької області, лауреата обласної премії імені В. Розвадовського. Народився у с. Лисець Дунаєвського (нині Кам'янець-Подільського) району. *(Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»).*
- 25 160 років з дня народження Модеста Пилиповича Левицького (1866–1932)** – письменника, публіциста, лікаря, педагога, перекладача і громадсько-політичного діяча. Народився у с. Вихилівка Ярмолинецького (нині Хмельницького) району;
- **90 років з дня народження Анатолія Никифоровича Поперняка (1936–2018)** – державного діяча, народного депутата України 1-го скликання. У 1982–1991 рр. був головою Хмельницької обласної ради народних депутатів.
- 29 65 років з дня народження Наталії Павлівни Мазур – письменниці, членкині Національної спілки письменників України (2021). Народилася у м. Дунаївці;**
- **30 років тому вперше представник Хмельниччини** – Тимур Борисович Таймазов став олімпійським чемпіоном з важкої атлетики, встановивши при цьому світовий рекорд (поштовх – 236 кг) у ваговій категорії до 108 кг (Ігри XXVI Олімпіади, Атланта, США). Життєво пов'язаний з м. Хмельницький.
- 30 140 років з дня народження Георгія Семеновича Верейського (1886–1962)** – народного художника, лауреата

Державної премії СРСР, заслуженого діяча мистецтв СРСР. Народився у м. Проскурів. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).*

- 31 80** років з дня народження Миколи Івановича Любенчука (1946–1997) – інженера-механіка, державного діяча, народного депутата України 1-го скликання. Народився у с. Шутнівці Кам'янець-Подільського району;
- **50** років тому Сергій Вікторович Нагорний, перший хмельничанин, який піднявся на олімпійський п'єдестал в складі екіпажу байдарки-двійки збірної СРСР разом з Володимиром Романовським переміг на дистанції 1000 м, а напередодні – 30 липня, здобув «срібло» на 500-метрівці (Ігри XXI Олімпіади, Монреаль, Канада). Він також є першим і на даний час єдиним представником Хмельницької області, який виборов 2 медалі на одній Олімпіаді.

Серпень

60 років з часу відкриття у м. Хмельницький вищого професійно-технічного училища № 11 (1966);

35 років з часу створення Подільської регіональної митниці (1991).

- 1 160** років з дня народження Ананія Савовича Гоминюка (1866–?) – лірника. Народився у с. Плужне Ізяславського (нині Шепетівського) району.
- 2 105** років з дня народження Бориса Андрійовича Сугерова (1921–1943) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Ходорівці Кам'янець-Подільського району;
- **90** років з дня народження Григорія Олександровича Козлика (1936–2007) – фахівця у галузі автоматизованої системи керування, доктора технічних наук, професора, лауреата Державної премії УРСР у галузі науки і техніки. Народився у с. Пилява Старосинявського (нині Хмельницького) району;

- **50** років з дня народження Володимира Дмитровича Коцюка – історика, кандидата історичних наук (2010), доцента, завідувача кафедри соціально-гуманітарної підготовки Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту (2022), члена Хмельницької міської організації Національної спілки краєзнавців України.
- 4 100** років з дня народження Апполінарія Федотовича Мацевича (1926–1996) – прозаїка, члена Спілки письменників СРСР з 1967 року. З 1969 по 1987 рік жив у м. Хмельницький, працював у обласній газеті «Корчагінець».
- 5 105** років з часу виходу першого номера Полонської районної газети «Новий шлях» (1921);
- **85** років з дня народження Івана Романовича Михальчишина (1941–2016) – пам’яткоохоронця, історика, археолога, краєзнавця. Народився у с. Кривачинці Волочиського (нині Хмельницького) району. *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»).*
- 7 30** років з дня народження Михайла Михайловича Романчука – заслуженого майстра спорту України, срібного та бронзового призера Олімпійських ігор – 2020, багаторазового чемпіона світу та Європи в плаванні на 400 м, 800 м, 1500 м (2018–2024). Проживає у м. Хмельницький.
- 9 90** років з дня народження Гордія Кіндратовича Палія (1936–2019) – мікробіолога, доктора медичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка Академії наук вищої школи України. Народився у с. Лотівка Шепетівського району;
- **85** років з дня народження Михайла Дмитровича Бурина (1941–2005) – лікаря, заслуженого лікаря України, ортопеда-травматолога, організатора дитячої травматологічно-ортопедичної служби Хмельницької області. Народився у с. Глушківці Ярмолинецького (нині Хмельницького) району;

- **80** років з дня народження Анатолія Володимировича Рудя – фахівця у галузі сільськогосподарської техніки, доктора філософії у галузі технічних наук, академіка, професора Подільського державного аграрно-технічного університету. Народився у с. Слобідка Підлісно-Олексинецька Городоцького (нині Хмельницького) району;
- **80 років з дня народження Анатолія Федоровича Гуцала (1946–2021) – археолога, історика, краєзнавця, дослідника пам'яток раннього залізного віку у Середньому Подністрів'ї. Народився у с. Липівка Городоцького (нині Хмельницького) району.**
- 12 65** років з дня народження Олега Петровича Онищука (1961–1987) – воїна-афганця, Героя Радянського Союзу. Народився у с. Білеве Ізяславського (нині Шепетівського) району.
- 13 80** років з дня народження Антона Станіславовича Мазуренка – фахівця у галузі енергетики, доктора технічних наук (1995), професора (1996), лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки (2015).
- 14 110** років з дня народження Миколи Івановича Нижнія (1916–2003) – економіста, доктора економічних наук (1969), професора (1973), заслуженого діяча науки і техніки УРСР (1982). Народився у с. Городище Шепетівського району;
- **100** років з дня народження Радомира Івановича Кондратьєва (1926–2018) – правознавця, доктора юридичних наук, професора, першого проректора Хмельницького університету управління та права (2005–2010). Народився у м. Ізяслав.
- 15 470** років тому у Двірецькому монастирі князів Заславських при церкві Св. Трійці (нині с. Двірець Ізяславського району) почалося життя Подільської Євангелії, найближчого списку попередників Пересопницького рукопису (1556). (*Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»*);

- **100** років з дня народження Германа Олексійовича Барановського (1926–2007) – фахівця у галузі радіозв’язку, кандидата технічних наук, лауреата Державної премії СРСР в галузі науки і техніки. Народився у м. Кам’янець-Подільський;
  - **90** років з дня народження Петра Пилиповича Сабодаша (1936–2010) – вченого-математика, доктора технічних наук, професора Московського державного університету геодезії і картографії. Народився у с. Святець Теофіпольського (нині Хмельницького) району.
- 16** **80** років з дня народження Михайла Костянтиновича Чекмана (1946–2002) – громадського діяча, управлінця, заслуженого працівника соціальної сфери України, Хмельницького міського голови (1998–2002). Народився у с. Чанків Дунаєвецького (нині Кам’янець-Подільського) району.
- 19** **75** років з дня народження Валентини Опанасівни Мельник (1951–2021) – завідуючої відділом краєзнавства Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки (1992–2003), заступниці директора з внутрішньобібліотечної роботи (2003–2008), головної бібліографки (2008–2018), укладачки щорічних видань «Календар знаменних і пам’ятних дат Хмельниччини», «Хмельниччина в літописі незалежної України», «Хмельниччина в діаспорі» тощо, членкині Національної спілки краєзнавців України (2015).
- 21** **75** років з дня народження Віталія Петровича Бабляка (1951–2011) – українського журналіста, члена Національної спілки журналістів України (1986), краєзнавця. Народився у с. Миньківці Дунаєвецького (нині Кам’янець-Подільського) району.
- 25** **60** років з дня народження Сергія Івановича Крамара – правника, краєзнавця, кандидата юридичних наук, голови Господарського суду Хмельницької області. Народився у с. Панівці Кам’янець-Подільського району.

- 27 **140** років з дня народження Валентина Васильовича Садовського (1886–1947) – українського юриста, економі-географа, державного і політичного діяча. Був репресований, реабілітований у 1993 р. Народився у с. Пліщин Шепетівського району.
- 28 **70** років з дня народження Наталії Олексіївни Виноград – докторки медичних наук, професорки Львівського державного медичного університету імені Д. Галицького. Народилася у с. Кривин Славутського (нині Шепетівського) району.
- 30 **90** років з дня народження Сергія Мамедовича Гульшані – живописця, члена Національної спілки художників України. Життєво і творчо пов’язаний з м. Хмельницький. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).*

Вересень

- 930** років з часу першої згадки про м. Ізяслав (1096);
- 30** років з часу відкриття музею історії м. Хмельницький (1996).
- 1 **155** років з дня смерті Анатолія Патрикійовича Свидницького (1834–1871) – письменника, фольклориста, етнографа. Протягом 1851–1856 рр. навчався у Кам’янець-Подільській духовній семінарії. *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»);*
- **80** років з дня народження Степана Федоровича Нестиришина (1946–2024) – письменника, журналіста, члена Національної спілки журналістів України, редактора газети «Вісник Деражнянщини». Народився у с. Маниківці Деражнянського (нині Хмельницького) району;
  - **55** років тому розпочала свою діяльність Хмельницька комплексна дитячо-юнацька спортивна школа № 3 міського відділу народної освіти, яка в лютому 1993 р. перейменована в Хмельницький обласний центр фізичного виховання учнівської молоді – найбільший за чисельністю відвідувачів спортивний заклад міста.

- 2   **100** років з дня народження Василя Івановича Никитчука (1926–2005) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Крупець Славутського (нині Шепетівського) району;
- **70** років з дня народження Світлани Іллівни Кабачинської – заслуженої журналістки України, кавалера ордена княгині Ольги, володарки знаку «Зірка української журналістики». Народилася у с. Зіньків Віньковецького (нині Хмельницького) району.
- 4   **50** років з дня народження Ігоря Михайловича Сабія – державного діяча, народного депутата України VII скликання. У 2005–2009 рр. працював начальником управління з питань внутрішньої політики Хмельницької облдержадміністрації.
- 6   **110** років з дня народження Бориса Яковича Первомайського (1916–1985) – психіатра, доктора медичних наук, професора. Народився у с. Стара Ушиця Кам’янець-Подільського району.
- 9   **65** років з дня народження Сергія Михайловича Бондарчука (1961–2014) – Героя України, педагога, громадського діяча, активіста Революції Гідності. Народився у с. Губин Старокостянтинівського (нині Хмельницького) району.
- 10   **110** років з дня народження Дмитра Михайловича Брилінського (1916–1999) – краєзнавця, педагога, відмінника народної освіти України, автора «Словника подільських говірок» та декількох поетичних збірок. Народився у с. Сирватинці Городоцького (нині Хмельницького) району. (Довідку див. «Календар ... на 2006 рік»);
- **90** років з дня народження *Леоніда Миколайовича Прокоф’єва (1936–2017) – слідчого прокуратури, адвоката, судді в Хмельницькій області, громадського діяча, поета, художника, почесного громадянина м. Старокостянтинів.*

- 11 125 років з дня народження Самійла Григоровича Кончинського (1901–1975) – заслуженого артиста УРСР. Працював у Хмельницькому обласному театрі імені М. Старицького (1946–1975).**
- 13 170 років з дня народження Сергія Миколайовича Виноградського (1856–1953) – мікробіолога, доктора ботаніки, члена-кореспондента Санкт-Петербурзької АН. З 1905 р. жив у своєму маєтку у м. Городок;**
- **155 років з дня народження Давида Яковича Епштейна (1871–1946) – лікаря-фтизіатра, доктора медицини, професора. Народився у м. Старокостянтинів;**
  - **130 років з дня народження Авраама Ісаковича Бринди (1896–1979) – лікаря-дерматовенеролога, доктора медичних наук. Народився у с-щі Меджибіж Летичівського (нині Хмельницького) району;**
  - **90 років з дня народження Володимира Терентійовича Михайличенка (1936–1978) – поета-шістдесятника. Працював у Хмельницькій районній газеті «Прибузька зоря» (1969–1971). (Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»);**
  - **90 років з дня народження Ромуальда Цезаровича Мішука (1936–2017) – фахівця у галузі харчових технологій, доктора технічних наук (1993). Розробив основи моделювання технологічних схем цукрових заводів на базі використання теорії графів та комбінаторської оптимізації. Народився у м. Проскурів, нині м. Хмельницький.**
- 14 95 років з дня народження Івана Михайловича Гермаківського (1931–2006) – прозаїка, журналіста, члена Національної спілки письменників України, автора романів «Віхолюю розметані», «У пазурах білої смерті», «Повернення неблудного» та ін. Народився у с. Кізя Кудриньцька, нині Кам'янець-Подільського району. (Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»).**

- 15 105 років з дня народження Василя Юхимовича Ковтуна (1921–1996) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Буглаї Старосинявського (нині Хмельницького) району;
- 75 років з дня народження Віктора Матвійовича Панасюка – архітектора, автора проєктів мікрорайонів, житлових будинків, об’єктів торгівлі в м. Хмельницький та районах області, члена Національної спілки архітекторів України.
- 16 75 років з дня народження Івана Михайловича Конета – математика, заслуженого діяча науки і техніки України, доктора фізико-математичних наук, професора, проректора з наукової роботи Кам’янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка (з 2013 р.).
- 19 90 років з дня народження Володимира Денисовича Красицького (1936–1993) – педагога-новатора, заслуженого учителя України, реформатора освіти в області. Його ім’я присвоєно Хмельницькій гімназії № 1. Народився у с. Стара Ушиця Кам’янець-Подільського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»)*.
- 20 90 років з дня народження Григорія Семеновича Дем’янчука (1936–2001) – письменника, журналіста, члена Національної спілки письменників України, автора книг у жанрах художньо-документальної та краснзнавчої прози. Народився у с. Карпилівка Білогірського (нині Шепетівського) району.
- 22 145 років з часу відкриття у Берездові (нині Славутського району) однокласного сільського училища (1881);
- 55 років з дня народження Лариси Леонідівни Заспи – гандболістки, призерки Олімпійських ігор, одинадцятиразової чемпіонки України. Народилася у м. Хмельницький;
  - 15 років з часу урочистого відкриття пам’ятки монументального мистецтва – скульптури «Віра, Надія, Любов» на майдані Незалежності в Хмельницькому до 74-ї річниці Хмельницької області. Автори цього проєкту

– народні художники України Микола Мазур та його син Богдан.

- 23 105 років з дня народження Івана Андрійовича Голотюка (1921–2010) – хірурга-онколога, доктора медичних наук, професора. Народився у с. Красностав Славутського (нині Шепетівського) району.**
- 24 90 років з дня народження Анатолія Павловича Крись-Пугача (1936–2015) – ортопеда-травматолога, доктора медичних наук, професора, головного дитячого ортопеда-травматолога МОЗ України (1980–2005). Народився у с. Прислuch Полонського (нині Шепетівського) району;**
- **90 років з дня народження Юрія Михайловича Коляно (1936–1990) – фахівця у галузі термомеханіки, доктора технічних наук, професора, лауреата Державної премії УРСР у галузі науки і техніки. Народився у с. Трительники Волочиського (нині Хмельницького) району;**
  - **90 років з дня народження Володимира Прокоповича Газіна (1936–2021) – історика, одного із провідних германістів України, доктора історичних наук, професора, заслуженого працівника освіти України. Народився у с. Нове Поріччя на Городоччині;**
  - **70 років з дня народження Наталії Василівни Бухти – музикознавиці, педагогині, лауреатки обласної премії імені В. Заремби, Хмельницької міської премії імені Б. Хмельницького, викладачки Хмельницької дитячої музичної школи № 1, керівниці хорового колективу «Подільські солов'ї».**
- 26 70 років з дня народження Володимира Станіславовича Корчинського – лікаря-кардіолога, доктора медичних наук. Народився у с. Галузинці Деражнянського (нині Хмельницького) району.**
- 27 95 років з дня народження Радомира Івановича Сіліна (1931–2018) – доктора технічних наук, професора, ректора Технологічного університету Поділля (1974–2001),**

почесного громадянина м. Хмельницький. *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»);*

- **80** років з дня народження Ігоря Георгійовича Смирнова – економгеографа, геологіста, країнознавця, доктора географічних наук, професора Київського національного університету імені Т. Шевченка. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
  - **25** років з часу відкриття Нетішинського міського краєзнавчого музею (2001).
- 28** **110** років з дня народження Франца Миколайовича Рогульського (1916–1985) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Зеленче Дунаєвського (нині Кам'янець-Подільського) району.

Жовтень

180 років з часу перебування Т. Г. Шевченка на Поділлі з метою вивчення пам'яток української старовини (1846);

95 років з дня народження Івана Никоновича Савчука – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Сьомаки Славутського (нині Шепетівського) району;

95 років з часу виходу першого номера районної «Летичівської газети» (1931);

95 років з часу створення державного підприємства «Нігинський кар'єр».

- 1** **115** років з дня народження Володимира Петровича Майборського (1911–1986) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Зінки Білогірського (нині Шепетівського) району.
- 4** **135** років з дня народження Освальда Федоровича Бургардта (псевд. Юрій Клен) (1891–1947) – поета, перекладача, літературознавця. Народився у с. Сербинівка Старо-костянтинівського (нині Хмельницького) району (за іншою версією – с. Сербинівці Жмеринського району Вінницької обл.). *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»);*

- **90** років з дня народження Івана Сергійовича Чекмана (1936–2019) – доктора медичних наук, професора, члена-кореспондента НАН і АМН України, академіка Нью-Йоркської академії наук, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у с. Чаньків Дунаєвецького (нині Кам'янець-Подільського) району. *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»).*
- 5 **135** років з дня народження Миколи Михайловича Любинського (1891–1938) – дипломата, мовознавця, політичного діяча періоду Української національної революції 1917–1920 років, члена Центральної Ради. Народився у с. Стріхівці Ушицького повіту Подільської губернії (нині Хмельницького) району;
- **45** років з дня народження В'ячеслава Анатолійовича Ходаківського (1981–2022) – Героя України, майора 7-ї бригади тактичної авіації імені Петра Франка (м. Старокостянтинів), учасника російсько-української війни. Загинув під час виконання бойового завдання.
- 8 **100** років з дня народження Тадеуша Адамовича Михайловського (1926–2024) – журналіста, художника-оформлювача, члена Національної спілки журналістів України. Народився у с. Вихрівка Дунаєвецького (нині Хмельницького) району.
- 9 **75** років з дня народження Олександра Даниловича Полянського (1951–2019) – співака, педагога, першого директора та художнього керівника Хмельницького муніципального академічного хору, заслуженого артиста України. Народився у с. Голозубинці Дунаєвецького (нині Хмельницького) району.
- 10 **105** років з дня народження Павла Трохимовича Писаренка (1921–1996) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Станіславівка Віньковецького (нині Хмельницького) району.
- 14 **125** років з дня народження Андрія Григоровича Паравійчука (1901–1986) – краєзнавця, бібліографа,

провідного дослідника культури і освіти на Поділлі. Народився у с. Бережани Чемеровецького (нині Кам'янець-Подільського) району;

- **70 років з дня народження Володимира Володимировича Борисова** – краєзнавця, журналіста, дослідника національно-визвольного руху, голодомору 1932–1933 років, подій Другої світової війни, ратної і трудової слави на Летичівщині і Старосинявщині другої половини ХХ–ХХІ ст., Почесного краєзнавця України (2016). Народився у с. Адампіль Старосинявського (нині Хмельницького) району;
- **35 років з часу відкриття у м. Хмельницький Народного Дому «Просвіта» (1991).** *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»).*
- 15 110 років з дня народження Харитона Ониськовича Довгалюка (1916, за ін. даними 1918–2006)** – письменника, журналіста, церковного діяча, члена Об'єднання українських письменників «Слово» у Рочестері (США). Народився у с. Криволюка Ізяславського (нині Шепетівського) району;
- **95 років з дня народження Володимира Давидовича Ліщука (1931–1980)** – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Черче Чемеровецького (нині Кам'янець-Подільського) району;
- **65 років з дня народження Сергія Івановича Козака** – архітектора, лауреата Хмельницької міської премії імені Б. Хмельницького, голови правління обласної організації Національної спілки архітекторів України (2006–2014).
- 17 105 років з дня народження Анастасії Петрівни Сташевської (1921–2008)** – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Велика Медведівка Красиївського (нині Хмельницького) району.
- 19 160 років з дня народження Олександра Олександровича Тулуба (1866 – після 1938)** – українського правника, історика. Народився у м. Кам'янець-Подільський.

- 20 80 років з дня народження Анатолія Григоровича Роздобудька** – краєзнавця, громадсько-політичного діяча, управлінця, члена Національної спілки краєзнавців України, заступника голови Хмельницької обласної державної адміністрації з гуманітарних питань (2000–2005). *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»);*
- **70 років з дня народження Світлани Михайлівни Вус** – судді Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України, судді вищого кваліфікаційного класу, заслуженої юристки України (2005). Народилася у с-щі Сатанів.
- 22 110 років з дня народження Максима Мартиновича Паламарчука (1916–2000)** – економіста і географа, доктора економічних наук, професора, академіка НАН України, віцепрезидента Українського географічного товариства, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у с. Воробіївка Полонського (нині Шепетівського) району;
- **75 років з дня народження Олени Василівни Скорупської** – художниці-графіка, заслуженої художниці України, лауреатки Хмельницької міської премії імені Б. Хмельницького, директорки Хмельницької дитячої школи образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва (2010–2014). *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).*
- 24 165 років з дня народження Івана Петровича Калашникова (1861–1915)** – архітектора, автора проєкту головного корпусу Кам'янець-Подільського університету та низки проєктів на території сучасних Хмельницької та Вінницької областей;
- **115 років з дня народження Миколи Купріяновича Делегея (1911–1945)** – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Комини Ізяславського (нині Шепетівського) району.
- 25 135 років з дня народження Мілія Вікентійовича Єзерського (1891–1976)** – письменника, члена Спілки письменників СРСР. Народився у м. Ізяслав.

- 28 95 років з дня народження Олівера Олексійовича Орлова (1931–2025) –** доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри економіки, підприємства і підприємництва Хмельницького інституту побутового обслуговування (нині Хмельницький національний університет) (1983–2015), академіка Академії економічних наук України (2006), професора кафедри маркетингу (з 2015 р.) Хмельницького національного університету. *(Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»);*
- **70 років з дня народження Василя Володимировича Власова –** лікаря-хірурга вищої категорії хірургічного відділення Хмельницької обласної клінічної лікарні, доктора медичних наук, професора, заслуженого лікаря України;
  - **70 років з дня народження Галини Василівни Терлецької –** голови правління СК «Промінь» с. Мала Клітна Красилівського (нині Хмельницького) району, депутатки Хмельницької обласної ради. Закінчила Кам'янець-Подільський сільськогосподарський інститут.
- 31 120 років з дня народження Йосипа Андрійовича Кадученка (1906–1987) –** Героя Радянського Союзу. Народився у с. Стара Ушиця Кам'янець-Подільського району.

Листопад

80 років з часу масового голоду в Україні, у тому числі й на Хмельниччині (1946);

35 років з часу створення у м. Хмельницький школи-студії іконопису «Нікош» – єдиної в Україні школи візантійського канонічного письма (1991). *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).*

- 1 125 років з дня народження Миколи Крижанівського (1901–1963) –** актора, режисера. Під час визвольних змагань 1917–1921 рр. воював у складі армії УНР. Емігрував до Німеччини, згодом до США, був членом правління Об'єднання митців української сцени. Народився у м. Проскурів;

- 75 років з дня народження Володимира Петровича Либи (1951–2012) – фахівця у галузі взуттєвої промисловості, доктора технічних наук (1996), професора (2002). Народився у с. Слобідка-Чернелівська Красилівського (нині Хмельницького) району;
  - 55 років з дня народження Тетяни Борисівни Комарницької – борчині вільного стилю, бронзової призерка чемпіонату світу (1995), дворазової чемпіонки (1999, 2000) та чотириразової срібної медалістки чемпіонатів Європи (1993–1998); майстрині спорту України міжнародного класу (1998), заслуженої тренерки України з боротьби вільної (2019), заслуженої працівниці фізичної культури і спорту України (2021). Народилася у м. Хмельницький.
- 2 75 років з дня народження Олександра Миколайовича Джузи – доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України, полковника міліції, проректора з наукової роботи Національної академії внутрішніх справ (2003–2012). Народився у м. Городок.
  - 3 65 років з дня народження Віталія Цезарійовича Міхалевського – фахівця у галузі зв'язку, кандидата фізико-математичних наук, поета, члена Національної спілки письменників України, голови Хмельницького обласного об'єднання товариства «Просвіта», лауреата Хмельницької обласної премії імені Т. Шевченка. Народився у с. Подільське Кам'янець-Подільського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»);*
  - 50 років з дня народження Олега Миколайовича Омельчука – правознавця, доктора юридичних наук (2013), професора (2015), заслуженого юриста України (2016), академіка Академії наук вищої освіти України (2015), ректора Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (з 2010 р.). Народився у с. Нове Село Ізяславського (нині Шепетівського) району.
  - 4 225 років з дня народження Северина Юзефовича Гощинського (1801–1876) – польського громадського

діяча, письменника, поета, фольклориста. Дитячі роки пройшли на Славутчині та Ізяславщині.

- 5   **105 років з дня народження Михайла Степановича Капиці (1921–1995)** – дипломата, історика, доктора історичних наук, професора, надзвичайного і повноважного посла СРСР, лауреата Державної премії СРСР в галузі науки і техніки. Народився у с. Юрківці Чемеровецького (нині Шепетівського) району;
- **80 років з дня народження Віктора Олексійовича Савчука** – історика, кандидата історичних наук, доцента, лауреата премії імені Д. Яворницького НСК України, заслуженого працівника культури України (1997), члена-кореспондента Української академії історичних наук (2002). Народився у с. Велика Березна Полонського (нині Шепетівського) району.
- 7   **80 років з дня народження Володимира Ілліча Кривеги (1946–2020)** – письменника, члена Національної спілки письменників України (2005). Народився у с. Пенківці Волочиського району, нині с. Личівка Хмельницького району;
- **70 років з дня народження Михайла Юхимовича Альперіна (1956–2018)** – джазового піаніста, композитора, педагога, лауреата міжнародних джазових фестивалів. З 1990 р. проживав у Норвегії. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
  - **60 років з дня народження Віктора Романовича Адамського – громадсько-політичного діяча, науковця, освітянина, кандидата історичних наук (2016), доцента. Народився у м. Краси́лів;**
  - **40 років з дня народження Олександра Васильовича Девлиша** – гравця національної паралімпійської збірної команди України з футболу серед спортсменів з наслідками дитячого церебрального паралічу, майстра спорту України міжнародного класу, чемпіона XIII літніх Паралімпійських ігор 2008 року, срібного призера

XIV літніх Паралімпійських ігор 2012 року. Народився у с. Заставці Старосинявського району;

- **40** років з дня народження Дмитра Анатолійовича Чигринського – футболіста, заслуженого майстра спорту України, гравця збірної команди України (2006–2011), вітчечемпіона молодіжного чемпіонату Європи (2006), володаря Кубка УЄФА (2008/2009), чемпіона України (2006, 2008, 2011, 2012, 2013) у складі «Шахтаря» (Донецьк), чемпіона світу серед клубів (2009), чемпіона Іспанії (2010) у складі «Барселони» (Барселона), чемпіона Греції (2018) у складі АЕК (Афіни). Народився у м. Ізяслав;
- 8** **80** років з дня народження Михайла Васильовича Шаповала – господарника, Героя України, голови сільськогосподарського кооперативу «Летава» Чемеровецького (нині Кам'янець-Подільського) району. Народився у с-щі Чемерівці. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).*
- 9** **90** років з дня народження Юрія Петровича Ємця – фахівця у галузі електротехніки й електрофізики, доктора технічних наук, професора. Народився у м. Ізяслав;
- **75** років з дня народження Олександра Леонідовича Шпака – кандидата технічних наук, заслуженого енергетика, України, генерального директора ВАТ «Енергопостачальна компанія «Хмельницькобленерго» (1998–2018). Народився у с-щі Антоніни Красилівського (нині Хмельницького) району.
- 10** **145** років з дня народження Григорія Калістратовича Степури (1881–1944) – державного, громадсько-політичного діяча, Подільського губернського комісара (листопад 1917 – квітень 1918 рр. та листопад 1918 – квітень 1919 рр.). Народився у с. Жванець Кам'янець-Подільського району;
- **105** років з дня народження Павла Олександровича Макарова (1921–1944) – Героя Радянського Союзу. Відзнаку отримав за визволення Хмельниччини;

- **85 років з дня народження Никанора Артемовича Фесуна (1941–1999)** – господарника, державного діяча, народного депутата Верховної Ради України 1-го скликання. Народився у с. Решнівка Старокостянтинівського (нині Хмельницького) району.
- 11 140 років з дня народження Осипа Майданюка (1886–1961)** – художника, дипломата. Народився у м. Кам’янець-Подільський. Похований у м. Стокгольм;
- **95 років з дня народження Петра Карповича Баранецького (1931–1995)** – фахівця у галузі сільського господарства, лауреата Державної премії СРСР. Народився у с. Писарівка Красилівського (нині Хмельницького) району.
- 12 80 років з дня народження Василя Федоровича Шпака** – кандидата економічних наук, академіка ГО «Академія інженерних наук України», заслуженого працівника сільського господарства України. Народився у с. Дашківці Вінковоцького (нині Хмельницького) району.
- 13 65 років з дня смерті Василя Петровича Перебийноса (1896–1961)** – живописця, графіка, декоратора, одного з фундаторів Асоціації українських художників у Парижі. Народився у с. Малі Пузирки Красилівського (нині Хмельницького) району;
- ***55 років з дня народження архієпископа Димитрія (в миру – Рудюк Вадим Миколайович) – ректора Київської духовної академії і семінарії, архієпископа Переяслав-Хмельницького, вікарія Київської єпархії, доктора церковно-історичних наук. Народився у с. Криворудка Красилівського (нині Хмельницького) району.***
- 14 115 років з дня народження Івана Степановича Андрощука (1911–1998)** – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Ганнопіль, нині Славутського району;
- **95 років з дня народження Василя Григоровича Корчемного (1931–2016)** – садівника-дендролога, заслуже-

ного працівника сільського господарства України, академіка Української екологічної академії наук, члена Національної спілки журналістів України. Народився у с. Киселі Старокостянтинівського (нині Хмельницького) району.

- 15 135 років з дня народження Ісаака Мойсейовича Печука (1891–1970)** – вченого в галузі гірничої справи, доктора технічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки УРСР. Народився у с-щі Летичів;
- **135 років з дня народження Михайла Леонтійовича Боровського (1891–1989)** – вченого в галузі бджільництва і садівництва, професора, дослідника Волині в діаспорі. Народився у с. Зубрівка, нині у складі м. Кам'янець-Подільський.
- 16 90 років з дня народження Ігоря Євдокимовича Турчина (1936–1993)** – заслуженого тренера СРСР з гандболу, який створив жіночу команду «Спартак» (Київ) – 20-разового чемпіона СРСР, 13-разового переможця Кубка Європейських чемпіонів. За видатні досягнення в спорті Турчин і його команда занесені в Книгу рекордів Гіннеса. Навчався у Хмельницькій СШ № 6, випускник Кам'янець-Подільського педінституту.
- 18 95 років з часу виходу першого номера Ярмолинецької районної газети «Вперед» (1931);**
- **65 років з дня народження Світлани Ярославівни Фурси** – правознавиці, докторки юридичних наук, професорки Київського університету права НАН України, заслуженої юристки України, президентки ГО «Центр правових досліджень Фурси». Народилася у с-щі Чорний Острів Хмельницького району.
- 21 105 років з дня народження Ольги Григорівни Петрової (1921–1974)** – Героя Соціалістичної Праці. Життєво пов'язана із м. Городок;
- **85 років з дня народження Михайла Дмитровича Андрєєва** – заслуженого лікаря України, кандидата медичних наук

(1976), дійсного члена Нью-Йоркської академії наук, начальника Державного патологоанатомічного центру України. Народився у м. Хмельницький.

- 22 225 років з дня народження Володимира Івановича Даля (1801–1872)** – доктора медицини, письменника, етнографа. Як військовий лікар у січні 1831 року прибув до Кам'янця-Подільського для боротьби з епідемією холери. Враження від перебування у Кам'янці лягли в основу повісті «Подільська». *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»);*
- **110 років з дня народження Кліма Карповича Олейнюка (1916–1944)** – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Лисиче Славутського району;
- 24 165 років з дня народження Юзефа Калленбаха (Йозеф Калленбах, пол. Józef Kallenbach; 1861–1929)** – історика польської літератури. Народився у м. Кам'янець-Подільський. Помер у м. Краків;
- **55 років з дня народження Алли Миколаївни Гуменюк** – журналістки, членкині Національної спілки журналістів України (2004), директорки громадсько-політичного тижневика «Вперед». Народилася у с. Савинці Ярмолинецького (нині Хмельницького) району.
- 25 100 років з дня народження Володимира Альбіновича Марцинковського (1926–2021)** – фахівця у галузі динаміки та міцності машин, доктора технічних наук, професора (1978), заслуженого діяча науки і техніки України (1997), заслуженого професора Сумського державного університету, Doctora Honoris Causa Свентокшиської політехніки (м. Кельці, Польща). Народився у с. Шепетівка (нині м. Шепетівка).
- 27 105 років з дня народження Івана Дем'яновича Ланового (1921–1990)** – акушер-гінеколога, доктора медичних наук (1970). Народився у с. Брикуля Шепетівського району.
- 28 330 років з дня народження Паоло Антоніо Доменіко Фонтана (1696–1765)** – архітектора італійського

походження, придворного архітектора князів Сангушків, автора проєктів костьолів, монастирів, палаців Ізяслава, Костянтинова. Похований у м. Ізяслав;

- **85 років з дня народження Степана Савовича Байдюка** – фахівця у галузі фізичної культури і спорту, майстра спорту міжнародного класу з легкої атлетики, багаторазового рекордсмена України з бігу, призера Всесоюзних та міжнародних змагань. Народився у с-щі Білогір'я;
  - **75 років з дня народження Олександра Михайловича Завальнюка** – історика, доктора історичних наук, професора, заслуженого працівника освіти України, ректора Кам'янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка (2002–2012), академіка МГО «Міжнародна кадрова академія» та ГО «Академія наук вищої школи України».
- 30 65 років з дня народження Галини Валентинівни Юровської** – кандидати юридичних наук, судді Конституційного Суду України (з 2019 р.), заслуженої юристки України (2017). Народилася у м. Хмельницький.

Грудень

85 років з часу створення Славутського міжрайонного підпільного комітету (1941).

- 1 105 років з дня народження Василя Опанасівни Гладиш (1921–1975)** – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Пилипи-Олександрівські Вінковоцького району;
- **100 років з дня народження Івана Панасовича Пестонюка (1926–2001)** – педагога, фольклориста, краєзнавця. Народився у с. Мала Клітна Красилівського (нині Хмельницького) району.
- 2 105 років з дня народження Дмитра Савелійовича Метельського (1921–2004)** – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Федорівка Красилівського району;

- **80 років з дня народження Миколи Лукича Копили (1946–2022)** – архітектора, члена Національної спілки архітекторів України (1973), заслуженого архітектора України (2004), начальника управління містобудування та архітектури Хмельницької облдержадміністрації (1992–2005);
  - **70 років з дня народження Сергія Григоровича Басистого** – борця вільного стилю, майстра спорту СРСР, заслуженого тренера України, родоначальника (1991 р.) жіночої боротьби в області. Народився, проживає і працює у м. Хмельницький.
- 3 80 років з часу заснування Деражнянської районної бібліотеки (1946).**
- 5 115 років з дня народження Сергія Івановича Гроша (1911–1990)** – живописця, заслуженого діяча мистецтв УРСР. Народився у с. Бражинці Полонського (нині Шепетівського) району;
- **90 років з дня народження Леоніда Трохимовича Пастушенка (1936–2017)** – письменника, заслуженого журналіста України, члена Спілки письменників СРСР з 1970 року, лауреата літературних премій імені М. Трублаїні та імені М. Коцюбинського. Народився у с. Говори Віньковецького (нині Хмельницького) району;
  - **80 років з дня народження Йосипа Петровича Осецького – науковця, поета, кандидата юридичних наук (2011), члена Національної спілки письменників України з 2019 р. Народився у с. Держанівка Дунаєвецького (нині Кам'янець-Подільського) району.**
- 6 55 років з дня народження Андрія Юрійовича Матвєєва** – кандидата історичних наук (2009), доцента (2013), дійсного члена Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, ректора Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту. Народився у м. Дунаївці.

- 7 75 років з дня народження Миколи Петровича Мазура – доктора технічних наук, професора, декана факультету заочно-дистанційного навчання Хмельницького національного університету. Народився у с. Кременчуки Краси́лівського (нині Хмельницького) району.**
- 8 70 років з дня народження Сергія Вікторовича Нагорного – веслувальника, байдарочника, чемпіона, срібного призера XXI Олімпійських ігор, чемпіона світу та Європи у складі екіпажу байдарок, багаторазового переможця та призера найпрестижніших міжнародних регат. Народився у м. Хмельницький. (Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).**
- 10 95 років з дня народження Степана Івановича Максим'юка – живописця, заслуженого художника Литовської РСР (1980). Народився у с. Єлизаветпіль Теофіпольського (нині Хмельницького) району;**
- **25 років з часу створення Хмельницького обласного державного телебачення (1991). (Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»).**
- 12 230 років тому указом Павла I від 12.12.1796 року (за старим стилем) було утворено Подільську губернію з центром у м. Кам'янець-Подільський.**
- 13 105 років з дня народження Андрія Юхимовича Дячука (1921–1945) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Великі Орлинці Краси́лівського району;**
- **80 років з дня народження Миколи Максимовича Смагителя – диригент-хормейстера, композитора, аранжувальника, заслуженого працівника культури України (1988). Народився у с. Трительники Волочиського (нині Хмельницького) району.**
- 15 140 років з дня народження Миколи Тимофійовича Геращенка (1886–1963) – фізіолога, доктора медицини, засновника і головного редактора «Записок Кам'янець-**

Подільського сільськогосподарського інституту». Був репресований, реабілітований у 1958 р. З 1924 р. жив у Кам'янці-Подільському;

- **100** років з дня народження Володимира Петровича Вовкодава (1926–2012) – краєзнавця-історика, етнографа, фольклориста Поділля. Народився у с. Лозни Летичівського (нині Хмельницького) району. *(Довідку див. «Календар ... на 2016 рік»)*.
- 17** **110** років з дня народження Івана Васильовича Ковалишина (1916–2003) – ортопеда-травматолога, доктора медичних наук, заслуженого лікаря України, організатора травматолого-ортопедичної служби Хмельницької області. *(Довідку див. «Календар ... на 2011 рік»)*;
- **110** років з дня народження Федора Єфремовича Пахольчука (1916–2012) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Дворик Красилівського (нині Хмельницького) району;
- **70** років з часу введення в дію першого корпусу Хмельницької міської лікарні (1956);
- **60** років з дня народження Алли Леонідівни Загайкевич – композиторки, педагогині, членкині Національної спілки композиторів України (1993), лауреатки Державної премії України імені О. Довженка, ім. Л. Ревуцького (2000), Національної премії України імені Тараса Шевченка в номінації «Кіномистецтво» (2025). Народилася у м. Хмельницький.
- 18** **65** років з дня народження Миколи Анатолійовича Довгальова – співака, заслуженого артиста України, лауреата обласної премії імені В. Заремби, соліста-вокаліста Хмельницької обласної філармонії.
- 19** **30** років з часу створення у Києві громадської організації «Земляцтво «Хмельниччина» (1996).
- 21** **130** років з дня народження Михайла Надольського (1896–1938) – священнослужителя, жертви сталінських репресій.

Народився у с. Крушанівка Ушицького повіту Подільської губернії. (Довідку див. «Календар ... на 2021 рік»).

- 23 75 років** з дня народження Василя Івановича Кондратюка – живописця, графіка, заслуженого художника України, члена Національної спілки художників України. Народився у с. Славути Віньковецького (нині Хмельницького) району.
- 24 120 років** з дня народження Клавдія Сафоновича Веліканова (1906–1981) – хірурга, педагога, заслуженого лікаря УРСР. З 1945 р. жив і працював у м. Кам'янець-Подільський, тут провів першу в області операцію на серці.
- 28 160 років** з дня народження Данила Кириловича Заболотного (1866–1929) – лікаря-епідеміолога, доктора медицини. Вивчав та науково обґрунтовував причини виникнення епідемії холери на Поділлі (у м. Кам'янець-Подільський);
- **150 років** з часу відкриття у Кам'янці-Подільському першого на Поділлі навчального медичного закладу – повивальної школи, нині Кам'янець-Подільський медичний фаховий коледж (1876).
- 29 80 років** з дня народження Галини Кирилівни Медведчук (1946–2017) – краєзнавиці, етнографки, лауреатки обласних премій імені Т. Шевченка та імені К. Широцького, провідної наукової співробітниці Державного історико-культурного заповідника «Межибіж» (1980–2013).
- 30 135 років** з дня народження Ізраїля Самуїловича Коренбліта (1891–1971) – інженера, архітектора, скульптора, автора першого фонтану у м. Проскурів. Народився у с. Зіньків Віньковецького (нині Хмельницького) району.

❖ ❖ Імена, події, факти... ❖ ❖

**...З рік, де мої береги
з крон вікових, пракоріння
дай, рідний краю, снаги
на озаріння й прозріння...**

А. Ненцінський

Олександр Шульмінський: прихильник українського відродження, талановитий громадський діяч і патріот Кам'янця-Подільського початку ХХ ст.

До 165-річчя з дня народження

Народився 1861 р. (повної дати не виявлено), неподалік Любліна, у дворянській сім'ї (батько Павло Іполитович та мати Марія Петрівна, етнічні поляки, походили з Поділля). Після польського повстання 1863 р. переїхали до Кам'янця-Подільського. Глава сім'ї відкрив майстерні з виготовлення карет та возів. Згодом став власником 4 добротних кам'яних будинків, один з яких зберігся і по нині.

Єдиного сина Олександра (дочка померла у ранньому віці) виховували в католицькому дусі, дотриманні національних традицій. Навчався добре. Володів іноземними мовами. Закінчив місцеву російську класичну чоловічу гімназію, став студентом юрфаку університету св. Володимира у Києві. Через участь у студентському русі був покараний переведенням до менш авторитетного Новоросійського університету в Одесі. Перебував під поліцейським наглядом, виїхав до Франції, де здобув юридичну освіту в Сорбоні, викладав французьку мову. Згодом повернувся до Одеси, відкрив пансіон для молоді. 1893 р. одружився з Оленою (Геленою) Виговською, представницею старовинного українського шляхетного роду. У них народилося двоє синів.

1905 р., після смерті батька Павла, переїхали до Кам'янця. О. Шульмінський викладав французьку мову і латину в середніх школах, був членом Подільської «Просвіти». Входив до складу розпорядчого комітету російської публічної бібліотеки ім. О. Пушкіна. Підтримував таємні польські школи, сприяв заснуванню католицького добродійного товариства. Орендований дім Шульмінських перетворився в один із культурних центрів міста. Дружина не працювала, оскільки старший син Станіслав часто хворів (померла навесні 1919 р. від тифу).

Олександра Павловича обирали до міської думи, яка

делегувала його до міської управи Там до липня 1920 р. він очолював відділ освіти. Певний час був міським головою. У 1917 р. увійшов до складу ради громадських організацій та її виконкому. Після чергових виборів до думи залишив посаду міського голови, зосередившись на роботі в управі.

Великою справою було заснування університету. 4 січня 1918 р. дума підтримала пропозицію польської й української фракцій (першу очолював він О. Шульмінський, іншу – О. Пащенко, його майбутня дружина) про утворення у місті філії університету св. Володимира з українським відділом. Після погодження питання освітнім відомством УНР в Києві, дума утворила комісію під головуванням професора П. Бучинського У липні міністром освіти створена комісія із збудування університету. О. Шульмінський увійшов до складу обох комісій та брав участь у вирішенні десятків проблем. 22 жовтня 1918 р. заклад вищої освіти відкрито. Ректор І. Огієнко висловив йому та О. Пащенко подяку: «Ваша невпинна енергія, Ваше широке захоплення працею, – писав він, – допомогла дуже багато як прискоренню відкриття університету, так і величності свята. Без впину Ви працювали по всіх комісіях, допомагали у всіх справах. Велика доля і Вашої праці зостанеться назавжди у тому великому новому огнищі української культури, що тепер всі спільно будуємо».

На початку липня 1920 р., напередодні другої більшовицької окупації, виїхав до Польщі. Хворів. Був оперований. Жив спогадами про Кам'янець-Подільський, де залишилися дружина з новонародженим сином Єжі (Юрієм), його родичі. За кілька років дружина і син таємно перетнули державний кордон. Родина проживала у м. Дубно, де глава учителював у місцевій польській гімназії, у школі робітників, а його благовірна займалася громадськими справами і в домашніх умовах навчала єдиного сина за програмою української школи (згодом він вступив до Варшавської політехніки). Час від часу їх відвідували усі сини, які раділи спілкуванню з рідними людьми.

21 березня 1944 р. Олександр Павлович помер у 83-річному віці. Похований на цвинтарі с. Олександрівка (за іншими даними, с. Вербка), неподалік м. Дубно. Дружина і син Єжі (Юрій), який емігрував до Аргентини, пережили війну.

Сини Станіслав і Мечислав були репресовані і у різний час загинули у сталінських таборах.

Вже у ХХІ ст. в Кам'янці-Подільському на честь подружжя Шульмінських названо одну із вулиць. У національному університеті імені Івана Огієнка розміщено портрети цих діячів у галереї будівничих закладу. Про них також розповідають матеріали музею історії вишу.

Нещодавно польська громада висловилася за перепоховання праху О. Шульмінського на цвинтар Кам'янця-Подільського. Вважаємо, що разом з цим доречно було б перенести сюди і прах О. Пащенко (1879–1972) з Личаківського кладовища у Львові. У 1993 р. до обох могил і для вшанування пам'яті батьків приїжджав з Аргентини Єжі (Юрій) Шульмінський, який продовжив свій родовід поза батьківщиною. Побував і в Кам'янці-Подільському, поблизу якого він народився, ознайомився з місцем проживання і діяльності своїх рідних.

Олександр Шульмінський залишив в історії Кам'янця-Подільського слід талановитого управлінця, скромну людину, патріота та яскравого представника місцевої багатонаціональної еліти. Він став одним із ініціаторів заснування державного українського університету. Діяльність в органах самоврядування Кам'янця-Подільського стала найбільшим досягненням Олександра Павловича. Своє життя він завершив на Волині, де знаходив задоволення у сім'ї і педагогічній праці. Радянський режим знищив його двох старших синів, не давши реалізуватись. Відроджена пам'ять про цю людину заслуговує щирої пошани громадськості.

О. Завальнюк

Література

1. **Завальнюк О. М.** Громадський діяч О. П. Шульмінський і заснування Кам'янець-Подільського державного українського університету (1918 р.) // Проблеми історії України ХІХ – початку ХХ ст. : зб. наук. праць / Ін-т історії України НАН України. Київ, 2004. Вип. VII. С. 166-175.

2. **Завальнюк О. М.** Досвід діяльності інтелігента Олександра Шульмінського у самоврядуванні Кам'янця-

Подільського в 1905–1920 рр. : уроки для сьогодення (до 160-річчя від дня народження) // Хмельницькі краєзнавчі студії : науково-краєзн. збірник. Хмельницький, 2021. Вип. 34. С. 121-134.

3. **Завальнюк О. М.** Доля родини видатного громадського діяча Кам'янця-Подільського доби Української революції 1917–1921 рр. Олександра Шульмінського (до 160-річчя від дня народження) // Вісн. Держ. архіву Хмельниц. обл. «Подільська старовина». Хмельницький, 2022. № 1(8). С. 83-87.

4. **Завальнюк О.** Олександр Шульмінський – представник кам'янець-подільської еліти початку ХХ ст. // Від аристократії до еліти: домодерні та модерні ідентичності, ієрархії та середовище правлячої верстви : IV Всеукр. наук. конф., м. Кам'янець-Подільський, 24 трав. 2024 р. Київ, 2024. С. 34-37.

5. **Пашенко О.** Матеріали до життєпису / упоряд., авт. передм. В. Адамський. Хмельницький : Мельник А. А., 2012. С. 340, 341, 345, 347, 348, 359, 360, 382-383, 393-406, 422-423.

Подільський повстанець Семен Харченко (отаман Хмара)

До 140-річчя з дня народження

Семен Васильович Харченко, Харчук, він же отаман Хмара, народився у селянській родині 1886 року в селі Мордин Летичівського повіту (тепер с. Прилужне Хмельницького району). Закінчивши у 1908 р. Вінницьку учительську семінарію, вчителював у селі Гнатівці Летичівського повіту. Його обурювала ситуація, за якої унеможлиблювалось викладання українською мовою. Тому виглядає цілком природним, що у 1912 р. С. Харченко вступає до лав Київської організації Української партії соціалістів-революціонерів.

Після початку I світової війни його мобілізують до армії. У жовтні 1915 р. він закінчив 1-е Київське військове училище, після чого впродовж близько півтора року був командиром команди розвідників 15-ї піхотної дивізії. У 1917 р. служив в 498-му піхотному Оргіївському полку 125-ї піхотної дивізії.

3 лютого 1919 р. проходить службу в Армії УНР, осавул і

ад'ютант командира куреня Запорозької дивізії. Активний учасник боїв за Кам'янець-Подільський, Могилів-Подільський та Проскурів у червні 1919 р. Відступаючи під містечком Браїлів потрапив у полон до денікінців і був хворим доставлений до в'язниці у м. Вінниця, з якої йому вдалося втекти. Взимку 1919–1920 рр. перейшов у Польщу.

Брав участь у польсько-радянській війні як сотник 3-го кінного полку 3-ї Залізної стрілецької дивізії Армії УНР О. Удовиченка. Згодом учасник Другого зимового походу Української повстанської армії Юрка Тютюнника 1921 р.

З червня 1922 р. командир 4-ї кінної бригади Подільської повстанської групи отамана Орла. У складі загонів останнього брав участь у операціях по нападах на м. Бар (05.08.1922 р.), м. Ялтушків (07.08.1922 р.), м. Летичів (10.08.1922 р.).

5 березня 1923 р. Я. Гальчевський призначив отамана Хмару командувачем Подільської повстанської групи. Зберігся наказ про це призначення: «Підполковнику Хмарі-Харченку. Наказую Вам вступити в командування повстанськими загонами і організаціями на Поділлі в межах 8 північних повітів. Ви є репрезентант ідеї і уряду УНР, а у військовім, судовім і адміністративнім відношеннях користуєтесь правом командира корпусу. В боротьбі з московською окупаційною владою керуватись інтересами Батьківщини і законами УНР. Наказую: своїх підлеглих пройняти духом точного і безрозсудного виконання наказів... потрібно уміти поступитись інтересами свого «я» перед інтересами свого народу. В боротьбі з окупантом ні перед чим не зупинятись. Командувач повстанськими загонами і організаціями Правобережжя полковник Орел-Гальчевський...».

1 липня 1923 р. група Я. Гальчевського у складі якої відділи Хмари та Голлока вкотре переходить на радянську сторону кордону. Відокремившись від основної групи загін Хмари направляється в Жмеринський район. До осені 1923 р. загін Хмари діяв на теренах Вовковинецького та Новоушицького районів. Пізніше, після часткового розгрому, загін Хмари переходить на польську територію.

Навесні 1924 р. Хмара переходить на Поділля для організації повстанської боротьби. 15 березня 1924 р.,

перебуваючи у Кам'янці-Подільському, він був арештований за інформацією, яку надав ГПУ більшовицький сексот М. Остапчук. Слідство велося у м. Вінниці. Уже 1 листопада 1924 р. Хмару та групу повстанців засуджено Надзвичайною сесією Подільського губернського суду до розстрілу. В останньому слові Хмара сказав таке: «Я селянин, який знає історію поневолення українського народу. Мені Україна дорога, якою б вона не була...».

Обставини арешту, ув'язнення та загибелі Семена Харченка описав Ю. Горліс-Горський у повісті «Отаман Хмара. З таємниць ГПУ».

Семен Харченко мав видатний військовий таланти та вояцьку мужність, не зламався і до самої страти окупантами зберіг відданість Україні та військовій присязі вояки військ УНР. Сьогодні настав час відновити історичну справедливість та повернути ім'я відважного борця і патріота часів Української Народної Республіки до пантеону героїв, які віддали своє життя за свободу та незалежність України.

В. Адамський

Література

1. **Завальнюк К.** Провісники волі: Повстанський рух на Поділлі у персоналіях (20-ті роки XX ст.). Літин : Літинська райдрукарня, 2005. С. 180-182.

2. **Коваль Р.** Багряні жнива Української революції: 100 історій і біографій учасників Визвольних змагань. Воєнно-історичні нариси / вступ. слово Л. Череватенка. Вид. друге, випр. і допов. Київ : Діокор, 2006. С. 281-289.

3. **Гальчевський Я.** Проти червоних окупантів. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2011. 360 с.

4. **Олійник М. П.** Трансформаційні процеси на Поділлі в добу непу (1921–1928 рр.). Хмельницький : «Поліграфіст-2», 2015. С. 56-72.

5. **Подобєд П. К.** З під Конотопа до Аризони: невигадані історії вояків Армії УНР. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2017. С. 304.

6. **Горліс-Горський Ю.** Отаман Хмара: спогади, повість, політичний памфлет / упоряд. Х. Цар. Львів : Видавництво «Апріорі», 2024. 200 с.

2 січня

Громадсько-політичні та наукові горизонти Віталія Олуйка

До 65-річчя з дня народження

Віталій Миколайович Олуйко – вчений-правознавець, доктор наук з державного управління, професор, громадський і політичний діяч, військовий волонтер, творча особистість, академік Української академії наук з державного управління, Заслужений юрист України.

Народився в селищі Ямпіль Білогірського (тепер Шепетівського) району Хмельницької області у хліборобській родині. Зростав у родинному середовищі, середній школі, де панували наполеглива праця, порядність, чесність і щирість. Зі срібною медаллю закінчив Ямпільську середню школу, очолив шкільну комсомольську організацію. Вищу інженерну освіту за спеціальністю «Механізація сільського господарства» і офіцерське звання лейтенанта танкових військ здобув у Кам'янець-Подільському сільськогосподарському інституті (1978–1983) та юриста в Хмельницькому інституті регіонального управління та права за спеціальністю «Правознавство» (1995–1999). Під керівництвом професора Г. Лелікова підготував й захистив у 2001 р. кандидатську дисертацію на тему «Державна кадрова політика в регіоні України: формування та реалізація» в Українській академії державного управління при Президентові України, а докторську дисертацію «Кадрові процеси в державному управлінні України: стан і перспективи розвитку» на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління – в Національній академії державного управління при Президентові України у 2006 р. 3 квітня 2006 р. – академік Української академії наук з державного управління.

Трудову діяльність розпочав у вересні 1983 р. на посаді головного інженера колгоспу «Червона зірка» в рідному Ямполі. Згодом – заступником голови цього ж господарства. З жовтня 1985 р. – на виборних посадах: першого секретаря Білогірського райкому ЛКСМУ, впродовж жовтня 1987 – жовтня 1991 р. – другого і першого секретаря Хмельницького обкому ЛКСМУ, а з жовтня 1991 по червень 1992 р. – головою координаційної ради Подільської спілки молоді.

У червні 1992 р. перейшов на роботу в органи державного управління та місцевого самоврядування. Працював на посадах секретаря Хмельницької обласної державної адміністрації (червень 1992 – липень 1994 р.), керуючого справами Хмельницької обласної ради народних депутатів (липень 1994 – вересень 1995 р.), заступника голови з організаційно-кадрової роботи, заступника голови з організаційно-кадрової роботи та політико-правових питань – керівника секретаріату (вересень 1995 – листопад 1998 р.), заступника голови з організаційно-кадрової роботи та політико-правових питань – керівника апарату Хмельницької облдержадміністрації (листопад 1998 – червень 2000 р.).

Упродовж липня 2000 – грудня 2008 р. працював головою наглядової ради, ректором Хмельницького інституту (з 2006 р. університету) регіонального управління і права.

В квітні 2002 – серпні 2006 р. – Народний депутат України по виборчому округу № 189, Хмельницька область, голова підкомітету з питань державного будівництва та адміністративної реформи Верховної Ради України. Обирався депутатом Хмельницької обласної ради (2006–2019 рр.). З 2008 по 2016 р. був членом делегації України у Конгресі місцевих і регіональних влад Ради Європи в м. Страсбург (Франція).

З червня 2009 по кінець жовтня 2018 р. обіймав посаду голови Хмельницького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України.

З березня 2019 р. В. Олуйко працює в Хмельницькому кооперативному торговельно-економічному інституті професором, завідувачем кафедри права, є гарантом освітньої програми спеціальності «Право». З першого дня повномасштабної російсько-української війни – військовий

волонтер і психолог 86-го окремого батальйону територіальної оборони Збройних сил України.

Віталій Олуйко виступив співзасновником і керівником Подільського інституту регіонального розвитку, очолював обласні осередки міжнародної громадської організації «Україна-Польща-Німеччина», всеукраїнської громадської організації «Закон та справедливість».

Творчий доробок В. Олуйка налічує близько 200 наукових, навчально-методичних, науково-популярних і краєзнавчих публікацій. У доробку вченого особливе місце посідають монографії «Кадрові процеси в державному управлінні України: стан та перспективи розвитку» (2005 р.), «Державна кадрова політика: теоретико-методологічне забезпечення» (2008 р.) та «Управління персоналом в умовах децентралізації» (2018 р.). Науковець стверджує, що якісно нова модель державної служби представляє собою потік удосконалення форм, методів, технологій діяльності державних органів, їх адаптації до зовнішніх і внутрішніх умов. Ним розроблено принципи менеджменту персоналу на публічній службі в умовах децентралізації, узагальнено передовий досвід PR-менеджменту в органах публічної влади, обґрунтовано положення про місцеве самоуправління як один із найважливіших чинників функціонування нашої держави на демократичній й цивілізаційній основі.

В своїх поглядах В. Олуйко виходить з того, що духовні цінності, культурні надбання, мистецька краса не є надбудовою, а такий самий «базис», як і засоби виробництва.

Він залюблений у художню літературу, музику, старовину, має прагнення дослідити історію рідного краю. З малечку – учасник шкільного духового оркестру і вокально-інструментального ансамблю, згодом інститутської самодіяльності. З-під пера в співавторстві вийшли публікації про Болохівську землю, святу Криничку, Тихомель, Ямпіль. Чільне місце посідають науково-публіцистична праця «Об'єднатись і перемагати. Моя вікіпедія» (2020) і «Книга про війну» (2023), удостоєна обласної премії імені Дмитра Прилюка.

В. Олуйко нагороджений почесними грамотами Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, почесним знаком

Головдержслужби України «За сумлінну працю», почесною відзнакою Конституційного суду України, відзнаками Держкомкордону України «За мужність в охороні державного кордону України», Української православної церкви та орденом Преподобного Нестора Літописця.

Без перебільшення, все життя Віталія Олуйка представляє собою історію його унікальної ерудиції, динамічної та витривалої творчої думки, а її результатами слугують прагнення прислужитися батьківщині та рідному краю.

А. Філінюк

Література

1. **Олуйко В. М.** Книга про війну. Хмельницький : Мельник А. А., 2023. 416 с.

2. **Олуйко В.** Об'єднатись і перемагати. Моя вікіпедія. Хмельницький : Мельник А. А., 2020. 284 с.

3. **Управління персоналом** в умовах децентралізації / [за заг. ред. докт. наук з держ. управл., проф., заслуженого юриста України В. М. Олуйка]. Київ : [б. в.], 2018. 504 с.

14 січня

Книжкова «старійшина» Хмельниччини

*До 160-річчя з часу заснування
Кам'янець-Подільської міської центральної бібліотеки
та 10-річчя присвоєння їй імені Костя Солухи*

В серпні 1865 року Київський генерал-губернатор Олександр Безак, який опікувався трьома губерніями – Київською, Волинською та Подільською, розробив статут для трьох публічних бібліотек у центрах губерній – містах Києві, Житомирі та Кам'янці-Подільському.

Одну з перших бібліотек на Україні – Кам'янець-Подільську публічну бібліотеку було відкрито 14 січня 1866 року. На її відкриття було виділено 9 тис. руб.

Пізніше діяльність бібліотеки регламентувалася «Правилами про нагляд за публічними бібліотеками та

кабінетами для читання» і «Правилами Кам'янець-Подільської російської публічної бібліотеки».

Спочатку читачі мали право безкоштовно отримувати по 1 книзі, другу книгу за додаткову плату – потрібно було платити 5 копійок, але через півтора року плата була відмінена. За 1866 рік користувачами бібліотеки було 175 осіб, відвідувачів читального залу – 230. Загальна кількість відвідувань складала 7525. Було видано 2321 книгу та 1429 журналів. Найбільш активними були чиновники (3743 відвідування), вихованці навчальних закладів (199), духовні особи (140).

Починаючи з 1868 року на зміцнення матеріальної бази, поповнення бібліотечних фондів з міського бюджету виділялось 200 руб. За 5 років на придбання книг та періодичних видань було використано 4582 руб.

У 1868 році річний квиток читача коштував 6 руб., місячний – 75 коп., а вже на початку ХХ ст. річний – 5 руб., а місячний – 25 коп.

Негативно відбивались на діяльності бібліотеки часті переїзди з орендованих приміщень. Про це писав голова розпорядчого комітету бібліотеки Іван Міхалевич, підбиваючи підсумки за першу чверть століття існування бібліотеки.

Після революції бібліотека відкрилась у грудні 1922 року, на території Губернаторської площі (сьогодні це майдан Вірменський ринок) як центральна бібліотека міста Кам'янця-Подільського у наданому їй державному приміщенні. Вже за перші 20 днів у читальному залі бібліотеки побувало 1420 читачів. Бібліотека була ініціатором створення бібліотек у селах повіту. Тоді бібліотеку очолював І. С. Варада.

У 1935 році Кам'янець-Подільський стає окружним містом, тож бібліотека стає окружною. У зв'язку з утворенням у 1937 році Кам'янець-Подільської області бібліотеці було надано статус обласної. Її фонд нараховував 58 тисяч примірників. Інструкторами-методистами тоді в бібліотеці працювали М. І. Мілютін та В. П. Гусько, які пізніше в різні роки були директорами обласної бібліотеки ім. М. Островського.

Після визволення Кам'янець-Подільської області у червні 1944 року робота бібліотеки відновлюється вже як міської. Директором бібліотеки була призначена Ніна Володимирівна

Кречет.

За повоєнні роки бібліотека тричі змінює приміщення. З 1944 по 1951 роки – це частина будинку по Резервуарній (Уральській) 4, площею 70 кв. м., з 1951 по 1969 – окреме одноповерхове приміщення по вул. Ленінградській (нині – Лесі Українки), площею 309 кв. м., з 1969 і по цей час – триповерхове приміщення по вул. Чкалова (Князів Коріатовичів) площею 659 кв. м.

У 1966 році бібліотеці присвоєно звання «Бібліотека відмінної роботи» та ім'я В. П. Затонського (це ім'я вона носила по 2012 р.).

У 1976 році в зв'язку з централізацією бібліотечної справи центральна бібліотека стає головною в місті і системі, яка нараховує 13 бібліотек: центральна, бібліотеки для дітей, бібліотеки для дорослих, юнацька бібліотека.

У 2003 році у бібліотеці почалася ера автоматизації та інформатизації: при читальному залі бібліотеки було створено інтернет-центр, Пункт безкоштовного доступу до Інтернету.

29 березня 2016 року Кам'янець-Подільській міській центральній бібліотеці присвоєно ім'я Костя Солухи, видатного діяча, який на початку XX століття незмінно очолював у місті Подільську «Просвіту» й чимало зробив для започаткування в нашому краї українськомовних бібліотек. У 2026 році буде відзначатися його 165-річний ювілей. Бібліотека вже 10 років з гордістю носить це ім'я. 21 червня 2016 року в Кам'янець-Подільській центральній міській бібліотеці імені Костя Солухи відбулася регіональна науково-практична конференція «Бібліотечна справа на Поділлі: минуле і сучасність», присвячена 150-річчю з дня створення Кам'янець-Подільської центральної міської бібліотеки імені Костя Солухи.

У різні періоди бібліотеку очолювали Маргарита Олександрівна Бойцова (1973–1996); Валерій Миколайович Любецький (1996–2014). З 2014 року бібліотеку очолює Людмила Василівна Геплюк, яка разом з фаховим творчим колективом проявляє адаптивність та відповідальність, впровадження соціальних ініціатив створює у бібліотеці атмосферу доброзичливості, платформу для діалогу.

Сьогодні Кам'янець-Подільська центральна міська

бібліотека імені Костя Солухи – найбільша публічна бібліотека Кам'янця-Подільського, головний інформаційний, дозвілєвий заклад міста з популяризації книги, впровадження новітніх технологій і інноваційних заходів, реалізації бібліотечних проєктів і програм.

Книжковий фонд бібліотеки станом на 01.01.2025 року становить 86187 примірників документів.

Окрім головної цінності – книги, в Креативному просторі бібліотеки створено затишок для роботи, можна користуватися комп'ютерами, інтернетом, освоювати роботу 3D-моделювання, стати учасником креативних заходів, тренінгів, майстерок, творчих зустрічей та просто скористатись місцем для неформального спілкування.

Н. Синиця

Література

1. **Айвазян О. Б.** Бібліотеки Поділля (друга половина XIX – початок XX ст.) : монографія / О. Б. Айвазян, В. С. Прокопчук. – Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2016. – 256 с.

2. **Бібліотечна справа на Поділлі:** минуле і сучасність : матеріали науково-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 21 червня 2016 р. – Кам'янець-Подільський : [б. в.], 2016. – 94 с.

3. **Каросва Т.** Провінція у галактиці Гутенберга: книжкова культура подолян другої половини XIX – початку XX ст. : монографія. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. – 472 с.

4. **Михалевич І. К.** Двадцятип'ятиріччя Кам'янець-Подільської російської публічної бібліотеки (1886–1890). – Кам'янець-Подільський : [б. в.], 1891. – 54 с.

5. **Постаті бібліотечної плеяди.** Директори бібліотек Хмельницької області : довідник. – Хмельницький : Заколотний М. І., 2021. – 196 с.

16 січня

Обличчя сучасної Кам'янець-Подільської «Просвіти»

*До 65-річчя з дня народження
Вячеслава Володимировича Полятинчука*

Історія кожного міста твориться не лише архітектурними пам'ятками чи визначними подіями, а насамперед людьми, які наповнюють його духовний простір новими смислами, ідеями та справами. Однією з таких постатей для Кам'янця-Подільського є Полятинчук Вячеслав Володимирович – громадський діяч, організатор мистецьких заходів, який нині очолює міське об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка. Його діяльність – це приклад поєднання інтелігентності, високої національної свідомості та практичної роботи задля розвитку освіти, культури й духовного життя Поділля.

Народився Вячеслав Полятинчук 16 січня 1961 року у селі Руда Кам'янець-Подільського району. В 1976 році закінчив Рудську восьмирічну школу, 1978-ому – Жванецьку середню школу, 1988-ому – Хмельницький технологічний інститут побутового обслуговування за спеціальністю «Технологія машинобудування, металорізальні станки та інструменти».

З 2011 року й до сьогодні – голова Кам'янець-Подільського об'єднання «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, Кам'янець-Подільського Клубу української інтелігенції (2012), член Національної спілки журналістів України (2011), Національної спілки краєзнавців України (2017), Національної спілки письменників України (2025). У 2006–2007 рр. – дипломант фестивалів патріотичної бардівської пісні ім. Романа Шухевича. З 2019 року працює бібліотекарем Центральної міської бібліотеки ім. Костя Солухи.

Очоливши Кам'янець-Подільську організацію «Просвіти», Полятинчук Вячеслав Володимирович став одним із тих, хто перетворює ідеї на реальні справи, адже «Просвіта» – це не просто культурно-просвітницьке товариство, це символ

боротьби за українську ідентичність, мову й духовність. Під його керівництвом організація зберегла і примножила традиції, закладені ще на початку ХХ століття, адаптуючи їх до викликів сучасності. За вагомий особистий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави нагороджений медаллю Всеукраїнського Товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка «Будівничий України» (2014). Також має відзнаку міського голови Кам'янця-Подільського «За заслуги перед міською громадою».

Особливу увагу Вячеслав Полятинчук приділяє національно-патріотичному вихованню молоді. В умовах російської агресії проти України саме ця робота набуває визначального значення, адже виховання любові до рідної землі, історії та культури є запорукою майбутньої перемоги.

Серед основних проєктів та ініціатив варто відзначити проєкт «Присяга – 1919». Задум виник раніше, на початку 2017 року. Саме тоді з'явилася ідея встановлення пам'ятника «Присязі на вірність УНР». Вячеслав Полятинчук та Анатолій Паладійчук, заступник голови Кам'янець-Подільського об'єднання товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка, зустрілись із Дмитром Бабюком – художником, істориком та краєзнавцем, який зібрав спогади та фотографії, що відображали подію Присяги. Вони визначили, що відбулася вона на території сучасного Майдану Відродження. Враховуючи її історично-національне значення, учасників і той факт, що у місті немає пам'ятника, присвяченого подіям Кам'янецької доби Директорії УНР, а також те, що у 2019 році виповнилася 100-а річниця Присяги на вірність УНР, було вирішено об'єднати зусилля та ініціювати встановлення пам'ятника «Присязі на вірність УНР».

Також кам'янчани завдячують Вячеславу Полятинчуку та Анатолію Паладійчуку за встановлення пам'ятної дошки на залізничному вокзалі для вшанування спадщини легендарної капели Кошиця, яка виїхала з Кам'янця-Подільського в 1919 році та прославилася Україну у всьому світі, зокрема, завдяки геніальному «Щедрику».

В одній із статей журналіст Олег Будзей зазначив: «Коли мова заходить про кам'янчанина Славка Полятинчука, то важко зробити дві речі. По-перше, називати його Вячеславом (а тим

паче Вячеславом Володимировичем). По-друге, точно визначити, хто він? Письменник-гуморист, поет, художник, скульптор, актор, музикант, бард, фотограф, журналіст, підприємець? Бо усе це в повній мірі можна віднести до Славка. Тож, можливо, Полятинчук – це, насправді, не прізвище, а професія, не внесена в каталоги, яка розшифровується просто – різнопланова творча людина».

В. Міхалевський

Література

1. **Будзей О.** Є така професія – Полятинчук // Подолянин. – 2011. – 14 січ.

2. **Жмудовська О.** Кам'янець-Подільський повертає столітню присягу // Слово Просвіти. – 2019. – 21 берез.

3. **Пустиннікова І.** Культура в часи війни: «Щедрик», капела Кошиця і Кам'янецька «Просвіта» // Подолянин. – 2023. – 30 берез.

4. **Полятинчук В.** Повернення Тараса Бульби / В. Полятинчук. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2021. – 108 с. : іл.

31 січня

Український державник з Поділля – Віктор Приходько

До 140-річчя з дня народження

Віктор Кіндратович Приходько належить до тієї когорти українських сподвижників, які усе своє життя присвятили національній справі, українському відродженню та державному будівництву. Над реалізацією цього завдання він невпинно працював в імперську добу, коли можливості для реалізації національних проєктів були вкрай обмеженими, у період Української революції 1917–1921 рр., коли у найбільшій мірі проявилися його організаційні та професійні навички, та в час, коли він вимушений був емігрувати за кордон, де написав і залишив нам у спадок свої спомини.

Віктор Приходько народився у сім'ї вченого-садівника 31 січня 1886 р. у с. Княжпіль Кам'янецького повіту. Впродовж 1895–1899 рр. він навчався в Приворотському духовному училищі, в 1899–1905 рр. – у Подільській духовній семінарії. Вищу юридичну освіту здобував у Дерптському та Київському університетах.

В імперську добу він працював на різних посадах: писарем у Подільській духовній консисторії, у земських інституціях на Волині, слідчим Кам'янець-Подільського окружного суду, виконував обов'язки військового слідчого у званні полковника. У цей час В. Приходько активно долучається до громадських діячів, які своїм завданням вбачали працю задля розвитку української справи. Так, він стає членом Подільської «Просвіти», що була зорганізована на початку 1906 р. у Кам'янці-Подільському, та бере участь у нелегальному зібранні, скликаному українським соціал-демократом П. Блонським. Власне, за це В. Приходько вперше попадає під слідство, яке для нього завершилося виправданням, але певний час таки довелося провести у слідчому ізоляторі.

Віктор Кіндратович не лише занурився у практичну роботу, пов'язану з організацією українства, але й намагається осмислити стан українського руху, визначити його сильні та слабкі сторони. Зі своїми думками він ділиться з ширшим колом громадянства, публікуючи на шпальтах «Ради» доволі дискусійну статтю.

Черговий трус у помешканні В. Приходька співробітниками жандармерії було зроблено у травні 1914 р. Причиною слугувала участь у Подільській «Просвіті», яку кваліфікували у цей період як «мазепинську» організацію. Знову ж таки арешту довелося уникнути, але встановлено нагляд поліції за місцем проживання терміном на один рік.

Весна 1917 р. принесла усім народам імперії можливість легально працювати над розвитком власних національних груп. В. Приходько активно включається до розбудови української справи. Уже 16 березня він виступає на надзвичайному засіданні Подільського губернського земського зібрання, в якому обґрунтовує необхідність розпочати навчання у початкових школах рідною мовою. Крім дієвої участі в громадських

структурах, у період Української революції 1917–1921 рр. В. Приходько займає низку відповідальних посад в органах державної влади та місцевого самоврядування. Так, він є членом Української Центральної Ради. Йому доручають очолити відділ народної освіти Подільського губернського земства, призначають на посаду Подільського губернського комісара з народної освіти. У квітні 1918 р. його обирають головою Подільської губернської народної управи. У період Директорії УНР В. Приходько займав посаду завідувача Відділу судових справ (на рівні міністерства). У березні 1919 р. знову очолює Подільське губернське земство.

На жаль, маємо підстави констатувати, що й до сьогодні не вповні досліджено усі справи, над якими працював В. Приходько у цей величний час державного будівництва. Але й те, що відомо, вражає своєю знаковістю. У межах нашого нарису наголосимо лише на окремих справах, до яких безпосередньо був дотичним Віктор Кіндратович: організація та розширення шкільної мережі Подільської губернії; українізація закладів початкової та середньої освіти краю; забезпечення навчальних закладів підручниками, написаними рідною мовою; заснування Кам'янець-Подільського державного українського університету; організація та видання українських часописів і журналів та ін.

Наприкінці 1920 р. В. Приходько, як багато інших українських державників, змушений був емігрувати за кордон, оскільки на Поділлі вчергове встановилася радянська влада. Там він обіймає низку посад в еміграційних урядах УНР, працює викладачем в Українській господарській академії в Подебрадах. Докладає чимало зусиль, аби скликати Всеукраїнський Національний Конгрес. У роки II світової війни він увійшов до складу Українського Центрального Комітету у Кракові. Після її завершення переїздить до Регенсбургу в Німеччині, а в 1949 р. емігрує до Нью-Йорка, де впродовж десяти років очолює Український Конгресовий Комітет.

Наприкінці 1960-х – на початку 1970-х років В. Приходько виступив як один з найактивніших організаторів і учасників Товариства подолян, створеного у Нью-Йорку при Українській Вільній Академії Наук. Основні зусилля товариства

концентрувалися на проблемі видання регіонального наукового збірника. Крім того, пише другу частину мемуарів «Під сонцем Поділля».

5 лютого 1982 р. Віктор Приходько відійшов у вічність. До останніх своїх днів він не полишав літературної праці, намагаючись зафіксувати на папері важливі для нього думки. Сподіваємось, що у рік 140-річчя з дня народження Українського Державника частина його інтелектуальної спадщини дійде до ширшого читацького загалу як в Україні, так і за кордоном.

В. Адамський, І. Шоробура

Література

1. **Завальнюк О. М.** Українська еліта і творення національної університетської освіти: фундатори і будівничі (1917–1920 рр.). Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2005. С. 259-269.

2. **Трембіцький А. А.** Віктор Приходько – державний, громадсько-просвітницький і культурний діяч (до 120-річчя від дня народження). *Освіта, наука і культура на Поділлі* : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський, 2006. Т. 8: Матеріали четвертого круглого столу «Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі». С. 205-225.

3. **Завальнюк О. М.** Історія Кам'янець-Подільського державного українського університету в іменах (1918–1921 рр.). Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2006. С. 107-115.

4. **Легун Ю., Кравчук О.** Спогади В. Приходька: повернення на Батьківщину. Приходько В. Під сонцем Поділля: спогади. Вінниця : ТОВ «Консоль», 2011. С. 3-6.

3 лютого

Відблиски дзеркала буття Олега Гордійчука

До 70-річчя з дня народження

Олег Володимирович Гордійчук – український поет і прозаїк, представник сучасної літератури. Народився 3 лютого

1956 р. у с. Топори (тепер – Ріпківський старостинський округ Ізяславської міської територіальної громади Шепетівського району).

Вищу освіту Олег Володимирович здобув у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (у 1978 році закінчив хімічний факультет). Кандидат хімічних наук. Працював у Інституті проблем матеріалознавства та Кабінеті Міністрів України. Фахове наукове середовище вплинуло на його світогляд та літературні вподобання.

1991 рік став початком помітної творчої активності, з'являються перші публікації у періодиці.

У Києві 1997 року побачила світ перша поетична збірка «У дзеркалі Буття» Олега Гордійчука.

Наступного 1998-го він став лауреатом премії імені Андрія Малишка. Це українська літературна премія, заснована в 1982 році, присуджується за кращу добірку поезій, опубліковану в журналі «Дніпро», або збірку віршів.

У 2001 році Олег Гордійчук став лауреатом літературної премії «Благовіст», яка заснована Радою директорів корпорації «Шлях» разом зі Спілкою письменників України в 1993 році. Її присуджують авторам найкращих творів (поезія, проза, дитяча література, драматургія, критика) української літератури, виданих протягом попереднього року окремими книжками або видрукованих у періодичних виданнях.

2002 року вийшла книга новел «Лише мить...» (Київ). Також цього року Олег Гордійчук став членом Національної спілки письменників України.

2000–2010-ті автор публікує свої твори у періодичних виданнях, бере участь у літературних заходах, продовжує поетично-прозаїчну діяльність.

Біографічні довідки прямо зазначають філософську спрямованість поезій Олега Гордійчука й оригінальну поетичну систему світобачення. Серед основних тем його віршів: сенс життя, відчуття миті, співвідношення «Я» й світу, пошук внутрішньої ідентичності.

Збірка «У дзеркалі Буття» вміщує значну кількість метафор споглядання, антропоцентричні медитації, образи часу як дзеркального простору.

Прозу автора описують як таку, що вирізняється «майстерністю психологічного нюансування», тому в книзі новел «Лише мить...» центральне поле – людська психологія, епізодичні долі, доля миті, що змінює життя. Основні мотиви: внутрішній діалог, мікросюжети, моральні вибори, пам'ять і забуття.

Поєднання наукового фону і поетичного мислення часто дає метафори «лабораторного», «матеріалознавчого» типу – точність формулювання, увага до структури, образи хімічних перетворень як аналогів метаморфоз душі/стосунків. Такий вплив є типовим для поетів із науковим бекграундом.

Поет із великою майстерністю використовує натурні образи (сільська топоніміка, пейзажі Хмельниччини), підтримує зв'язок із малою батьківщиною. Це впливає на поетичну естетику (сміслові мотиви дому, кореня, родинної пам'яті).

В. Кучерук

Література

1. **У дзеркалі Буття** : поезії / О. В. Гордійчук. – Київ : Молодь, 1997. – 223 с.
2. **Лише мить...** : Київ. етюди / О. Гордійчук. – Київ : Національна спілка письменників України : Гранослов, 2001. – 54 с.
3. **Гордійчук Олег Володимирович** [Електронний ресурс] // Мої Топори : [сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: https://topory.ucoz.ua/index/gordijchuk_o_v/0-24. – Назва з титул. екрану. – Дата перегляду: 07.10.2025.
4. **Шпиталь А.** Гордійчук Олег Володимирович // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2006. – Т. 6. – С. 248.
5. **Шпиталь А.** Майстерність психологічного нюансування // Вітчизна. – 2009. – № 7/8. – С. 145-146.
6. **Гордійчук Олег Володимирович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енцикл. – Електрон. дані. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Гордійчук_Олег_Володимирович. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 07.10.2025.

6 березня

Шляхом професіонала для людей та держави

*До 95-річчя з дня народження
Юрія Григоровича Полевничого*

У другій половині 60-х, 70-х та 80-х роках минулого століття в області – будівельний бум: розвивається економіка, промислове та цивільне будівництво, об'єкти соціально-культурного призначення, широко впроваджуються нові форми організації праці будівельників.

Ініціатором та відповідальним за будівництво й будіндустрій Хмельниччини був Полевничий Юрій Григорович. Він залишив по собі десятки, сотні добрих справ...

А народився Юрій Григорович у селі Уразово Уразовського району Белгородської області 6 березня 1931 року в сім'ї службовця. Після закінчення Ростовського-на-Дону інженерно-будівельного інституту в 1955 році був направлений на роботу в Хмельницьку область, де пропрацював та прожив залишок свого життя.

У системі Хмельницького обласного будівельного тресту Юрій Григорович працював спершу десятником у Кам'янець-Подільському БУ № 1. Згодом був майстром, пізніше – старшим прорабом – начальником ділянки (старший виконроб) в Кам'янець-Подільському будівельному управлінні № 2 Хмельницького облбудтресту (1956–1959 рр.). В 1959 році призначається начальником Хмельницького будівельно-монтажного управління № 1 облбудтресту, а з лютого 1963 по жовтень 1968 р. – головний інженер та керуючий Хмельницьким обласним будівельним трестом Мінпромбуду України. З 1968 року Юрій Григорович на керівних державних посадах: вісім років – завбудвідділом, з вересня 1978 і до березня 1991 року – заступник голови обласного виконавчого комітету Хмельницької обласної Ради народних депутатів. З цієї посади й вийшов на заслужений відпочинок.

За період його праці будівельна галузь розвивалася швидкими темпами, планово та перспективно.

Вже у 1960-му Юрій Григорович замість ланок створив

спершу спеціалізовані, а згодом – комплексні бригади, впровадив двох-тризмінну роботу на об'єктах, особливо там, де використовувалися баштові крани та інше складне будівельне устаткування. Під його керівництвом організовувалося тимчасове опалення, механізували штукатурні та інші опоряджувальні роботи, і вже у 1961 році почали здавати в експлуатацію житлові будинки в зимовий період. Саме тоді активно забудовувалася вулиця Фрунзе (теперішня Кам'янецька).

Наступна інновація Юрія Григоровича – впровадження потокового метода будівництва. Зросла продуктивність праці та якість будівництва. Постійно нарощуючи темпи будівельно-монтажних робіт, систематично при цьому дбали про створення і розвиток промислової бази будівельного виробництва. Юрій Григорович сам особисто та разом із керівниками будівельних, монтажних організацій домагалися від союзних і республіканських міністерств, відомств обов'язкового виділення дольових капіталовкладень на розробки необхідної проектно-кошторисної документації та планових об'єктів.

У стислі терміни були збудовані Кам'янець-Подільський цементний завод, тамтешній завод металевих конструкцій, Хмельницький завод крупнопанельного домобудування, реконструйовано завод залізобетонних конструкцій, багатотільову базу управління виробничо-технологічної комплектації, управління механізації комбінату «Хмельницькпромбуд», бази субпідрядних організацій Мінмонтажспецбуду України. Запровадили нову серію будівельних залізобетонних панелей серії «ХМ».

Швидко в обласному центрі «виросли» корпуси заводів трансформаторних підстанцій, «Новатор», «Катіон», «Темп», тракторних агрегатів, ковальсько-пресового устаткування, хлібозавод, «Строммашина» та інші споруди.

У м. Кам'янець-Подільському побудовані приладобудівний, кабельний, агрегатний заводи, в м. Красилові – машзавод, Славутський солодовий завод, найпотужніші цукрові заводи в Деражні й Теофіполі, Полонський фарфоровий, Понінківський паперовий комбінат та інші.

Саме завдяки цьому Хмельниччина з аграрної

перетворилася на аграрно-промислову область. Швидкими темпами в області розпочалося будівництво житла, об'єктів цивільного, соціально-культурного призначення. Побудовано в області та обласному центрі багато закладів охорони здоров'я, соціального захисту населення, освіти, культури, адміністративних будівель, торгівлі, громадського харчування, об'єктів комунального, побутового, енергетичного, транспортного призначення тощо. Реставровано архітектурно-історичні споруди та інші. З'явилися новобудови: готельний комплекс «Поділля», обласний музично-драматичний театр, обласний госпіталь ветеранів війни, обласний онкологічний та протитуберкульозний диспансери, продуктовий ринок, Палац творчості дітей та юнацтва, нові корпуси обласної та міських лікарень, вузів, школи, дитячі садки, музеї, вокзали, аеропорт та інші об'єкти народного господарства області.

В Хмельницькому розбудовувалися на пустирищах та полях нові мікрорайони: Південно-Західний, Зарічанський, Озерна, а також в інших містах – Кам'янці-Подільському, Шепетівці, Славуті, Нетішині, Волочиську, Красилові, Старокостянтинові та в ін.

Юрій Полевничий зробив багато для будівництва житлових будинків в селах Лобачов та Зграйки Київської області, куди були заселені люди із зони Чорнобильської АЕС.

Незважаючи на перевантаженість, Юрій Григорович захоплювався живописом. Ще зі студентських років писав картини олійними фарбами, створював пейзажні картини з натури та захоплювався мистецтвом.

Будучи уже на пенсії, він готував і презентував у міськвиконкомі свій план благоустрою міської зони відпочинку вздовж русла річки Південний Буг (по вул. Зарічанській).

Полевничий Ю. Г. – дитина Другої світової війни, громадський діяч. Неодноразово обирався депутатом обласної Ради народних депутатів, нагороджений орденами «Трудовий Червоний Прапор» та «Знак пошани», медалями «За доблесну працю» та «Ветеран праці», Почесною Грамотою Президії Верховної Ради УРСР та іншими грамотами виконавчих органів й місцевого самоврядування.

Відійшов у вічність Ю. Г. Полевничий 30 квітня

2020 року. Похоронений у Хмельницькому на кладовищі «Шаровечка».

Р. Голуб

11 березня

Майстер поетичного слова

*До 85-річчя з дня народження
Миколи Івановича Коломійця*

Микола Іванович Коломієць – відомий на Красилівщині майстер поетичного слова, художник, майстер декоративно-прикладного мистецтва.

Народився 11 березня 1941 р. в селищі Буча Київської області, де на той час проживали батьки: Іван Якович – головний бухгалтер науково-дослідної сільськогосподарської станції та мати – Ніна Родіонівна, на той час домогосподарка.

У жовтні того ж року сім'я переїхала до Антонін, містечка яке у своєму щоденнику тоді військовий кореспондент, а пізніше відомий англійський письменник Джеймс Олдрідж назвав європейським.

Навчався в Антонінській середній школі, а після її закінчення – у Хустському культосвітньому технікумі. Тут, у хустській районній газеті, були опубліковані перші поетичні твори.

Перший вірш, як згодом згадував Микола Іванович, був написаний під впливом Сосюриноного «Так ніхто не кохав». Прогулянка присмерковим сквером і заримована нехитра інтимна поезія, яку друзі примусили занести в редакцію газети. Микола Рішко, який на той час був редактором хустської районної газети, опублікував твір. Згодом були й інші публікації.

Закінчивши технікум, повернувся додому та розпочав свою трудову діяльність восени 1961 р. на посаді інспектора Антонінського райвідділу культури.

Все, що писав, друкувалося в районній газеті «Ленінець».

У 1962 р., коли Антонінський район, у результаті чергової

адміністративної реформи під назвою «укрупнення районів», зник з політичної карти УРСР, вступив до Уманського сільськогосподарського інституту, але провчився недовго: був призваний до армії.

Після демобілізації продовжив заочну форму навчання, працюючи робітником садового цеху навчально-дослідного господарства інституту.

Кілька років очолював уманське районне літературне об'єднання. Там познайомився з Василем Симоненком та Володимиром Задорожнім, Віктором Некіпеловим (російський поет, дисидент), Надією Суровцевою (українська громадська діячка, журналіст, автор мемуарів, колишній працівник Міністерства закордонних справ УНР, дисидент). За їх наполяганням залишає Уманський інститут, аби вивчати українську філологію у Чернівецькому університеті.

Після зустрічі університетських поетів з чернівецькими художниками зачав до художників і через деякий час його власні творчі роботи почали з'являтися на обласних виставках у Чернівцях, а згодом – у Києві, Москві, Будапешті. Його вироби закупляє Чернівецька картинна галерея та красзнавчий музей. Його поезії друкує обласна та республіканські газети, саме тоді виходить колективний збірник «Сонячний годинник» у видавництві «Карпати», де публікуються і його твори. Дає згоду працювати кореспондентом республіканського радіо по Чернівецькій області. Але за два дні до складання останнього державного іспиту був відрхований за «зв'язки з націоналістично настроєними особами та розповсюдження антирадянської літератури», бо то був відомий 1972 рік.

Працює кореспондентом газети «На стройках Сибири» у Красноярському краю, де провів місяців 17-18, щоб «зчистити з себе тавро націоналіста й антирадянщика» та заробити позитивну характеристику для завершення навчання в університеті.

Коли повертається в Україну, з надією отримати диплом, дізнається, що надто свіжі ще оті чутки про нього, якими обкомівські ідеологи залякували чернівчан. Шліфувальник Київського заводу «Червоний екскаватор», далі, в Чернівцях, художник-прикладник, токар по дереву, мистецтвознавець – ось

короткий перелік професій, освоєних поетом за рік після повернення з Сибіру. Проживає у неопалюваних підвальних приміщеннях приватних художніх майстерень. Покидає їх лише для того, щоб у складі спортивної групи, під час весняної повені, пройти на байдарці водами Білого та Чорного Черемоша, або ж під час відпустки з'явитися з рюкзаком в аеропорту Улан-Уде, Фрунзе чи Душанбе. У цей час він малює картини, які не виставляв на виставках, а дарував чи продавав у приватні колекції України, Польщі та США. Та якось на його очі потрапила замітка про пошуки у горах Паміру реліктового гуманоїда «снігової людини» і він з «мандатом» газети «комсомольська правда» три літніх сезони очолює Чернівецьку пошукову групу, а четверте літо проводить у горах Паміру сам. За участь в категорійних походах V ступеня складності стає кандидатом в майстри спорту з гірського туризму.

У час проживання в Чернівцях, кожний свій день народження зустрічає на горі Говерлі, куди добиралися друзі зі всієї України.

У 1987 р. переїжджає до м. Красилова, де веде боротьбу проти замовчування імені В. Булаєнка, та за повернення вулиці ім. Булаєнка м. Красилову. Відвідує могилу Булаєнка на кладовищі в м. Бауска в Прибалтиці.

У червні 2000 р. стає лауреатом обласної літературної премії імені В. Булаєнка, у 2002 р. – лауреатом обласної премії імені Якова Гальчевського «За подвижництво у державотворенні».

Ранньою весною 2004 року переїхав на постійне місце проживання додому, в Антоніни.

Поетичні збірки почали виходити лише порівняно недавно – перша побачила світ у 1997 р. Отримавши нарешті нагоду видати свій творчий доробок, Микола Коломієць поряд з найновішими поезіями додає туди і твори, писані раніше: «Зойки блискавиці», «Перестигла тиша», «Відлуння думок», «Абетка для дорослих», «Роздоріжжя» (1997), «Нектар вітрів» (1999), «Прости, Афганістан», «Голі сни» (2001), «Літній сніг», «Пригорща» (2002), «Полум'я тонесенької свічки» (2004), «Пісня хрущів» (2008), «Солов'їний рай» (2014), «Необрізани ружі» (2011), «Мої Гавайї» (2016), «Майданний гомін» (2016).

Автор перекладу на українську мову книги Валерія Басирова «Дыхание утренней росы». Книга вийшла у 2016 р. в Криму...

У липні-грудні 2022 р. вийшли чергові книги поета під назвами «Дякую, Боже, що я не москаль» та «Регіт чорного ворона», а в 2023 році – «Сипався з яблунь пилок».

В. Лавринчук

Література

1. **Лавринчук В. О.** Коломієць Микола Іванович [Електронний ресурс] // Енциклопедія Сучасної України. – Електронні дані. – Київ, 2014. – Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-4197>. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 07.10.2025.

2. **Лавринчук В. О.** Життєві вершини Миколи Коломійця / В. О. Лавринчук, Г. Ф. Косяк // Красилівський вісник. – 2020. – 20 берез.

3. **Лавринчук В. О.** Микола Коломієць та його творчість періоду російсько-української війни // Хмельницькі краєзнавчі студії. – 2022. – № 37. – С. 244.

4. **Коломієць М.** Членських квитків нам не видавали // Хмельницькі краєзнавчі студії. – 2024. – № 45. – С. 220-230.

28 березня

Свобода як імператив, творчість як виразник

*До 65-річчя з дня народження
Миколи Миколайовича Руцького*

Микола Миколайович Руцький народився 28 березня 1961 року в селі Ільпибоки Демидівського району Рівненської області в селянській родині. Його батько Микола «Довбуш» Руцький (1911–2006) у 1943 р. був господарчим УПА села Ільпибоки, а з березня до 6 травня (до поранення) воював у курені Андрія Трачука – «Бувалого». Учасник Гурбенської битви та рейду з'єднання УПА «Донбас» на Поліссі.

Микола Руцький закінчив у 1983 році українське

відділення філологічного факультету Львівського державного університету імені І. Франка. Працював учителем, науковим співробітником Острозького історико-культурного музею-заповідника, журналістом, редактором видавничого центру фірми «Надія», режисером телекомпанії «Руна», заступником редактора міської газети «Нетішинський вісник», а з вересня 2002 до вересня 2018 року – на різних посадах у міськвиконкомі Нетішинської міськради. Один із лідерів і засновників Народного Руху України на Славутчині. Обирався депутатом Нетішинської міської та Хмельницької обласної рад народних депутатів 21 скликання. Друкувався у республіканському літературному альманасі «Вітрила» (1988, 1989), у хмельницькій антології «Сто поезій ста поетів» (1992), журналі «Дзвін» (№ 12, 1992), у літературно-мистецькому альманасі «Нетішинських талантів дивоцвіт» (1-2 випуски, 2007, 2008 рр.), у літературно-мистецьких журналах «Погорина» (№ 9, 2009, м. Рівне), «Німчич» (2018, м. Вижниця), альманасі «Південний Буг» (2019, м. Хмельницький), у наукових краєзнавчих збірниках «Житомир в історії Волині й України» (1994) та «Велика Волинь» (1994), «Острозький краєзнавчий вісник» (2007), «Вісник Нетішинського краєзнавчого музею» (2003–2004), «Наукові записки національного університету «Острозька Академія» (випуск № 16, 2010). Стаття «Останній бій художника УПА Ніла Хасевича» вийшла у 1996 році в книзі австралійського письменника українського походження Юрія Борця. Лауреат Хмельницької обласної премії імені Якова Гальчевського «За подвижництво у державотворенні» (1996 р.) – за дослідницьку роботу в історії національно-визвольних рухів Волині та Поділля, викладену зокрема у романі «Голгофа», та лауреат Хмельницької обласної журналістської премії ім. Дмитра Прилюка (2019 р.) за документальний роман про УПА «Ми у вічі сміялися смерті...». У 2009 році нагороджений Пам'ятною відзнакою «Гурби 1944-2009» № 37 від Рівненської обласної організації Всеукраїнського Братства ОУН-УПА ім. генерала Романа Шухевича за дослідження Гурбенського бою. У 2022 р. за повість «Вертеп смерті: розп'яте село» удостоєний літературно-мистецької Крайової премії ім. Лесі Українки мистецького об'єднання «Український клуб».

Микола Руцький ніколи не стояв осторонь питань історії свого краю, здобуття ним фактичної незалежності. Тема свободи як однієї з найбільших цінностей суспільства, тема боротьби народних мас завжди надихала його твори, адже до цього були закладені міцні підвалини. Закликали до оприлюднення факти життя батька та його соратників, жива правда історії.

Наприкінці 2018 року Микола Миколайович вступив у найбільш активну фазу письменницької діяльності, щороку видаючи свої книги. Так у 2019-му вийшов документальний роман «Ми у вічі сміялися смерті», у 2020-му – автобіографічний роман «Зірвиголови» (про діяльність учасників націоналістичного руху в 90-х роках). У 2021 році побачила світ документально-історична повість «Вертеп смерті: розіп'яте село», в якій йдеться про боротьбу селян Хмельниччини проти грабіжницької жорстокої політики комуністичної влади.

Після цього Микола Руцький вирішив повернутися до впорядкування своєї поетичної творчості, в результаті чого у 2023 р. спромігся видати книгу «Сповідь» – на основі давніх книг «Куди ідеш?» (1990 р.) та «Сповідь самотнього серця» (1992 р.), додавши нові твори та більш досконале нове звучання старим.

Не могла не сколихнути патріота України і теперішня запекла російсько-українська війна. У 2024 році вийшла в світ книга «Ми не станем на коліна: вторгнення». У задумах автора продовження роботи відповідної тематики.

Усього в арсеналі письменника на сьогодні чотирнадцять книг.

Микола Руцький є членом Національної спілки письменників України.

Проживає у місті Нетішині Хмельницької області.

Л. Рудковська

3 квітня

Життя, віддане людям

*До 100-річчя з дня народження
Римми Олександрівни Кравчук*

Ярмолинецька земля на Хмельниччині зростила чимало талановитих трударів, які своєю працею, ставленням до людей заслужили велику шану та повагу не тільки серед односельчан, мешканців нашого краю, але й області та країни в цілому. Однією з таких постатей є Римма Олександрівна Кравчук (Сафонова) – колишня багаторічна директорка радгоспу «Шарівка», Герой Соціалістичної Праці, заслужений агроном України, «Мати-героїня».

Народилася Римма Олександрівна 1926 року в селі Болгара Ханти-Мансійського національного округу. Здобула семирічну освіту і зразу ж вступила у куйбишевський сільськогосподарський технікум, який закінчила в 1944 році та була направлена на роботу в Казахстан. Свою трудову діяльність розпочала у 18-ому віці агрономом-насінневодом в одному із тамтешніх радгоспів. Відпрацювавши два роки, на запрошення рідної сестри, яка на той час жила і працювала в Києві, переїхала в Україну, влаштувалась у передове елітно-насінницьке господарство Чернігівської області старшим агрономом. Невдовзі стаціонарно закінчила курси підвищення кваліфікації з питань насінництва сільськогосподарських культур у Києві. Працюючи в дослідному господарстві, яке було підпорядковане Українській академії аграрних наук, зарекомендувала себе грамотним, старанним і відповідальним фахівцем. У 1951 році була рекомендована Академією на посаду старшого агронома радгоспу «Шарівка» на Ярмолинеччині Хмельницької області.

На той час у користуванні господарства перебувало 460 гектарів сільгоспрілля. За короткий час Риммою Олександрівною було складено карту внесення органічних та мінеральних добрив, впроваджено вирощення нових високоврожайних сортів зернових, технічних і кормових культур, що дало змогу значно підвищити їх врожайність.

Невдовзі очолила агрономічну службу радгоспу, поєднуючи навчання в Кам'янець-Подільському сільськогосподарському інституті.

Згодом на базі радгоспу Міністерством сільського господарства України було створено дослідне елітно-насінницьке господарство, яке отримувало насіння нових виведених прогресивних сортів репродукції «Супереліта» зернових, технічних і кормових культур для реалізації елітного насіння в насінницькі господарства району, області та й республіки.

З ініціативи Римми Олександрівни був закладений фруктовий сад та ягідники, споруджено великий тваринницький комплекс. У приміщеннях свиноферми вирощували племінний молодняк свиней (кнурців і свинок) миргородської породи, який реалізовували в колгоспи і радгоспи України. Високими молочними надоями корів славилися шарівські тваринники. На фермах в добротних приміщеннях утримувалося чистопородне стадо великої рогатої худоби (чорно-ряба), вирощувався племінний молодняк для продажу в інші господарства. По сусідству з держаним лісовим масивом було зведено прекрасний літній табір для молочного стада та вирощування нетелів. На базі цього виробничого об'єкту постійно проводилися районні та обласні семінари щодо літньо-табірного утримання молочного стада корів, вирощування молодняка худоби, вивчався досвід шарівчан і впроваджувався в інших господарствах.

Активна діяльність Римми Олександрівни на посаді директора Шарівського радгоспу сприяла надходженню вагомих грошових прибутків. Середня рентабельність господарства за 1961–1965 роки склала 68 відсотків, середньорічний чистий дохід за цей час склав понад 3,3 мільйона карбованців. Завдяки цьому в значній мірі забезпечувався високий рівень агротехніки, механізації та електрифікації виробничих процесів. Споруджено на той час сучасні добротні зерносклади для зберігання зерна та тік для переробки вирощеного врожаю й підготовки насіння з набором для цього необхідної техніки та механізмів. Облаштовано за вимогами часу автотракторний парк.

У центрі села були збудовані школа, будинок культури,

торговий центр, адмінбудинок, Монумент слави воїнам-односельчанам, загиблим на фронтах Другої світової війни, двоповерхові житлові будинки для робітників радгоспу, вчителів, інших працівників соціальної сфери. Всі сільські дороги були споруджені камінним покриттям. Шарівка була першим газифікованим населеним пунктом у районі. Облаштовано цілий каскад ставків, які й досі є гордістю шарівчан. Село було повністю перебудовано, стало охайним і сучасним із розгалуженою інфраструктурою. Про здобутки шарівського радгоспу, його добрі справи було відомо не тільки на Поділлі, але й далеко за його межами. Радгосп завжди був правofланговим у районних змаганнях із виробництва та продажу державі всіх видів продукції, учасником Всесоюзної сільськогосподарської виставки досягнень народного господарства.

За успіхи в отриманні високих врожаїв сільськогосподарських культур відповідним Указом від 23 червня 1966 року Кравчук Риммі Олександрівні присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці.

Повсякденною турботою для Римми Олександрівни була місцева середня школа, з якою вона завжди підтримувала тісні зв'язки. За кошти господарства було обладнано 18 навчальних кабінетів, створено зали бойової й трудової слави, переобладнано майстерні, робочі кімнати для 1–3 класів, корпус профорієнтаційної підготовки старшокласників, придбано технічні засоби навчання.

Майже 40 років свого життя Римма Олександрівна віддала радгоспу «Шарівка», селу та його громаді. Її відзначено ще й трьома найвищими урядовими трудовими орденами та медалями, присвоєно звання «Заслужений агроном України».

Римма Кравчук була багатодітною матір'ю, народила і виховала п'ятеро дітей, їй присвоєно почесне звання «Матері-героїня». Сини – Федір і Костянтин – закінчили сільськогосподарський інститут, перший працював зооінженером, другий – агрономом; дочки: Ганна – ветеринаром, Тетяна закінчила лісотехнічний факультет Київської сільськогосподарської академії, працювала в лісовій галузі на Житомирщині, заслужений лісівник України.

Найстарша – Наталія – свою долю також пов’язала з сільським господарством, зокрема, переробкою його продукції, закінчила інститут харчової промисловості, сьогодні із сім’єю проживає в Литві.

Життєвий шлях Римми Олександрівни – приклад для наслідування. Все своє трудове життя вона сповна віддала служінню людям, українському народові.

П. Коцюба

23 квітня

Олександр Васильович Багрій – уродженець Летичева, азербайджанський літературознавець та фольклорист

До 135-річчя з дня народження

Про життєвий шлях та наукову діяльність Олександра Васильовича Багрія, його внесок у перекладацьку, бібліографічну та фольклористичну роботу, а також глибоке вивчення творчості Т. Г. Шевченка, у рідному Летичеві згадують нечасто. Лише у 2016 році, до 125-річчя від дня народження, громадськість звернула увагу на важливість популяризації спадщини видатного літературознавця та шевченкознавця.

Олександр Васильович народився 23 квітня 1891 р. у Летичеві в сім’ї чиновника-писаря, що вийшов із селянського середовища. Батьки, попри обмежену освіту, прагнули дати дітям гідну освіту. У 1900 р. Олександр вступив до Уманської гімназії, яку закінчив із золотою медаллю. У 1909 р. він вступає на російсько-слов’янське відділення історико-філологічного факультету Київського університету Св. Володимира, який закінчує достроково у 1912 р. і залишається на кафедрі російської мови. Уже тоді проявилися його здібності до наукової діяльності: він володів французькою, німецькою та польською мовами, а в 1914 р. отримав ступінь магістра.

У Петрограді Багрій читав лекції в університеті та на Вищих жіночих курсах. З 1917 р. працював у Самарському

вищому педагогічному інституті та університеті, де його обрали професором. Академік В. Перетц відзначав видатні наукові здобутки Багрія, його уміння систематизувати матеріал і навчати студентів. У 1918 р. працював консулом Української Держави у Самарі, а з 1920 по 1921 рр. долучався до створення Кубанського державного університету та вищого педагогічного інституту.

У 1922 р. Багрій приїхав до Баку, де став викладачем російської літератури в Азербайджанському державному університеті. У 1925 р. захистив дисертацію «Т. Г. Шевченко і російська література» і отримав ступінь доктора філологічних наук. Професор очолював бібліографічний відділ при «Товаристві обстеження і вивчення Азербайджану», випустив працю «Матеріали для бібліографії Азербайджану» в трьох томах, охопивши понад 4800 наукових праць з історії, економіки, етнографії та фольклору країни.

Багрій активно займався фольклором: систематизував спадщину Л. Лопатинського, вивчав усну народну творчість народів Кавказу та Азербайджану. Під його редакцією в 1930 р. виходить тритомна серія «Фольклор Азербайджану і прилеглих країн», що включала казки, легенди та фольклор різних народностей, серед яких тюрки, вірмени, черкеси, чеченці, осетини, абхази, карачі.

З 1933 по 1939 рр. Багрій був директором бібліотеки Азербайджанської філії АН СРСР. Він організовував наукові ювілеї письменників, залучав студентів до архівних досліджень, розвивав літературно-бібліографічний гурток, підготував видатних фахівців у галузі літератури та бібліографії, серед яких академік М. Дадашзаде та член-кореспондент АН Азербайджанської РСР Г. Арасли.

Особливе місце в його роботі займало шевченкознавство. У бакинський період він видав фундаментальні праці: «Т. Г. Шевченко в літературному оточенні», «Шевченко в російських перекладах», «До рукописної традиції поширення «Кобзаря» Т. Г. Шевченка» та «Шевченко і Схід». Саме за його ініціативи в Азербайджані було започатковано нову наукову галузь, а ціле покоління знавців Шевченка виховувалися під його керівництвом.

О. В. Багрій активно займався методикою викладання літератури в школі, редагував підручники, організовував конференції та друкував статті у бакинських журналах. Він був чудовим педагогом і наставником, виховавши низку визначних вчених, серед яких М. Брисман, Ц. Вольпе, В. Мануйлов, А. Лінін, Н. Вартапетова та інші.

У 1935 р. Багрій уперше переклав і опублікував збірку «Азербайджансько-турецькі казки» російською мовою, ознайомивши широке коло читачів із казками азербайджанських тюрків. Він підтримував культурні зв'язки між Азербайджаном та Україною, популяризував українську літературу та Т. Г. Шевченка серед азербайджанської інтелігенції.

З 1939 р. Багрій був першим деканом філологічного факультету АДУ, організував сім кафедр з азербайджанського і російського мовознавства та літературознавства. У 1942–1949 рр. очолював відділи мовознавства та методики викладання літератури при Азербайджанському Науково-дослідному інституті педагогіки.

Помер 24 червня 1949 р. у віці 58 років. В Азербайджані його шанують, ім'я О. В. Багрія внесене до Азербайджанської радянської енциклопедії (1976) та Національної енциклопедії Азербайджану. В Україні одна з вулиць Летичева носить його ім'я.

Олександр Васильович Багрій залишив понад 100 наукових праць і досліджень з літературознавства, фольклору та бібліографії, які продовжують мати значення сьогодні, підтверджуючи його внесок у розвиток культури та науки.

С. Коржик

Література

1. **Бажинов І. Д.** Багрій Олександр Васильович // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2003. – Т. 2. – С. 63-64.
2. **Багрій Олександр Васильович** // Твої люди, Летичівщино (Відомі люди нашого краю). – Летичів, 2009. – С. 7.
3. **Багрій Олександр Васильович** // Українські бібліографи. Бібліографічні відомості. Професійна діяльність. Бібліографія. – Київ, 2011. – Вип. 3. – С. 13-14.

4. **Азербайджанський літературознавець**, фольклорист – українець за духом і місцем народження. До 125-річчя професора Олександра Васильовича Багрія [Електронний ресурс] : (Літературно-краєзнавча розвідка) // Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека : [сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу : <http://www.ounb.km.ua/vistavki/bagriyov/index.php>. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 07.10.2025.

5. **Назаренко Є.** Шевченкознавець з Летичева // Поділля. – 1993. – 22 верес. – С. 4.

6. **Коржик С. А.** Олександр Васильович Багрій – уродженець Летичева, азербайджанський літературознавець, фольклорист // Хмельницькі краєзнавчі студії : науково-краєзн. зб. – Хмельницький, 2017. – Вип. 10. – С. 178-185.

15 травня

Знана людина нашого краю

*До 120-річчя з дня народження
Петра Веремійовича Горбача*

Народився Петро Веремійович Горбач 15 травня 1906 року в с. Ружичанка Хмельницького району (на той час Кам'янець-Подільської області) в сім'ї селянина.

Закінчив шість класів церковно-приходської школи, брав участь у створенні місцевого колгоспу, працював у молодіжних трудових бригадах. З 1928 до 1930 рр. проходив курси військових командирів і політпрацівників у Вінниці.

На його долю випало випробування голодних 1932–1933 років, воєнні лихоліття Другої світової війни.

Був капітаном запасу, із заслуженими за героїзм орденами та медалями повернувся з Берліна в рідне село Ружичанку, до дружини і дітей. Мав п'ять поранень, але з ентузіазмом приступив до роботи головою сільської ради. Згодом Петра Веремійовича обрали головою колгоспу (на той час ім. Сталіна). Тут він зробив усе належне, щоб господарство увійшло до числа правوفлангових у районі та області.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 16 лютого 1948 року Петру Веремійовичу присвоєно почесне звання Героя Соціалістичної Праці з врученням ордена Леніна і золотої медалі «Серп і Молот» за успіхи в розвитку сільського господарства, врожай пшениці та інших сільськогосподарських культур. Також Зірку Героя отримали ще сім земляків-ружичанців – п'ять колгоспниць і два колишніх бригадири колгоспу.

Ім'я Горбача та колгосп, який він очолював, були на слуху в області та за її межами, в ЗМІ, на радіо, в піснях тощо. Були відзняті документальні фільми про село, його ниви, працівників господарства та їх трудові досягнення. На нарадах та засіданнях районні керівники постійно згадували колгосп, яким керував Петро Горбач.

У 1953 році Петро Веремійович успішно закінчив Київський сільськогосподарський інститут за спеціальністю «Рільництво».

У 1956 році колгоспники з Ружичанки одержали великий врожай цукрових буряків (319 ц. з га), проса (41,4 ц. з га), кукурудзи (34,9 ц. з га); м'яса (55 ц. на 100 га с/г угідь) та інших сільськогосподарських культур і стали учасниками Всесоюзної с/г виставки у Москві. За досягнуті успіхи колгосп був нагороджений Дипломом I ступеня та премійований вантажною і легковою автомашинами. Голова колгоспу Горбач П. В. відзначений великою Золотою медаллю та радіоприймачем «Мир». За вагомі результати у вирощуванні сільськогосподарської та у виробництві тваринницької продукції чимало працівників колгоспу нагороджені орденами та медалями.

Під керівництвом Петра Веремійовича на господарському дворі «виросли» нові будівлі сільськогосподарського призначення, збільшилися артільні стада худоби. Колгосп став багатогалузевим господарством. З кожним роком зростали його доходи, а люди ставали заможнішими. Правління колгоспу допомагало колгоспникам у будівництві житла. Зміна оплати праці більше зацікавлювала трудівників.

Петро Горбач як керівник господарства дбав не лише про розвиток рослинництва і тваринництва, а й про культурно-

соціальне будівництво. З його ініціативи в Ружичанці були збудовані об'єкти сільськогосподарського призначення (ферми великої рогатої худоби та свиней, кролятники, курятники, конюшні, гаражі тощо), а також виробничого призначення та соціально-культурне будівництво. Будувалися майстерні із деревообробки, виробництва черепиці, споруди із виготовлення цегли, розширювалися кузні та конюшні, пилорами, електростанції, магазини повсякденного попиту, баня та інші об'єкти. Створено кінно-спортивний клуб та обладнано стадіон. Було збудовано двоповерховий Будинок культури, який і сьогодні є окрасою села.

У 1965 році Петро Веремійович за направленням керівної партії та влади почав працювати головою колгоспу в Західній Україні – на Івано-Франківщині. А коли знову повернувся в рідне село, продовжив працювати на різних посадах колгоспу до заслуженого відпочинку. І, будучи на пенсії, займався громадською діяльністю: виступав та ділився своїми досягненнями і досягненнями колгоспників перед громадськістю, підростаючим поколінням Хмельниччини.

Петру Горбачу була присвоєна персональна пенсія.

У поважному віці Петро Веремійович переїхав жити у м. Хмельницький, де 22 лютого 1985 року знайшов вічний спочинок.

Відтоді пройшло чимало часу, відбулися значні зміни в політичному, економічному житті, але й до сьогодні не втратили своєї актуальності сповідувані П. В. Горбачем принципи хліборобської честі, величі селянського духу і праці.

Земляки досі пам'ятають Петра Веремійовича, його трудовий героїзм.

М. Голубенко

Література

1. **Змагання** шириться // Блокнот агітатора. – 1961. – № 9. – С. 1-7.
2. **Горбач Петро Веремійович** // Радянське Поділля. – 1948. – 17 лют.
3. **Про присвоєння звання Героя Соціалістичної Праці передовикам сільського господарства Української РСР** : Указ

Президії Верховної Ради СРСР від 16 лютого 1948 року // Радянська Україна. – 1948. – 18 лют.

18 травня

Автор «Страны Моксель, или Открытие Великороссии»

*До 90-річчя з дня народження
Володимира Броніславовича Білінського*

Поговорюють, що з трилогією «Страна Моксель, или Открытие Великороссии» Володимира Броніславовича Білінського, якому цьогогоріч виповнилося б 90, знайомився і експрезидент Польщі Александр Квасневський і нібито зателефонував Віктору Ющенку й запитав, чи читав він цю працю і хто її автор. Було так чи ні – не буду стверджувати категорично. Але те, що поява праць В. Б. Білінського в науковому та літературному просторі викликала резонанс, не підлягає сумніву. Переважна більшість читачів зустріла свіжу аргументовану думку про наші історичні взаємини зі східним сусідом з великим ентузіазмом і цілковитим схваленням. Була й протилежна думка з боку колишнього директора Інституту археології Національної академії наук України Петра Толочка, титулованого московитами «справжнім українським істориком». Мовляв, як людина без історичної освіти дозволила собі вторгнутися в царину професійних істориків! Він з деякими своїми прибічниками навіть звернувся листом до Януковича В. Ф., аби той відмінив рішення Національної спілки письменників України про відзначення Володимира Броніславовича премією імені Івана Франка.

Хто ж він – автор більше десяти романів-досліджень, які викликали такий суспільний ажіотаж? У вікіпедії місцем його народження вказані Дунаївці. Але які? На той час, а народився Володимир Білінський 18 травня 1936 року, на території Дунаєвецького району було три населених пункти з однаковою назвою «Дунаївці». Це, насамперед, містечко Дунаївці – райцентр. До нього з південного заходу прилягало село Дунаївці

зі своїм колгоспом та сільрадою, яке влилося до складу міста і втратило свій статус 1958 року. З 1914 року наколо залізничної станції з первинною назвою «Лошківці» від села, через землі якого пролягла залізна дорога, почав формуватися населений пункт. Згодом, у 1930-і, станцію перейменували на «Дунаївці», однойменну з нею назву отримало село. Після Другої світової війни воно стало селищем міського типу Солобковецького району. Нині – це селище Дунаївці – центр Новодунаєвецької територіальної громади. Саме в цих Дунаївцях і народився майбутній дослідник.

Батьки Броніслав Петрович і Франя Петрівна були шанованими в селищі трудівниками, своїм ставленням до праці та людей формували характер і поведінку сина. 1943 року, ще за окупації, почав навчання в початковій школі, що містилася в помешканні Грінберга. Учителів було двоє: у 1-2 класах – Вороновицький, ветеринар з сусідніх Савинців, який як у дореволюційні часи мотивував ставлення до навчання ударами лійкою по долоні учня, у 3-4 – Наталя Антонівна Кучинська, улюблениця дітей, у тому числі Володі, якого розуміла і спрямовувала до книги. Після війни в селищі відкрили семирічку, яку очолив демобілізований офіцер Микола Данилович Конопельнюк, у ній продовжив навчання і Володимир Білінський.

1951 року пішов у 8-й клас єдиної в окрузі Удріївської середньої школи. Навчання було платним – 150 крб., не кожній сім'ї, особливо колгоспній, яка грошову частину за вироблені трудовні отримувала здебільшого в кінці року, ця сума була посильною. Восени і весною ходили пішки по кілька кілометрів туди і назад, взимку жили в найманих в удріївчан хатах. Сусідка Володі й однокласниця Броніслава Ясінська згадувала, що вчився він добре, був кмітливим і володів розвиненим почуттям гумору. Директор школи Іван Іванович Іщенко, завуч Тарас Петрович Хамардюк, класний керівник Василь Григорович Стрілецький, учителі С. К. Бедріцький, Г. І. Шара, О. В. Ткач, Н. А. Прийма та інші зверталися до старшокласників на «Ви», що спонукало й вихованців шанобливо ставитись до своїх наставників. Інтригувало учнів минуле учителя співів Василя Захаровича Ковальчука, який зазнав репресій, але уцілів і зберіг

ніжну душу й людське ставлення до них. Під його впливом Володимир брав активну участь у шкільній самодіяльності, 1954 року з нагоди 300-річчя возз'єднання України з Росією, як тоді твердили, брав участь у святковому концерті в обласному центрі, щойно перейменованому з Проскурова на Хмельницький. В Удрівцях під впливом учителя української мови та літератури, автора поезій, що ще в студентські роки ввійшли до збірки «Тобі одній», Афанасія Миколайовича Коляновського написав свої перші вірші. Школу закінчив із срібною медаллю.

Батьки дуже хотіли, щоб Володимир став залізничником, інженером, а може й начальником станції Дунаївці. Та й сам він, провівши золоті роки дитинства і юності на залізничній станції, яка й нині знаходиться в центрі селища і за відсутності будинку культури є місцем вечірньої тусовки селищної молоді, був зорієнтований на професію залізничника. Тому вступив у Дніпропетровський інститут інженерів залізничного транспорту на факультет «Мости і тунелі». І «підвів» батьків – 1959 року за розподілом попав у Казахстан, де протягом 40 років будував мости і дороги в Караганді, Павлодарі, Кокчетаві, Темир-Тау, Екибастузі, Дзержкагані, Шахтинську та інших містах. Поступово, але впевнено просувався по службових сходинках від майстра-мостобудівника до начальника главка-члена колегії міністерства важкого будівництва Казахської РСР. У 1969–1993 роках – віцепрезидент концерну «Казліспромбуду». За сумлінну працю відзначений двома орденами Трудового Червоного Прапора, медалями, званням «Почесний будівельник Байконуру» та багатьма грамотами.

У багаторічній праці щоразу стикався із зарозумілістю російських шовіністів, які неприкрито демонстрували свою нібито вищість по відношенню так званих представників «братніх» народів Радянського Союзу – казахів, українців та ін. Вже тоді виникла думка написати науково обґрунтовану книгу про минуле України, давнє походження цього слов'янського народу, який мав свою державу Київську Русь, знану в світі тоді, коли ще ні Москви, ні Московії не було на завойованій ординцями території угро-фінських племен. Почав вивчати праці відомих істориків, у першу чергу М. М. Карамзіна,

В. Й. Ключевського, С. М. Соловйова, використовував відрядження до Москви, Ленінграда, а нерідко й частину відпусток для роботи в бібліотеках, архівах, музеях, збору матеріалів з обраної проблеми. Не раз при зустрічах розповідав, як було непросто потрапити й отримати необхідні джерела, зокрема у відділі рукописів Публічної бібліотеки імені Салтикова-Щедрина та Науковій бібліотеці Російської академії наук у Ленінграді. Увесь час мріяв повернутися в рідну Україну. І 1999 року мрія здійснилася – вийшов на пенсію, разом з дружиною лікарем Любою Сергіївною і сином Ігорем – інженером-будівельником осів у Києві і розгорнув активну літературну діяльність.

І досить не мало встиг. Вже 2002 року вийшла перша книга «Страна Моксель». За нею, 2004-го – «Открытие Великороссии». А далі – «Страна Моксель, или открытие Великороссии» у трьох книгах (2006–2009), «Країна Моксель, або Московія» у трьох книгах (2008), «Москва ординська». Книга перша (2011), «Москва ординська». Книга друга (2012), «Україна-Русь. Споконвічна земля». Книга перша (2013), «Україна-Русь. Князі Галицькі-Острозькі». Книга друга (2015), «Україна-Русь. Українська звияга». Книга третя (2016).

З появою тритомника «Страна Моксель, или открытие Великороссии» сталося і наше знайомство. Звів нас улюблений учитель Володимира Броніславовича письменник Афанасій Коляновський, якому і я допоміг видати перших п'ять збірок, відкривши шлях до членства в Національній спілці письменників України. Не раз Афанасій Миколайович повідомляв про телефонні розмови з Володимиром Броніславовичем, повторюючи: «Було б добре вас познайомити». І, мабуть, розповів про мене, бо десь року 2005-го отримав я телефонний дзвінок. Володимир Броніславович розповів, що допомагає своєму учителю опублікувати «Вибрані твори» до 75-річного ювілею, що видавництву ім. О. Теліги поставив ультимативну вимогу: спочатку «Вибрані твори» А. Коляновського, а тоді «Страна Моксель, или открытие Великороссии». І йому це вдалося, книга учителя побачила світ першою, а за нею – тритомник. 25 вересня 2007 року отримав дарунок – перші дві книги з

автографом: «Шановному Віктору Степановичу від автора. З подякою на доброму слові».

Що ж у творах В. Б. Білінського викликало такий резонанс, який навіть академіка П. Толочка, відомого захисника теорії Київської Русі-колиски трьох братніх народів, спонукало до агресивного випаду? Справа в тому, що Володимир Броніславович на ґрунтовній джерельній базі розвінчав вкорінені у свідомості попередніх поколінь міфи, зокрема про Київську Русь-нібито колиску трьох «братніх» слов'янських народів. За даними розкопок, здійснених графом С. Уваровим, праць з антропології і топоніміки, обґрунтував, що росіяни – не слов'яни, а нащадки угро-фінських племен (моксель, мердинас, меря, мокша, мешера, мурома, весь та ін.), згаданих у межиріччі Оки і Волги Йорданом ще в 6-му столітті. Довів, що Москву 1147 року не міг заснувати Юрій Довгорукий, бо на той час був князем Київським, а Москва з'явилася не раніше середини 13 століття і стала центром заснованого золотоординським ханом Московського князівства лиш 1272 року. Піддав критиці міф про Олександра Невського і нібито виграні ним битви на Неві та Чудському озері, що ніяк не було можливим, оскільки на той час йому було 10-12 років і знаходився він у ставці хана як аманат-заручник за батька князя Володимирського Ярослава. Аргументував, що Куликовська битва 1380 року не була «вікопомною перемогою» русичів над татаро-монголами, поваленням монголо-татарського іґа, а боротьбою двох ханів Мамає і Тохтамиша за владу, в якій московити на чолі з князем Дмитрієм стали на бік останнього і ще 320 років по тому платили данину татарам. Повідав правду про нібито спалені 1812 року в Москві архіви, а отже літописи-першоджерела давньої історії, після чого зарясніли «літописні зводи» – джерельна база фальсифікацій, з вилученими небажаними сюжетами і включеними різними підтасовками. Володимир Броніславович показав, що прикрашанням та переіначенням історії московитів вже займався князь Василь III (1505–1533), потім його син Іван, прозваний Грозним, бо знищив до півтора мільйона людей, новгородського, псковського та московського. Петро I запросив на роль придворного історика німця Герарда Фрідріха Міллера, організував чистку бібліотек, архівів від

першоджерел та написання історії, в якій московити вже належали до Київської Русі, стали росіяни, що дало можливість перейменувати Московське князівство на Російську імперію. Остаточно переписала історію створена Катериною II спеціальна комісія на чолі з графом Шуваловим. Так творились фейки, про які йдеться в книгах В. Б. Білінського, їх організаторами були московські правителі, які і нині в умовах гібридної війни роблять псевдонаукові вкиди для оправдання агресивної політики щодо України та сусідніх народів.

2011 року Володимир Білінський став лауреатом премії імені Івана Франка в номінації «За найкращу наукову роботу в інформаційній сфері». Голова НСПУ Михайло Сидоржевський підреслив, що номінант є *«українцем, котрий любив рідну землю дієвою синівською любов'ю, і, щоби вона не спала, зробив як письменник все для її визволення від темної облуди безпам'ятства і летаргії»*.

Помер дослідник 7 червня 2022 року, його прах, як і заповідав, поховано на кладовищі в селищі Дунаївці, поруч з могилою матері.

В. Прокопчук

Література

1. **Белинский В. Б.** Страна Моксель, или открытие Великороссии : роман-исследование. Изд. 2-е. Київ : Вид-во ім. О. Теліги, 2007. Кн. 1. С. 405.

2. **Мусієнко М.** Відкрив історичну правду. *Подільські вісті*. 2022. 16 черв. (№ 24).

3. **Прокопчук В. С.** Олександр Невський на сторінках трилогії Володимира Білінського «Страна Моксель или открытие Великороссии». *Перші краєзнавчі читання в пам'ять професора Лева Баженова* : матеріали всеукр. науково-практ. конф. Хмельницький, 2023. С. 189-196.

4. **Прокопчук В. С.** Володимир Білінський про роль російських правителів у фальсифікації історії. *Суспільні трансформації в умовах війни росії проти України: виклики часу і завдання краєзнавців (до 80-річчя доктора іст. наук, професора В. С. Прокопчука)* : матеріали всеукр. науково-практ.

конф. (м. Хмельницький, 26 лип. 2024 р.). Хмельницький, 2024.
С. 140-152.

28 травня

Патріот, вчений і поет

*До 55-річчя з дня народження
Павла Павловича Гай-Нижника*

У славетній когорті яскравих представників українства, що подарувала світові Дунаєвеччина, особливо почесне місце належить П. Гай-Нижнику. Народився він 28 травня 1971 року в м. Дунаївці, в сім'ї творчо-педагогічної інтелігенції. Навчався у середній школі № 4, яка перебувала в підпорядкуванні Дунаєвського районного відділу освіти. Заснував і очолив націоналістичну молодіжну організацію «Союз Українського Народу», що діяла у 1986–1989 роках у м. Дунаївці та Кам'янець-Подільський. Павло розповсюджував власні патріотичні вірші та агітки націоналістичного змісту, знайомив однолітків з підпільною літературою. Акціями прямого чину юний борець прагнув змусити припинити русифікацію не лише шкільної освіти, а й вивісок та афіш у всьому районному центрі й розпочав агітацію за вихід України з складу Радянського Союзу. Навколо нього почала об'єднуватися міська українська молодь, гуртуватися дорослі. Це викликало відповідну реакцію спочатку в дирекції школи, а потім у Дунаєвського районного відділу освіти, місцевих органів комсомолу і компартійних структур, а також міліції і співробітників КДБ. З хлопцем і його батьками почалася «виховна» робота, що супроводжувалася не лише моралізаторством, залякуванням і погрозами усіляких лих, а й обшуками у батьківській квартирі.

П. Гай-Нижник 1988 року зразково закінчив середню школу зі срібною медаллю, працював чорноробом-вантажником готової продукції на Дунаєвській суконній фабриці імені Леніна. 11-12 лютого 1989 року став учасником Республіканської установчої конференції Товариства української мови імені Т. Шевченка у Києві і виступив на сцені

як представник Хмельниччини.

1989 року в режимі повної таємничості Павло Павлович вступив у Донецьке вище військово-політичне училище інженерних військ і зв'язку, але у квітні 1991 року його відрахували.

Повернувшись додому П. Гай-Нижник вступає одразу на другий курс історичного факультету Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту імені В. П. Затонського (нині – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка). Восени 1995 року він їде до Києва вступати в аспірантуру і відтоді пов'язує своє життя зі столицею України. У Київському національному університеті імені Тараса Шевченка 2000 року П. Гай-Нижник захистив дисертаційне дослідження і здобув науковий ступінь кандидата історичних наук. Брав активну участь в Помаранчевій революції та роботі організованого опозицією Міжнародного форуму «Освіта і наука – стратегічний резерв України», за що йому особистим листом висловив подяку кандидат в Президенти, народний депутат і майбутній Президент України В. Ющенко.

2008 року П. Гай-Нижник захистив докторську дисертацію на тему «Фінансова політика Центральної Ради та урядів Української Народної Республіки (березень 1917 р. – квітень 1918 р.)». Робота стала першим комплексним науковим дослідженням з цієї проблематики у вітчизняній та світовій історіографії.

Павло Павлович був активним учасником Євромайдану, одним із дієвих бійців Революції Гідності у Києві, членом Політради революційної організації «Правий сектор». Він також став автором «Звернення до світової та європейської спільноти», яке було оприлюднено від імені «Правого сектора» 12 лютого 2014 року в Українському Домі. 11 жовтня 2018 року П. Гай-Нижник був обраний академіком Академії політичних наук України.

Попри наукову зайнятість та активну громадсько-політичну діяльність, він плідно засіває й поетичну ниву. У 2014 році за публікацію поетичної збірки «Тебе я колихав ночами...» в ізраїльському україномовному літературному журналі «Соборність» Павло Павлович став лауреатом

Міжнародної літературної премії імені І. Кошелівця за 2013 рік. З-під його пера вийшли друком чотири поетичні збірки: «Згадуй мене... Лірика кохання» (2006), «Смак свободи... Лірика життя» (2009), «Плинність. Поезія» (2015) та «Відчуття» (2019). Чимало поетичних рядків цих поезій вже стали класичними й увічнюють пам'ятні монументи, встановлені у різних містах України.

Сьогодні П. Гай-Нижник працює провідним науковим співробітником Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України. Він є автором близько тисячі наукових праць, серед яких: монографії, навчальні підручники та посібники, праці в галузі історії України та Європи, дипломатичної служби, історії держави і права, релігієзнавства, фінансово-економічної політики, суспільно-соціальних наук, політології, теорії ідеологій та гуманітаристики, національної безпеки і оборони тощо, опубліковані в наукових виданнях України, Європи, Америки та Африки. Тож цілком закономірно, що в 2023 році він був обраний Президентом Української академії геополітики та геостратегії.

Життєвий шлях і громадсько-політична діяльність доктора історичних наук, професора, громадсько-політичного діяча, педагога-новатора, нашого земляка-подолянина П. Гай-Нижника слугує моральним прикладом для наслідування не тільки для мешканців нашого краю, а й всієї країни.

О. Григоренко

Література

1. **Григоренко О. П.** Борець за державність України, патріот і вчений, поет і людина (з нагоди 50-річчя від дня народження Павла Гай-Нижника) // Гілея: науковий вісник : зб. наук. пр. – Київ, 2021. – Вип. 160: Історичні науки. – С. 7-22.

2. **Григоренко О.** Дунаєвецької землі сини: визначні дослідники вітчизняної історії, патріоти, громадсько-політичні діячі Ф. Шевченко і П. Гай-Нижник / О. Григоренко, В. Григоренко // Анатолій Олексійович Копилов: Особистість у вимірі епохи. Спогади. Дослідження. – Кам'янець-Подільський, 2021. – Вип. 3. – С. 117-133.

3. **Швидкий В.** Гай-Нижник Павло Павлович / В Швидкий, Л. Шепель // Українські історики ХХ століття. Бібліографічний довідник. – Київ, 2006. – Вип. 2. Ч. 3. – С. 43-45.

4. **Телячий Ю.** Успіх нашого земляка // Дунаєвецький вісник. – 2008. – 16 жовт.

27 червня

Борець за Українську державу Пантелеймон Блонський

До 150-річчя з дня народження

Пантелеймон Йосипович Блонський належить до когорти видатних борців за утвердження Української державності. Він народився 27 червня 1876 р. у с. Андріївка Кам'янецького повіту Подільської губернії (нині село на Чемеровеччині) у дворянській родині. Закінчивши Подільську духовну семінарію, вступив на навчання до університету св. Володимира у Києві, на медичний факультет. Проте невдовзі його відрахували з числа студентів за революційну діяльність. П. Блонський змушений був виїхати до Угорщини, звідки згодом перебрався до Варшави, де і продовжив навчання у місцевому університеті. Закінчивши навчальний курс у 1904 р., він повернувся до Кам'янця-Подільського, де поряд із виконанням професійних обов'язків лікаря-окуліста, знову активно прилучився до громадської діяльності.

П. Блонський є одним з активних учасників місцевої «Просвіти», на початку 1906 р. очолює Кам'янець-Подільський осередок Української соціал-демократичної робітничої партії. За революційну діяльність Подільська губернська жандармерія впродовж 1905–1906 рр. заарештовує його двічі, відкриваючи слідчі провадження за кримінальними статтями. При другому арешті в серпні 1906 р. у П. Блонського вилучили понад 300 примірників публіцистичної та політичної літератури. Однак в обох випадках Одеська судова палата виправдала Пантелеймона Йосиповича, вважаючи недостатніми надані для покарання матеріали.

Яскраві риси агітатора та пропагандиста П. Блонський зумів проявити під час зміни політичного режиму, пов'язаного з падінням інституту самодержавства в росії. Завдяки наполяганням представників селянства його обирають комісаром Кам'янецького повіту. Згодом він входить до складу Української Центральної Ради. За відкриту позицію підпорядковуватися лише наказам останньої, його притягують у липні 1917 р. до чергового слідства за розпорядженням головнокомандувача арміями Південно-Західного фронту генерала Л. Корнілова.

На підтримку П. Блонського виступило чимало громадських організацій. Зокрема, спільне засідання бюро селянських депутатів, повітового виконавчого комітету, повітової народної управи, повітового земельного комітету в присутності представника від виконавчого комітету Всеросійської селянської ради, обговоривши факт арешту повітового комісара, одноголосно ухвалили: «Позаяк уся його політична діяльність проходила на очах вищезазначених організацій, спільне засідання підстав для арешту Блонського не бачить; з огляду на це висловлюється проти арешту Блонського та наполягає на терміновому його звільненні».

Влада змушена була зважити на позицію суспільства. Слідство у справі тягнулося практично до другої половини 1918 р. Крім цього, полювання за П. Блонським влаштували правоохоронні структури Української держави. Прибічники Гетьманату П. Скоропадського не могли простити Пантелеймону Йосиповичу його активну підтримку управлінських структур Центральної Ради. Тому він змушений був залишити терени Поділля та виїхати у Київ.

Однак і тут йому не вдалося уникнути чергового арешту. На цей раз він попадає до слідчого ізолятора у травні 1919 р. за ініціативи чекістів. Звинувачення більш ніж безглузде: у спробі відновити монархічний устрій. За Пантелеймона Йосиповича знову заступилися небайдужі громадяни. Так, педагогічна рада Другої київської гімназії 15 травня 1919 р. ухвалила наступне рішення: «Звернутись до Губернського Одділу Народньої Освіти з проханням ужити можливих заходів що до звільнення від арешти, на поруки Шкільної Ради, в. об. гімназіального

лікаря т. Блонського».

Цього разу Пантелеймона Йосиповича таки відпустили. Однак з поля зору співробітників надзвичайних органів він не випадав. За констатацією В. Мацька, чергові арешти українського державника відбулися у 1921 та 1929 рр. Втім, без особливих для нього наслідків. Принаймні, його відпускали.

Завершальний етап свого життя П. Блонський провів у Звенигородці, на Черкащині. Він не залишається байдужим до життя простих українців, вболіває за утвердження української мови в місцевій лікарні. А коли настав голод 1932–1933 рр., у повний голос заявляє про причини страшної біди. У листах до Китайської та Чехословацької комуністичних партій, що входили до Комінтерну, він писав: «Перша причина цього голоду є злочинне, невиміле, а то й зумисне шкідницьке проведення в життя в Україні політики». І далі: «... погляд на хохлів як на контрреволюційне плем'я, як на плем'я нижче... У 1921 році держава, будучи дуже бідною, значно більше робила для голодних волжан, яким, до речі, багато допомогли тоді українські селяни, що нині вимирають з голоду».

У вересні 1939 р. П. Блонського вкотре арештували. Звісна ж річ, за «контрреволюційну діяльність». Радянська репресивна машина цього разу відпрацювала сповна. Пантелеймона Йосиповича відправили на «перевиховання» до Комі АРСР. Там він працював на лісоповалі в с. Візінга. За звичним сценарієм, 12 січня 1942 р. його арештували. Особливою нарадою при НКВС 29 серпня 1942 р. П. Блонського засудили до смертної кари за ст. 58-10 УК РСФСР. Розстріляли цього ж дня.

Справжній патріот України Пантелеймон Блонський реабілітований посмертно. Відповідний висновок затвердив 1 вересня 1989 р. прокурор Черкаської області А. Коцюмба. Пам'ять про борця за Українську державу вічно житиме у наших серцях.

В. Адамський, В. Гончарук

Література

1. Малюта О. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.). Київ : Видавничий центр «Просвіта», 2008. С. 290-292.

2. **Мацько В.** За правду, рідну мову постраждав. *Слово Просвіти*. 2013. Ч. 24. 20-26 черв. С. 4-5.

3. **Глушковецький А. Л.** Демократія в провінції: вибори та діяльність депутатів Подільської губернії у Державних Думах Російської імперії : монографія. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2010. 400 с.

4. **Федьков О. М., Глушковецький А. Л.** Пантелеймон Блонський – український соціал-демократ із Поділля та селянство на початку ХХ ст. *Український селянин*. 2020. Вип. 23. С. 62-68.

5. **Ткач С., Решетченко Д.** Партійно-політичне життя в Подільській губернії на початку ХХ століття : монографія / за наук. ред. О. М. Федькова. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2020. 368 с.

6. **Адамський В. Р.** Розгортання українського руху на Поділлі крізь призму слідчої справи П. Блонського 1917 року. *День Соборності України: історико-політологічні дискусії* : зб. наук. праць / гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький : Вид-во Хмельницького інституту МАУП, 2025. Вип. 12. С. 8-19.

1 липня

Шляхами добрих справ

*До 80-річчя з дня народження
Анатолія Онисимовича Овчарука*

Народився Овчарук Анатолій Онисимович 1 липня 1946 року в мальовничому та історичному м. Кам'янець-Подільському. У 1961 році закінчив місцеву середню школу № 2, а в 1966 році – Кам'янець-Подільський будівельний технікум.

У 1977 році здобув вищу освіту за спеціальністю «Інженер-будівельник» у Львівському політехнічному інституті. Свою трудову діяльність розпочав у 1966 році інженером з технагляду за капітальним будівництвом управління побутового обслуговування населення облвиконкому, а згодом – головний механік Хмельницької обласної фабрики хімічестки Кам'янець-

Подільського міськпобудкомбінату.

З 1969 року Анатолій Онисимович продовжив свою трудову діяльність в Хмельницькому Спеціалізованому управлінні № 527 тресту «Подільськпроммонтаж», де пройшов шлях від майстра до керівника управління і зарекомендував себе наполегливим, ініціативним, досвідченим і мудрим керівником.

За його безпосередньої участі в цей період побудовано Кам'янець-Подільський цементний та кабельний заводи, Деражнянський та Теофіпольський цукрові заводи, а у місті Хмельницькому – заводи «Темп», «Нева», «Строммашина». Споруджено багато інших об'єктів промисловості, соціально-культурного, побутового, комунального призначення та житла.

Упродовж 1990–1992 рр. Анатолій Онисимович обіймав посаду керівника тресту «Хмельницькгазкомунбуд». Він не лише організовував злагоджену роботу та успішне виконання планових завдань на Хмельниччині, а й провів великий обсяг робіт на будівництві інженерних мереж в зонах відселення Київської та Житомирської областей після аварії на Чорнобильській АЕС.

Маючи колосальний досвід організації промислового будівництва та управління великими колективами, Анатолій Онисимович був призначений на керівні посади органів виконавчої влади Хмельниччини. З 1992 по 2002 роки – заступник, перший заступник голови Хмельницької обласної державної адміністрації та заступник голови Хмельницького облвиконкому. Працюючи в органах виконавчої влади Анатолію Овчаруку прийшлося курирувати та приділяти особливу увагу майже 80 відсотками різних галузей області. На початку це було житлово-комунальне господарство області з її проблемами неплатежів, морально й фізично зношеного устаткування, яке потрібно було «реанімувати». Далі, крім комунальної сфери це будівництво, будіндустрія, промисловість, зв'язок, транспорт, паливно-енергетичний комплекс, дорожнє господарство, екологічна безпека, охорона природного середовища, охорона праці, туризм, розвиток мінеральних ресурсів та курортів, статистика, соціальний, цивільний захист та зайнятість населення, а також захист населення від наслідків Чорнобильської АЕС і з питань надзвичайних ситуацій,

проектні, архітектурні та інші організації, відомства, установи і суб'єкти підприємницької діяльності, фонди, інспекції тощо.

У 2002–2006 роках обіймав посаду голови Хмельницької обласної ради. Велику увагу приділяв оптимізації структури ради, розвитку місцевого самоврядування. Відмічалась тісна співпраця з депутатськими корпусами всіх рівнів, політичними та громадськими організаціями, ЗМІ, релігійними конфесіями, закладами охорони здоров'я, освіти, культури, соціального захисту населення та іншими підприємствами спільної власності територіальних громад області, які знаходяться в управлінні Хмельницької обласної ради та іншими установами.

Мені, як багаторічному помічнику, консультанту, раднику А. О. Овчарука – заступника, першого заступника голови облдержадміністрації, голови обласної ради та депутата обласної ради (1992–2010 роки), багато відомо з його наполегливої та відданої праці, які сили та знання професійної справи вкладені ним в економічний розвиток області у важкі перші роки незалежної України, і з переконанням можна сказати, що Анатолій Онисимович свій іспит на цих та попередніх посадах витримав на «відмінно», залишивши по собі десятки, сотні добрих справ...

З 2006 року Анатолій Овчарук – голова наглядової ради ПАТ «БМУ по газифікації», що займалося газифікацією населених пунктів області, а згодом і водопровідними мережами.

З 2007 року – голова ради директорів концерну «Укргазифікація». Особлива увага приділялася газифікації та водопроводів віддалених сіл, що значно поліпшує соціальні умови проживання мешканців.

Разом з цим Анатолій Онисимович захоплювався та захоплюється спортом. Вболівальник гандболу та футболу. Був багаторічним почесним головою Хмельницької обласної федерації футболу. Неодноразово виборці вибирали його депутатом обласної ради, активно займався громадською діяльністю, патріотичним вихованням молодого покоління.

За вагомі трудові здобутки А. О. Овчарук нагороджений почесними грамотами Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України, Хмельницької ОДА та Хмельницької обласної

ради, почесною відзнакою «За заслуги перед Хмельниччиною» (2016), Почесний доктор Хмельницького університету управління та права. За заслуги перед Українською Православною Церквою удостоєний ордена святого рівноапостольного князя Володимира III ступеня.

За значні успіхи у виконанні виробничих завдань, впровадження прогресивних методів будівництва присвоєно звання «Заслужений будівельник України» (1998). За значний особистий внесок у розвиток агропромислового виробництва, вагомі досягнення у професійній діяльності, багаторічну самовіддану працю нагороджений орденами «За заслуги» III (2004), II (2007) та I (2012) ступенів.

Розвиток економіки Хмельниччини, інтенсивне будівництво заводів, що забезпечило створення сотні робочих місць, а також житла, реформування житлово-комунального господарства та інших структур галузей області нерозривно пов'язано з ім'ям відомого та шанованого в краї будівельника, держслужбовця Анатолія Онисимовича Овчарука.

Нині на заслуженому відпочинку, але опікується газифікацією та водопостачанням сіл Хмельницької області для покращення добробуту його мешканців.

М. Голуб

1 липня

Життєве кредо – вирощувати хліб

*До 75-річчя з дня народження
Петра Володимировича Іващука*

Іващук Петро Володимирович народився 1 липня 1951 року в с. Окіп Білогірського району. Свою трудову діяльність розпочав після проходження служби у армії на посаді електрозварювальника та механізатора у 1972–1975 роках в колгоспі «Зоря комунізму» с. Мокроволля Білогірського району. Після закінчення навчання в Рівненській господарсько-партійній школі у 1977 році здобув спеціальність агронома та працював протягом серпня – вересня агрономом у колгоспі «Зоря

комунізму», до вересня 1980 року – заступником голови правління колгоспу ім. Кутузова. У 1980–1985 рр. – заступник голови правління колгоспу «Зоря комунізму».

Подальша трудова діяльність Петра Володимировича пов'язана із сільськогосподарським підприємством «Україна» с. Квітневе, яке у 1998 році було реформоване в Племзавод «Квітневе», а у 2003 році – у Товариство з обмеженою відповідальністю Науково-виробнича агрофірма «Перлина Поділля», в якому працює головою наглядової ради дотепер.

За свою трудову діяльність пройшов шлях від простого робітника до висококваліфікованого спеціаліста сільськогосподарського виробництва, досвідченого організатора і господарника. У вирішенні справ проявляє принциповість і вимогливість, постійно дбає про удосконалення форм і методів господарювання, вміло використовує наукові досягнення у діяльності керівника великого агропромислового підприємства «Перлина Поділля». Завдяки організаторським здібностям і наполегливій праці Петра Володимировича господарству «Перлина Поділля» у 2014 році присвоєно статус племзаводу з розведення великої рогатої худоби голштинської молочної породи, має ліцензію з виробництва, зберігання і реалізації племінних ресурсів. Впровадження передових технологій виробництва, переробки та реалізації продукції щорічно забезпечує прибутковість і ефективність виробництва.

За багаторічну і невтомну працю Іващук П. В. нагороджений орденами «За заслуги» III ступеня (2000) та князя Ярослава Мудрого V ступеня (2009), присвоєно звання «Заслужений працівник сільського господарства України» (2003). У 2004 році за визначні особисті досягнення у розвитку агропромислового комплексу, досягнення стабільних високих показників у виробництві сільськогосподарської продукції, самовіддану багаторічну працю присвоєно звання Героя України. В подальшому нагороджувався Почесною грамотою Верховної Ради України «За особливі заслуги перед Українським народом» (2005 р.), Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України, неодноразово нагороджувався почесними грамотами на обласному та районному рівні.

На постійній основі займався наукою та впровадженням її

результатів у аграрному секторі. Працюючи на землі у 1983 році закінчив Кам'янець-Подільський сільськогосподарський інститут за фахом вчений агроном, захистив кандидатську дисертацію на тему «Оптимізація технології вирощування кукурудзи на зерно в умовах Західного Лісостепу» (2007 р.), у 2008 році присуджено науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю рослинництво та присвоєно звання доктора філософії. Доктор екології Міжнародної академії наук екології і безпеки життєдіяльності (2009 р.). У 2010 році обрано член-кореспондентом міжнародної академії наук екології безпеки життєдіяльності та почесним членом Національної академії аграрних наук України (відділення рослинництва), автор наукових статей та навчальних посібників.

Петро Володимирович шанує свою родину. Дружина Іващук Ганна Михайлівна – педагог з якою вони виховали двох синів Володимира та Сергія, які продовжують справу батька – вирощувати хліб. Окрасою родини є п'ятеро онуків та один правнук.

Іващук П. В. приймає активну участь у житті односельців Білогірської територіальної громади, у нарадах, семінарах, науково-практичних конференціях та інших заходах з питань розвитку сільського господарства в районі, області та на державному рівні, неодноразово обирався депутатом обласної та районної рад. Користується заслуженим авторитетом і повагою жителів громади, працівників господарств та науковців області.

М. Тищук, О. Місінкевич

9 липня

Визначна постать із родини Хоптярів

*До 65-річчя з дня народження
Юрія Анатолійовича Хоптяра*

Юрій Анатолійович Хоптяр народився 9 липня 1961 р. в селищі Ярмолинці Хмельницької області. Дитинство промайнуло у селі Гуменці Кам'янець-Подільського району.

Згодом разом із батьками переїздить до Кам'янця-Подільського. Навчався у середній школі № 1 із поглибленим вивченням іноземної мови. У 1978 р. вступив у Кам'янець-Подільський педінститут на історичний факультет, який закінчив із відзнакою. За розподілом трудову діяльність розпочав учителем історії і правознавства у середній школі с. Нове Село на Ярмолинеччині. З серпня 1983 р. Юрій Анатолійович працює у Кам'янець-Подільській СШ № 16.

У листопаді 1983 р. молодого вчителя запросили на посаду асистента у Кам'янець-Подільську філію загальнотехнічного факультету Хмельницького технологічного інституту побутового обслуговування (тепер – Хмельницького національного університету). Витримавши конкурсний відбір серед трьох претендентів, Юрій Анатолійович викладав історію та філософію. З травня 1984 р. по листопад 1985 р. відбував строкову військову службу, де пройшов шлях від рядового до лейтенанта. Після завершення служби у листопаді 1985 р. Юрій Анатолійович повернувся на попередню роботу. Однак, у липні 1987 р. за рішенням Міністерства освіти філія припинила функціонування, тому з метою збереження викладацького складу викладачів розподілили між педагогічним і сільсько-господарським інститутами. Таким чином, у серпні 1987 р. Юрій Хоптяр розпочав роботу у педінституті на посаді асистента. З того часу й працює у рідному виші м. Кам'янця-Подільського.

З вересня 1987-го, протягом трьох років, він знаходився на стажуванні на кафедрі історії Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка, проводив заняття на факультеті міжнародних відносин, працюючи з іноземними студентами. Одночасно в інституті історії АН УРСР затвердив тему кандидатської дисертації – «Селянський рух на Лівобережній Україні (березень 1917 – січень 1918 рр.)». У грудні 1990 р. відбувся її захист на розширеній спеціалізованій вченій раді Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка.

Після повернення у рідний виш Юрій Анатолійович викладав ряд історичних та юридичних дисциплін, запроваджував інтерактивні методи навчання. Його досвід висвітлювався у багатьох друкованих виданнях, радіо,

телебаченні. У листопаді 1995 р. Ю. А. Хоптяру присвоєно вчене звання доцента за плідну наукову та навчально-методичну працю.

Діапазон наукових інтересів Ю. А. Хоптяра досить широкий. Цілий ряд наукових досліджень було присвячено аграрним проблемам, питанням освіти, торгівлі, шляхового будівництва, репресій, судочинства та іншим. Юрій Анатолійович опублікував понад 220 наукових та навчально-методичних праць, а також взяв участь у роботі понад 100 міжнародних, всеукраїнських, регіональних наукових та науково-практичних конференцій. Серед найбільш вагомих праць, монографій та наукових видань виділяються: «Місцеве самоврядування Хмельниччини: нариси історії місцевих громад Ярмолинецького району» (2004), «Родовід Хоптярів (вісім поколінь)» (2007), «Селянський рух в Лівобережній Україні (березень 1917 – січень 1918 рр.)» (2010), «Кафедра архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін К-ПНУ імені Івана Огієнка: становлення, здобутки, перспективи (30-ті рр. XX – початок XXI ст.)» (2018), «Ярмолинеччина від найдавніших часів до сьогодення» (2022) та інші.

За період науково-педагогічної діяльності розробив і викладав навчальні курси: «Етнологія», «Етнографія», «Теорія держави і права», «Конституційне право», «Адміністративне право», «Правознавство», «Пам'яткознавство», «Наукова інформація в архівній справі», «Історична термінологія», «Історія бібліотек», «Формування та використання національного архівного фонду», «Інформаційні системи в бібліотечній справі», «Історична бібліографія». Увесь цей час тривала робота над підготовкою навчальних посібників, яких видано більше десятка: «Етнологія» (2005), «Історична термінологія» (2008, 2009), «Наукова інформація в архівній справі» (2013), «Шкільний курс правознавства та методика його викладання» (2024) та інші. Паралельно із науковими розробками здійснювалась помітна навчально-методична робота. Силами Ю. А. Хоптяра створене навчально-методичне забезпечення програмних правових дисциплін, а також видано декілька навчально-методичних матеріалів і курси лекцій

«Основи конституційного права України» (2000 р.), «Основи права України» (2002 р.), навчальні посібники «Основи правознавства» (2011, 2020 рр.) у співавторстві, які рекомендовані Міністерством освіти і науки.

За вагомий особистий внесок у дослідження та популяризацію історико-культурної спадщини регіону в 2012 р. Ю. А. Хоптяра уведено до галереї «Провідні дослідники історії Хмельниччини» Державного архіву Хмельницької області.

За постійну і самовіддану працю Ю. А. Хоптяр неодноразово нагороджувався різними відзнаками. Має почесний знак Міністерства юстиції. 2019 р. Юрій Анатолійович став переможцем XIV обласного конкурсу науково-дослідних робіт у номінації «Науково-дослідна робота за тематикою суспільних та гуманітарних наук». 2021 р. став лауреатом Хмельницької обласної премії НСКУ в галузі науково-краєзнавчих досліджень імені І. С. Винокура за активну краєзнавчу діяльність, створення серії монографій і книг у 2016–2020 рр. з історії Хмельниччини. 2023 р. обраний головою Кам'янець-Подільського осередку Національної спілки краєзнавців України.

У 2024 р. разом із А. Ю. Хоптяром та А. О. Хоптяр став лауреатом обласної премії імені Володимира Гериновича за монографію «Ярмолинеччина від найдавніших часів до сьогодення».

Бадьорого, компетентного, дисциплінованого – саме такого звикли бачити Юрія Анатолійовича в університеті викладачі та студенти, саме такі люди і складають золотий фонд колективу.

О. Григоренко, О. Погорілець

Література

1. **Баженов Л. В.** Хоптяр Юрій Анатолійович // Поділля у працях дослідників і краєзнавців XIX–XX ст. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 389.
2. **Копилов С. А.** Хоптяр Юрій Анатолійович // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2005. – Т. 2. – С. 553-558.

3. **Хоптяр Юрій Анатолійович** // Українські історики : бібліогр. довід. – Київ, 2010. – Вип. 3. – С. 301-303.

4. **Завальнюк О. М.** Хоптяр Юрій Анатолійович // Завальнюк О. М. Подільські науковці й освітяни: звершення в ім'я незалежної України. Персональний вимір. – Кам'янець-Подільський, 2016. – С. 554-562.

16 липня

Відповідальний і обов'язковий. Людяний і вимогливий

*До 80-річчя з дня народження
Бориса Андрійовича Мельника*

Борис Андрійович Мельник народився 16 липня 1946 року в с. Вербка Кам'янець-Подільського району Хмельницької області. Батьки, Андрій Максимович та Ганна Павлівна, змалку були чітким дороговказом для його подальшого життя. Вони переконали сина, що лише сумлінне навчання та наполеглива праця є запорукою успіху.

Змалку залучався до праці. В 12-му віці став учасником Всесоюзної сільськогосподарської виставки, має відзнаку. А ще був закоханий у музику. В юному віці самотужки здобув навички гри на баяні. Саме це захоплення привело його до навчання в училищі культури у місті над Смотричем. Тут проявились його наполегливість, цілеспрямованість та лідерські якості. Саме тут і з'явився перший управлінський досвід з обранням його на посаду секретаря комсомолу училища.

Та доля вже готувала інші плани для Бориса Андрійовича. Після демобілізації зі Збройних сил, він вступає у Кам'янець-Подільський сільськогосподарський інститут. Здобуваючи основи аграрної науки, він залишався активним учасником організації студентського самоврядування. Вже на другому курсі навчання його обирають секретарем комітету комсомолу вузу, членом вченої ради. В цей час було ініційовано рух студентських будівельних загонів, продовжувала розвиватись самодіяльна творчість, високими результатами радували

спортсмени вузу. Б. Мельник разом із Ф. Дудуном створили фольклорний оркестр «Троїсті музики», що став лауреатом багатьох оглядів народної творчості України.

Мельник Б. А. – делегат Першого всесоюзного з'їзду студентів, був нагороджений високою державною нагородою.

Після закінчення в 1973 р. інституту, займав високі посади в органах влади Хмельниччини.

І прийшов час, коли покликала до себе нива: працював головним агрономом господарства, директором радгоспу.

Особлива сторінка його життя – Деражнянщина. Ще й досі тут згадують Бориса Мельника добрим словом, пам'ятаючи його невтомну працю, чуйне ставлення до людей.

Майже 10 років Борис Андрійович очолював виконавчу владу району. А це найперше – зміцнення економіки підприємств, агроформувань, вирішення питань соціального устрою територій, добір та виховання кадрів...

У цей період вийшов на планову висоту введений у експлуатацію цукровий завод – один з найпотужніших в державі, розширено виробничу базу заводів «Нева», продтоварів, Вовковинецької меблевої фабрики, відновлено роботу цегельного заводу у Радівцях, включено в державний план і розпочато газифікацію району. Організовано втілення у життя рішень районної ради: були побудовані райлікарня, поліклініка, розпочато будівництво Вовковинецької дільничої лікарні, тут було відкрито інтернат для літніх людей, у всіх селах діяли ФАПи. Було введено в дію школи у Деражні, Вовковинцях, Копачівці, Яськівцях, ряд дошкільних закладів, будинки культури – у Деражні, Нижньому, Зяньківцях, Майдані-Чернелівському. Мельник Б. А. був ініціатором проведення першого в області конкурсу на будівництво доріг, що покращило сполучення із Божиківцями, Галузинцями, Загінцями. Також проведено реконструкцію з. д. вокзалу та перону у м. Деражня.

Під особливим піклуванням влади було житлове будівництво. Тисячі деражнянців відсвяткували новосілля. Майже півсотні сімей покращило житлові умови, відселено їх із зони затоплення.

У полі зору Б. Мельника була багата палітра інтересів. Він

брав участь в облаштуванні музею-садиби А. Ахматової в Слобідці-Шелехівській, пам'ятному знаку Устиму Кармелюку у с. Волоське, сприяв розвитку спорту, самодіяльних мистецьких колективів.

І це ще не повний перелік того, над чим довелося працювати Борису Андрійовичу за час його каденції на цій посаді. Він очолював управління Державного контролю насінництва у Хмельницькій області. «Рослина не може бути кращою за насінину, з якої вона розвинулась!» Ця теза визначила ставлення Б. А. Мельника до насіння як до основи «зеленого світу», найдивовижнішого і неперевершеного скарбу природи.

Усі підрозділи державного контролю насінництва найпершу увагу приділяли його вирощуванню, збиранню, зберіганню, доведенню до вимог посівних кондицій. Це стало доброю складовою у збільшенні валового виробництва зернових культур господарствами Хмельниччини.

Керівник дбав про умови праці спеціалістів. Було побудовано адміністративне приміщення обласної установи, здійснено комп'ютеризацію, запроваджено корпоративну мережу зв'язку, особлива увага надавалась фаховому росту спеціалістів галузі.

Після 12 років невтомної праці на теренах Державного контролю насінництва Борис Андрійович пішов на заслужений відпочинок.

Мельник Б. А. неодноразово обирався депутатом Хмельницьких обласної, міської, Деражнянської районної рад, був членом «Укоопспілки» та «Облспоживспілки». Він відзначений чотирма державними нагородами, відзнаками Кабінету Міністрів України, Міністерств аграрної політики, Внутрішніх справ, Освіти України, Хмельницької обласної ради, є лауреатом рейтингу «Лідер агропромислового комплексу України – 2006 та 2007 рр.»

«Вищої оцінки у житті не отримував, як на виборах голови Деражнянської районної ради», – зауважує Борис Андрійович. Справді, на найвищу посаду в районі він був обраний майже 70 відсотками голосів виборців.

А ще Б. Мельник очолював Міжрегіональну ГО «Козацька

громада» в області. Йому присвоєно звання генерал-лейтенант козацтва, нагороджено Золотою зіркою «Герой козацтва України», п'ятьма орденами, медалями.

Особливо Борис Андрійович пошановує родину. 50 років рука об руку іде з ним дружина Тетяна Іванівна. Вони виховали синів Максима та Артема, які є офіцерами, полковниками, учасниками бойових дій. Окрасою родини є внучки Анна, Арина та Мар'яна.

Але людина, активна за своєю натурою, не може сидіти без діла. То ж Борис Андрійович уже 5 років очолює раду Хмельницької обласної організації ветеранів України. А роботи тут вистачає: участь організації у розбудові громадянського суспільства, об'єднання зусиль для сприяння державній виконавчій владі, суспільству у захисті законних, соціальних, творчих інтересів ветеранів. Всього й не перерахуєш.

Ось саме завдяки ветеранському активу, працелюбності й обов'язковості такого керівника, людяності, вимогливості до себе та інших ветеранська організація є кращою в Україні.

Н. Нагорянська

29 липня

Економістка з поетичною душею

*До 65-річчя з дня народження
Наталії Павлівни Мазур*

Історія мого знайомства і подальшої дружби з письменницею-дунаївчанкою Наталею Мазур розпочалася з районного літературно-мистецького об'єднання «Сонях», що, зрештою, було логічно. Тоді мені відкрився не тільки глибокий і зворушливий світ цієї незвичайної авторки, а й сама її особистість – багатогранна, делікатна, з тонким відчуттям прекрасного, чим відразу мені заімпонувала. Емоційність і стриманість, спокій і драма, та основне – правдивість і непідкупність образів Наталі найбільше характеризують її творчість. І хоча пані Наталя тоді прийшла як початківець, проте у ній безпомилково відчувалася зріла авторка.

Наталія Павлівна Мазур народилася в м. Дунаївці на Хмельниччині 29 липня 1961 року. За фахом – економіст, закінчила Тернопільський фінансово-економічний інститут. Поезією вона захопилася ще змалку, продовжувала писати і в шкільні роки. Однак подальші життєві обставини склалися так, що довелося займатися зовсім іншими справами, які не дотичні з літературою. Тільки іноді народжувалися якісь поодинокі віршовані рядки, які лягали до шухляди її письмового стола. Та зрештою, від себе не втечеш – творчий потенціал мусив колись виринути і проявитися, а літературній творчості судилося посісти чільне місце в житті пані Наталі.

Окрім місцевого літературно-мистецького об'єднання імені В. Бабяка «Сонях» м. Дунаївці, Н. Мазур є учасником літературно-творчої спілки «Елітер» м. Хмельницький, міжрегіонального літературного товариства «Об'єднані словом» м. Івано-Франківськ, Хмельницького обласного осередку Всеукраїнської творчої спілки «Конгрес літераторів України» та Української асоціації письменників художньо-соціальної літератури Західного регіону м. Львів.

Відколи Наталія Павлівна впевнено увійшла в літературу, її ім'я стало з'являтися в різноманітних збірниках та альманахах, в періодичних виданнях України, на поетичних сайтах. Якщо б почати перераховувати її літературні здобутки і нагороди, то не вистачить і газетної сторінки. Проте найбільш знаковими для Н. Мазур є публікації в колективних збірниках, виданих у різних містах України.

Особливою нішею для Наталії Павлівни є дитяча література. Письменниця розповіла, що спілкування з онучками і вигадкування для них різних історій та придумування відповідей на найбільш несподівані запитання і наштотувало її на створення дитячих текстів – як поетичних, так і прозових. «Мокре сонечко», «Забавлянки», «Казки самшитової алеї» – книги Наталії Мазур, адресовані найменшим читачам. А всього з-під її пера вийшло вже 8 книг.

В 2020 році в Берліні (Німеччина) за підсумками VII Міжнародного конкурсу вийшла збірка сучасних казок німецькою мовою «Zwei Käfer», куди увійшли дві казки Наталі Мазур «Маленька Адрі та Зубна Фея» і «Кецаль». Її твори

внесені до посібника серії «Шкільна бібліотека» для 5-7 класів закладів загальної середньої освіти та рекомендовані Міністерством освіти та науки України.

Щиро бажаючи розвивати в дітей любов до книги, до читання, пані Наталія є постійною гостею і учасницею різноманітних заходів для дітей, організованих місцевими бібліотеками. Особливо пам'ятним був ініційований і розроблений особисто пані Наталею «Марафон супер-героя» – оригінальна і креативна форма роботи з школярами на основі її книги «Казки самшитової алеї». Пошук нових форм спілкування та виховання дітей в умовах відключення електроенергії, повітряних тривог, відсутності інтернету та зв'язку, неможливості збиратися великими групами в одному приміщенні – спонукали до того, що вона розробила новий формат спілкування з дітьми – відеозвернення автора до дітей. По закінченню марафону усі учасники отримали пам'ятні авторські дипломи та медалі. Для Н. Мазур як автора задуму особливо цінними є захоплені і позитивні відгуки бібліотекарів, які брали участь у марафоні.

З початку вторгнення, коли в Дунаївці почали прибувати сім'ї, які втікали від воєнних дій, саме для дітей переселенців письменниця організовувала зустрічі, взявши за основу власні дитячі книги з добрими казками та добрими віршиками. Найвищим виявом захоплення були щирі обійми дітей та їх батьків, а ще слова вдячності.

Насьогодні в особі Наталії Мазур ми маємо потужну письменницю, яка є не тільки окрасою, а й вагомим іменем у сучасній українській літературі.

Л. Весела

Література

1. **Мазур Н.** Марафон супер-героя // Дунаєвецький вісник. – 2023. – 6 квіт. – С. 6 : фот.

2. **Весела Л.** Тиша і відголосся поетичної душі // Дунаєвеччина очима дослідників, учасників та свідків історичних подій : зб. науково-краєзн. пр. – Кам'янець-Подільський, 2022. – Вип. 9. – С. 233-236.

9 серпня

Самовіддане служіння науці, вищій школі та Україні

*До 80-річчя з дня народження
Анатолія Федоровича Гуцала*

Гуцал Анатолій Федорович народився 9 серпня 1946 року в с. Липівка колишнього Городоцького району Хмельницької області. Навчався у восьмирічній школі рідного села, а з 1961 до 1964 р. – у середній школі сусіднього села Курівка. У 1964 році вступив у Кам'янець-Подільський державний педагогічний інститут на історико-філологічний факультет. З перших днів навчання проявив інтерес до археології. Неабиякого зацікавлення надала археологічна практика, що проходила у літній сезон 1965 року поблизу села Ружичанка недалеко від Хмельницького під керівництвом ученого, археолога Іона Срульовича Винокура. З 1966 року Анатолій Гуцал працював уже за власним бажанням на розкопках поселення черняхівської культури. Як активний член наукового археологічного гуртка він неодноразово виступав з доповідями і повідомленнями на регіональних, всеукраїнських, всесоюзних та міжнародних наукових студентських конференціях, про що засвідчують численні дипломи, грамоти і почесні грамоти.

Після закінчення педагогічного інституту у 1968 році Анатолій Федорович один рік працював вчителем історії та суспільствознавства Городківської середньої школи Крижопільського району Вінницької області. Наступного року за клопотанням І. С. Винокура його запрошують на роботу в Кам'янець-Подільський педінститут. У вищі він пропрацював до 2021 року, пройшовши кар'єрними щаблями від старшого лаборанта до асистента, старшого викладача, доцента. З того часу він стає постійним учасником та організатором археологічних експедицій не тільки свого інституту, а й Інституту археології АН УРСР. У 1975–1978 роках Анатолій Гуцал був аспірантом Інституту історії АН УРСР, де продовжував досліджувати старожитності скіфського часу.

Після завершення аспірантури та повернення до

Кам'янець-Подільського педагогічного інституту А. Ф. Гуцала призначають на посаду асистента кафедри історії СРСР та УРСР. Через деякий час завідувач кафедри доктор історичних наук, професор І. С. Винокур доручив Анатолію Федоровичу ведення навчальної дисципліни «Спеціальні історичні дисципліни» і було прийнято рішення про переведення його на посаду старшого викладача. Ним було підготовлено курс лекцій, а згодом видано власні навчальні посібники: «Давні міри, письмо та календар», «Давні календарі, міри, монети та письмо», «Спеціальні історичні дисципліни. Тематика практичних занять та методичні вказівки до них». Їх широко використовують в університетах країни викладачі історичних факультетів. У 2008 році А. Ф. Гуцалу за багаторічну плідну працю присвоєно вчене звання доцента.

За дорученням професора І. С. Винокура Анатолій Федорович неодноразово відповідав за підготовку і проведення польової археологічної практики зі студентами, які закінчили перший курс історичного факультету. Паралельно з навчальною роботою А. Ф. Гуцал спільно з І. С. Винокуром займалися дослідженням археологічних проблем. У зв'язку з будівництвом Дністровської ГАЕС був визначений спеціальний напрям досліджень старожитностей ранньоскіфського часу. Одночасно з цим проводилася систематизація пам'яток не тільки раннього залізного віку, але й інших артефактів більш пізнього часу в межах Ізяславського, Славутського, Новоушицького, Кам'янець-Подільського районів Хмельницької області і Могилів-Подільського району Вінницької області. Ці дослідження значною мірою доповнили знання про історію та культуру населення Середнього Подністров'я VIII – V ст. до н. е. та більш пізнього часу.

Загалом за 55 років польових досліджень Анатолій Федорович був учасником багатьох археологічних експедицій, але ті, що стосувалися рідної Городоччини, завжди викликали в нього великий інтерес. Він був відповідальний за археологічні розвідки, які систематично проводив у межах Городоцького району та за формування відповідної джерельної бази. Ним були складені анотовані списки на пам'ятки археології Городоцького району. У 2013 році вчений відгукнувся на заклик місцевих

краєзнавців щодо популяризації краю та приєднався до проєкту «Городоччина: час, події, люди».

З 2008 року А. Ф. Гуцал працював науковим співробітником дочірного підприємства «Подільська археологія» державного підприємства «Науково-дослідний центр «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України. В його обов'язки входило обстеження земельних ділянок із метою виявлення та недопущення приватизації земель, на території яких знаходилися пам'ятки археології. За п'ять років в Городоцькому районі він обстежив близько 400 ділянок загальною площею біля 3,5 тис. га та виявив близько 20 раніше невідомих старожитностей. Після відкриття в Городку нового сучасного приміщення краєзнавчого музею А. Ф. Гуцал надавав консультації при створенні музейних експозицій та передав усі археологічні знахідки, виявлені в регіоні до його фондів. Він переконливо доводив мрію про створення на базі курганної групи Кам'янка-Спасівка-Іванківці археолого-історичного заповідника із музеєфікованими археологічними пам'ятками просто неба, з приводу чого неодноразово виступав на конференціях. Ця ідея була підтримана владними структурами, відбулися попередні домовленості та консультації з власниками землі, митцями, архітекторами. З початком агресії росії проти України цей проєкт поки що призупинений.

Результати власних наукових досліджень А. Ф. Гуцал опублікував у різних колективних збірниках. Упродовж 52 років викладацької та наукової діяльності він сприяв підготовці багаточисленної когорти висококваліфікованих вчителів історії, відкрив для археологічної науки нові важливі першоджерела з історії та культури населення Середнього Подністров'я VIII – V ст. до н. е.

За час роботи в університеті А. Ф. Гуцал удостоювався різних нагород. Йому було вручено нагрудні знаки «Ветеран праці», «За вагомий внесок у розвиток освіти і науки в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка». Міністерство освіти і науки України вшанувало працю вченого званням «Відмінник освіти України». Президія Національної спілки краєзнавців України присвоїла йому звання

«Почесний краєзнавець України».

Життєвий шлях А. Ф. Гуцала обірвався 22 вересня 2021 року. Городоцька територіальна громада шанує пам'ять про видатного земляка. У Городку один із провулків носить ім'я Анатолія Гуцала.

В. Григоренко, З. Філіппенко

Література

1. **Анатолій Федорович Гуцал** – археолог, педагог, Людина // Археологія & фортифікація України : зб. матеріалів. XI Всеукр. науково-практ. конф. Кам'янець-Поділ. держ. іст. музею-заповід., присвяч. світлій пам'яті укр. археолога та історика Анатолія Федоровича Гуцала (1946–2021). – Кам'янець-Подільський, 2022. – С. 6-48.

2. **Баженів О.** Дослідження Анатолієм Гуцалом археологічних пам'яток Городоччини // Історія міст і сіл Хмельниччини : матеріали I всеукр. науково-практ. конф. (м. Городок, 25 жовтня 2024 р.). – Хмельницький, 2024. – Т. 1. – С. 231-243.

3. **Хоптяр Ю.** Анатолій Федорович Гуцал – відомий дослідник археології Поділля // Археологічні студії «Межибіж» : наук. щорічник. – 2012. – № 2. – С. 325.

4. **Винокур І. С.** Археологу А. Ф. Гуцалу – 60 / І. С. Винокур, М. Б. Петров // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський, 2006. – Т. 8. – С. 408-413.

5. **Винокур І. С.** Анатолій Федорович Гуцал // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. – Кам'янець-Подільський, 2003. – Т. 1. – С. 110-124.

10 вересня

Леонід Миколайович Прокоф'єв – суддя за професією, поет і художник за покликом серця

До 90-річчя з дня народження

Леонід Миколайович Прокоф'єв народився 10 вересня 1936 року в селі Маслове Шполянського району Черкаської

області в сім'ї селянина, українець, закінчив Львівський державний університет імені Івана Франка, за фахом юрист. 40 років пропрацював слідчим прокуратури, адвокатом, суддею в Херсонській і Хмельницькій областях, у відставці з 2000 року. Помер 15 жовтня 2017 року.

Його ім'я добре знайоме мешканцям міста Старокостянтинова і району, де він 18 років займав державну посаду голови районного суду і зарекомендував себе як справедливий і принциповий суддя, активний громадський діяч, щирий українець. Разом з тим Л. М. Прокоф'єв – людина обдарована поетичним талантом і даром митця. З юнацьких років пише змістовні вірші про визначні події свого життя, про дружбу і кохання, про патріотичні почуття, про подільський чарівний край, які часто друкувалися на шпальтах місцевої преси.

Він доволі серйозно захоплювався писанням картин. Самостійно опанував техніку володіння пензлем і фарбами, експериментуючи та відточуючи творчу майстерність. Досить високохудожні картини Л. М. Прокоф'єва виставлені, як його дарунки, у Старокостянтинівському краєзнавчому музеї, є вони в школах, в приміщенні громадського клубу «Надвечір'я», прикрашають оселі його багатьох друзів.

Вірші Л. М. Прокоф'єва, натхненно складені автором у сім збірок, які вийшли протягом 2008–2016 років, зацікавлюють своєю відверто щирою любов'ю до рідного краю, його природи, людей. З приводу ліричного спрямування віршів сам Леонід Миколайович у передмові до збірки «Вечірні зорі» писав, що професія юриста і посада судді не спонукала до ліричних роздумів, але він не зачерствів і не розгубив кращі риси свого характеру, а це допомагало йому у роботі та творчості.

У передмові до збірки «Осінь елегія душі», в якій надруковано понад 350 віршів і 40 фотографій картин, редактор Старокостянтинівської газети «Наше місто» Ірина Сапчук, шанувальниця творчості автора, пише, що ця збірка зіткана з любові, щирості, добра справжнього патріота, оптиміста, який малоє словом, пензлем та душею».

Сам поет зізнається:

Краса природи – ось моє натхнення.

Мої вірші, мов з джерела водиця,
Що струменить крізь прожиті літа.
В моїх картинах сонечко сміється,
Береза коси ніжно розпліта.
І ось визнання:

За поданням ветеранської організації 10 липня 2015 року сесія Старокостянтинівської міської ради прийняла рішення про присвоєння Прокоф'єву Леоніду Миколайовичу звання «Почесного громадянина міста Старокостянтинова» за активну громадську і творчу діяльність, розвиток культури міста та особистий внесок у правове виховання молоді з врученням відповідного нагрудного знака.

Феномен поетичного таланту цієї людини в тому, що він виник, як тяга до творчості – писати вірші, хоч спеціальної освіти і допомоги в нього не було.

Його дитинство було важким та безрадісним. Воно схоже на те, яке зазнало багато дітей повоєнного часу. На інші біди наклалися й дві найбільші. У 1948 році від туберкульозу померла єдина сестра Валентина, а через 5 років – і мати. Удвох з батьком терпіли великі нестатки, долали нескінченні труднощі післявоєнного голодного лихоліття.

Але Леонід Прокоф'єв упевнено йшов до своєї мети – здобути освіту і приносити користь людям. Першим щаблем до її здійснення став юридичний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка, який він закінчив у 1960 році. Тут він здобув вищу освіту, знайшов своє професійне покликання, і, що головне свою долю – познайомився із вродливою дівчиною, яка навчалася на філологічному факультеті університету. Невдовзі молода дружина Галина об'їздить з ним пів України і розділить усі труднощі молодого невлаштованого подружнього життя. Закарпаття, Херсонщина, нарешті Хмельниччина... Він працював слідчим прокуратури, адвокатом, суддею... Доводилось навіть жити у крихітній хибарі, яку було важко обігріти. І при цьому його активній позиції, оптимізму та працелюбству заздрили інші. Доля відвела їм 57 років щасливого подружнього життя...

Місто Старокостянтинів, в якому Л. М. Прокоф'єв проживав і працював з 1982 року, стало для нього рідним. Тут

реалізувалися головні мрії і пройшли кращі роки його трудового, сімейного і творчого життя. Тут він реалізував ще одну свою давню мрію – збудував дім, посадив не одне дерево, виховав два сина, допомагав зростати чотирьом внукам, а деяких надихнув і на вибір професії – зокрема, старша онучка Оленка пішла по стопах дідуся – працює суддею.

Але доля невблаганна. Кожен початок має свій кінець. На жаль, 15 жовтня 2017 року Леонід Миколайович Прокоф'єв закінчив свій земний шлях і відійшов у вічність...

У його творчості є дуже гарний вірш «Полотно мого життя», з якого я хочу процитувати перший і останній стовпчик:

Моє життя, мов біла полотнина,
На ньому доля вишила квітки.
Рожеві – то щаслива днина,
А чорно-сірі – горя пелюстки.
Пройдуть роки, закінчиться ця казка
Полину в вирій до нових зірок
Залишиться про мене згадка –
Мого життя строкатий килимок.

С. Звезда

Література

1. **Прокоф'єв Л. М.** Душі Криниця : поезії / Л. М. Прокоф'єв. – Хмельницький ; Старокостянтинів : Мельник А. А., 2010. – 90 с.

2. **Прокоф'єв Л. М.** Осіння елегія душі : поезії. – Старокостянтинів : [б. в.], 2012.

13 вересня

Сергій Виноградський – великий українець

До 170-річчя з дня народження

Сергій Виноградський народився 1(13) вересня 1856 року в Києві в родині банкіра Миколи Костянтиновича та Наталії Вікторівни з роду Скоропадських. Освіту здобув у Київській гімназії та на фізико-математичному факультеті Петербурзького університету. Спочатку захоплювався музикою, навчався у

Петербурзькій консерваторії, однак обрав науку.

У студентські роки одружився з киянкою Зінаїдою Тихоцькою, разом виховали чотирьох доньок. Вирішальним для його становлення стала творчість Луї Пастера. Не маючи в Росії умов для розвитку мікробіології, Виноградський виїхав за кордон і в 1886–1890 рр. у Страсбурзі та Цюріху відкрив явище хемосинтезу, що стало сенсацією в науці.

Попри пропозицію Пастера очолити відділ у його інституті, Виноградський повернувся в Україну, де працював у Петербурзі та господарював у своєму маєтку в Городку. Тут він поєднував наукову працю з розвитком сільського господарства, впроваджуючи новітні технології. Саме він відкрив азотфіксуючі бактерії (*Clostridium pasteurianum*), що стало основою для ґрунтознавства та біотехнології.

У 1905 р. через конфлікт з керівництвом він залишив Інститут експериментальної медицини й зосередився на господарстві. Проте після революції змушений був емігрувати. З 1923 р. очолив відділ сільськогосподарської мікробіології Інституту Пастера у Франції, де започаткував ґрунтову та екологічну мікробіологію. Його учнями стали майбутні видатні науковці, серед них Зельман Ваксман – відкривач стрептоміцину.

У 1935 р. Виноградський отримав Золоту медаль Левенгука Нідерландської академії наук. Його підсумкова праця «Мікробіологія ґрунту. Проблеми і методи» (1949) стала настільною книгою для вчених світу. Помер 24 лютого 1953 року у Франції.

В Україні, у місті Городку на Поділлі, збережено пам'ять про Виноградського. Там встановлено перший у світі пам'ятник першовідкривачу хемосинтезу та створено музей із реконструкцією його французької лабораторії. Його ім'я носить Товариство мікробіологів України.

С. Щур

Література

1. **Гадзало Я.** Нариси життєвого шляху Сергія Миколайовича Виноградського (1856–1953) : монографія /

Я. Гадзало, В. Вергунов, М. Мандигра, В. Волкогон, Ж.-Ж. Ерве.
– Київ : Аграрна наука, 2024. – 200 с.

2. **Кривий П. А.** Сергій Виноградський – великий українець / П. А. Кривий, Г. Л. Гуменюк, Ю. В. Братчикова // Інфузія і Хіміотерапія : наук. журн. – 2022. – № 3 (Лип.–верес.). – С. 57-64.

3. **Сергій Миколайович Виноградський** і Городоччина : зб. матеріалів 2-ї Городоц. науково-краєзн. конф. «Городок – історичні перспективи. Погляд в минуле і майбутнє». – Городок : Бедрихів край, 2008. – 268 с.

4. **Вісник Клубу** ім. Сергія Виноградського = The Herald of Serhiy Winogradsky Club : щоріч. дослід. звіт. Вип. 2 (2023) / гол. ред. О. П. Котлінський. – Київ : Вістка, 2023. – 184 с.

5. **Щур С.** Професор Сергій Виноградський (1856–1953) – видатний український вчений, один із основоположників ґрунтової мікробіології // Історія освіти, науки і техніки в Україні : матеріали XVII Всеукр. конф. молодих учених, присвяч. 180-й річниці від дня народж. Анастасія Зайкевича (1842–1931), Київ, 19-20 трав. 2022 р. – Вінниця, 2022. – С. 160-163.

22 жовтня

Слово про земляка – Максима Мартиновича Паламарчука

До 110-річчя з дня народження

Максим Мартинович Паламарчук народився 22 жовтня 1916 р. у с. Воробіївка, яке належало за старим адміністративним поділом до Новоград-Волинського повіту Волинської губернії. Після адміністративної реформи в другій половині ХХ ст. населений пункт став належати до колишнього Полонського району Хмельницької області, а тепер значиться на адміністративній мапі як старостівська округа с. Воробіївка в Полонській ТГ Шепетівського району Хмельницької області.

Максим Мартинович Паламарчук – знаний український економгеограф та економіст, академік НАН України з 1973 р.

У 1959 р. захистив докторську дисертацію, йому було

присвоєно наукову ступінь доктора економічних наук, а в 1961 р. отримав за педагогічну діяльність звання професор, викладав у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

27 грудня 1973 р. Максим Мартинович Паламарчук був обраний дійсним членом АН УРСР. У 1976 р. йому присвоєно наступне звання – «Заслужений діяч науки і техніки», в 1978 р. він лауреат «Премії імені О. Г. Шліхтера НАН України», а в 1993 р. став лауреатом «Державної премії в галузі науки і техніки України». Паламарчук М. М. був членом «Українського географічного товариства».

У 1939 р. Максим Мартинович закінчив Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Через два роки був учасником Другої світової війни. Після Перемоги, у 1946–1962 рр. працював у Львівському торгово-економічному інституті, в якому з 1953 по 1962 рр. займав посаду завідувача кафедри економіки. У другій половині 1962 р. був призначений завідувачем відділом проблем розвитку продуктивних сил Південно-Західного району РВПС України.

У 1962–1964 рр. Максим Мартинович Паламарчук працював завідувачем відділу Інституту геологічних наук АН УРСР, а в 1965–1967 рр. нова посада – заступник директора Інституту геологічних наук АН УРСР. У 1967–1969 рр. він голова Ради з вивчення продуктивних сил УРСР. У цей час Президія АН УРСР доручила Максиму Мартиновичу очолити роботу для об'єднання Ради з вивчення продуктивних сил України і сектора географії, здійснювати їх реорганізацію, визначення наукових напрямів і нової структури.

14 лютого 1967 р. постановою Президії АН УРСР за № 45 затверджено нове Положення про Раду з вивчення продуктивних сил України та її структуру, які були підготовлені Паламарчуком М. М. У структурі Ради виділялось 16 наукових відділів, які в свою чергу об'єднувалися в три сектори. Об'єднання відділів у сектори було доцільним тому, що до попередньої структури Ради приєднався Сектор географії.

Максим Мартинович, у той час, маючи наукову ступінь члена-кореспондента, очолив створений відділ теорії економіки районів і економічної географії, цей відділ був своєрідним

науковим центром фундаментальних досліджень для розробки схем розвитку і розміщення продуктивних сил України.

Під керівництвом Максима Мартиновича і його безпосередньої участі, було розроблено першу «Схему розвитку і розташування виробничих сил України на період до 1980 р.», яка отримала високу оцінку Держплану України.

Основні наукові напрями запропоновані Максимом Мартиновичем – це теорія промислового комплексоутворення, структурний аналіз і розташування промисловості, вплив мінеральних ресурсів на формування промислових комплексів в Україні. Крім цього, він науково обґрунтував територіальну організацію агропромислових комплексів, концепцію територіальної організації суспільства і раціонального природокористування. Вчений створив наукову школу в цих галузях і був автором шкільних підручників з географії та навчальних посібників.

Максим Мартинович Паламарчук створив низку важливих праць і теорій у галузі економіки: він вивчав територіальну організацію продуктивних сил, формування агропромислових комплексів і їх територіальну структуру; розробляв теорію промислового комплексоутворення, що пояснює структурний аналіз і розташування промисловості в економічних районах України; розробив методику визначення рівня розвитку народного господарства областей і економічних районів, яка використовувалася для територіального планування України; запропонував концепцію територіальної організації суспільства, що враховувала взаємодію природи і суспільства для раціонального природокористування; він є автором теорії економічної геокомплексології – наукового підходу до комплексного аналізу територіальних економічних систем.

Максим Мартинович керував розробкою першого в Україні «Атласу природних умов і ресурсів Української РСР», який вийшов у світ у 1978 р., він створив методику оцінки рівня розвитку народного господарства областей України для територіального планування. В «Атласі природних умов і ресурсів Української РСР» в цілому узагальнено матеріали досліджень природних ресурсів України за 50 років.

Максим Мартинович мав троє дітей, які теж були і є

науковцями:

Галина Максимівна Паламарчук (1945–2018), донька, кандидат економічних наук, працювала в Інституті економіки НАН України;

Віталій Максимович Паламарчук (1946 р. н.), старший син, кандидат економічних наук, «Заслужений економіст України», політолог, працював завідувачем відділу в Національному інституті стратегічних досліджень, керівником управління апарату «Ради національної безпеки і оборони України», він державний службовець другого рангу;

Олександр Максимович Паламарчук (1951 р. н.), молодший син, доктор географічних наук, економіст, економгеограф, головний науковий співробітник Ради по вивченню продуктивних сил України НАНУ. Основні напрями наукової діяльності: розроблення математичних методів у географії; моделювання суспільно-географічних систем; дослідження геополітики і проблем збалансованого розвитку продовольчого комплексу України та її регіонів.

Основними працями Олександра Максимовича є:

1. «Територіальна організація агропромислових комплексів». 1985 р. (співавтор);
2. «Суспільно-територіальні системи: логіко-математичне моделювання». 1992 р.;
3. «Економічна і соціальна географія України з основами теорії». 1988 р. (співавтор).

Максим Мартинович Паламарчук – видатний український учений у галузі економічної географії та економіки, який зробив значний внесок у науку і освіту України, помер у м. Києві, похований на Байковому кладовищі.

В. Говорун

28 жовтня

Власов Василь Володимирович

До 70-річчя з дня народження

Лікар-хірург вищої категорії, професор, доктор мед. наук, Заслужений лікар України, доцент кафедри хірургії з курсом

стоматології Хмельницького факультету післядипломної освіти Вінницького національного медичного університету ім. М. Пирогова, секретар обласного наукового товариства хірургів Хмельницької області, член-кореспондент Академії медикотехнічних наук України, Власов Василь Володимирович народився 28 жовтня 1956 року у м. Чернівці.

У 1973 році закінчив середню школу і здав успішно вступні іспити до Чернівецького медичного інституту на відділення «Лікувальна справа». Навчання в інституті захопило студента Власова. Особливу цікавість викликали хірургічні дисципліни. Він брав активну участь в наукових гуртках при кафедрі оперативної хірургії та топографічної анатомії.

У 1979 році, після закінчення інституту з відзнакою, отримав направлення на проходження інтернатури з хірургії в Хмельницькій обласній клінічній лікарні, після закінчення якої, зарахований в її штат лікарем-хірургом III категорії хірургічного відділення. Це час набуття досвіду, майстерності в професії і дуже важливим є учителі, наставники. Василю Володимировичу пощастило в цьому, за його словами. Він з теплотою і вдячністю згадує Анатолія Петровича Підпригору – кандидата медичних наук, головного хірурга Хмельниччини; старших колег кандидата медичних наук С. О. Рев'якіна, доктора медичних наук М. П. Чорнобривого, зав. хірургічним відділенням обласної лікарні І. М. Шаповалова, лікаря Й. О. Вульмана та ін.

З 1982 року є членом атестаційної комісії середнього медичного персоналу, і викладає на курсах підвищення кваліфікації для медичних сестер хірургічних відділень.

У 1986 році Василь Володимирович розпочав роботу над кандидатською дисертацією. Науковими керівниками дисертанта стали професори Чернівецького медичного інституту В. М. Круцяк та Б. О. Мільков. У 1990 році дисертація на тему «Морфологічне експериментальне обґрунтування дренажу черевної порожнини і параперитонеального введення антибіотиків в комплексному лікуванні розлитого гнійного перитоніту» була успішно захищена.

Василь Володимирович Власов продовжує працювати у Хмельницькій обласній лікарні, постійно прагне розширювати свої знання з обраної спеціальності, багато читає спеціалізованої

літератури, неодноразово проходить курси первинної спеціалізації та удосконалення в різних наукових центрах колишнього Радянського Союзу (Москва, Ленінград, Київ), бере участь в роботі з'їздів, пленумів, науково-практичних конференцій, конгресів, шкіл-семінарів з хірургії та гастроентерології.

Враховуючи фаховий рівень доктора Власова, у 1992 році атестаційна комісія Хмельницького управління охорони здоров'я присвоїла йому вищу кваліфікаційну категорію. На цьому етапі Власов Василь Володимирович стає одним з кращих хірургів області, він користується повагою колег.

У 1994 році Власова обирають секретарем Хмельницького обласного наукового товариства хірургів, яким є і дотепер, двічі обирався членом правління республіканського наукового товариства хірургів.

У 1998 році Василь Володимирович розпочав роботу над докторською дисертацією на тему «Етіологія, патогенез, профілактика та лікування післяопераційних вентральних гриж», яку успішно захистив у 2002 році. Науковим консультантом був професор Б. О. Мільков (Буковинський державний медичний університет).

З 2002 року працює асистентом на кафедрі хірургії Хмельницького факультету післядипломної освіти Вінницького національного університету ім. М. Пирогова.

За вагомі здобутки в галузі охорони здоров'я Хмельницької області в 2005 році Василь Власов нагороджується дипломом та занесений на обласну Дошку Пошани «Кращі люди Хмельниччини».

Василь Володимирович Власов зробив вагомий внесок у розвиток хірургічної школи Хмельниччини: розробив і впровадив у практику роботи оригінальні методики оперативних втручань при виразковій хворобі шлунка, захворюваннях підшлункової залози, жовчних шляхів та ін. Він є автором 23 винаходів; 50 раціоналізаторських пропозицій; понад 250 друкованих робіт; ним розширено сучасні уявлення про етіологію, патогенез, методи лікування і профілактику гриж.

Професор Власов користується великою повагою та авторитетом серед хірургічної спільноти області, для своїх

учнів-послідовників є взірцем професійної майстерності, сумлінним ставленням до праці і хворих, порядності, доброзичливості та постійного наукового пошуку.

Василь Володимирович і сьогодні працює і активно оперує у відділенні реконструктивної хірургії і гнійних перитонітів з центром гострих шлунково-кишкових кровотеч Хмельницької обласної клінічної лікарні, передає свій досвід молодим лікарям. Він і зараз є одним з кращих хірургів регіону.

І. Козак

Література

1. **Власов Василь Володимирович** : персон. бібліогр. покажч. / Упр. охорони здоров'я Хмельниц. облдержадмін., Хмельниц. обл. наук. мед. б-ка ; ред. І. М. Козак, уклад. Л. Л. Саксонік. – Хмельницький : [б. в.], 2006. – 52 с. : фот.

2. **Власов Василь Володимирович** // Вчені Поділля (фундаментальні наукові праці) : матеріали респ. науково-практ. конф., присвяч. 55-річчю визволення України від фашист. загарбників / МОЗ України; Вінниц. держ. мед. ун-т ім. М. Пирогова; Хмельниц. обл. рада; Хмельниц. обл. упр. охорони здоров'я. – Хмельницький; Вінниця, 1999. – Ч. 1. – С. 58.

3. **Власов Василь Володимирович** [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. дані. – Київ, 2020. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Власов_Василь_Володимирович. – Назва з екрану. – Дата перегляду: 07.10.2025.

7 листопада

Віктор Адамський в інтелектуальному просторі Хмельниччини

До 60-річчя з дня народження

В інтелектуальному просторі Хмельниччини від початку 2000-х років постать В. Адамського є достатньо помітною. Варто зауважити, що за період з 2012 по 2025 рр. за його

авторством та співавторством світ побачило 24 окремих видань та майже 300 наукових статей у різних часописах і збірниках наукових праць. За його безпосередньої участі організовано і проведено десятки науково-практичних конференцій, круглих столів, симпозіумів. Він провів десятки публічних лекцій на запрошення закладів загальної середньої та вищої освіти, громадських структур, органів державної влади та місцевого самоврядування.

Віктор Адамський народився 7 листопада 1966 р. у м. Красиліві в робітничій родині. Тут у 1984 р. він закінчив середню школу № 3, а наступного року – місцеве професійно-технічне училище № 12, отримавши спеціальність токаря. Після служби в радянській армії вступив на навчання до Київського національного університету імені Тараса Шевченка на історичний факультет. Згодом у 1993–1996 рр. навчався в аспірантурі Інституту світової економіки та міжнародних відносин НАН України, а з 2003 по 2006 р. здобував другу вищу освіту в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

Розпочинав трудову діяльність вчителем історії в Терешківській загальноосвітній школі Красилівського району. Певний час працював у своїй рідній школі та кореспондентом газети «Красилівський вісник». У 1998 р. був обраний Красилівським міським головою. Після двох термінів перебування на посаді повернувся до системи освіти, працевлаштувавшись проректором Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. У 2010 р. перейшов працювати старшим викладачем на кафедру суспільних дисциплін.

Після Революції гідності півтора роки своєї праці віддав місцевому самоврядуванню, працюючи першим заступником голови Хмельницької обласної ради. Потому знову повернувся на кафедру суспільних дисциплін ХГПА. Сподіваємось, що настане час, коли В. Адамський опише свій досвід перебування в політиці.

Натомість, працюючи в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії, він цілковито зосереджується на освітніх процесах та науковій діяльності. Пріоритетною проблематикою його наукових зацікавлень виступає доба Української революції

1917–1921 рр. у регіональному вимірі Подільської губернії. Зокрема, кандидатська дисертація присвячена питанню заснування та функціонування богословського факультету Кам'янець-Подільського державного українського університету у 1918–1920 рр., яку він захистив в Науково-дослідному інституті українознавства.

Предметом окремої уваги В. Адамського виступають провідні діячі Подільського краю, а також громадські та науково-освітні діячі, які працювали в Подільській губернії. Дослідник повернув широкому читацькому загалу мемуарну спадщину Олімпіади Пашенко, опублікувавши її спомини та публіцистику, а також окремим виданням Шевченкіану Олімпіади Михайлівни.

Кам'янець-Подільському державному українському університету присвячені спогади В. Приходька, які вперше опрацьовані та опубліковані В. Адамським за правленим машинописним примірником, що зберігається в Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України, а також спомини Л. Білецького, в яких вищому навчальному закладу приділена велика увага. Згодом у рамках видавничого проекту «Освітні символи Поділля» В. Адамським під обкладинкою окремої книги були зібрані практично усі відомі на сьогодні дописи державних, самоврядних та культурно-освітніх діячів, в яких розглядалися різні аспекти становлення та функціонування національного університету на Поділлі.

Разом з колегами із Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії Ю. Телячим та Б. Крищуком В. Адамському вдалося опублікувати значні комплекси документів і матеріалів з історії «Просвіт» Поділля доби Української революції 1917–1921 рр., які відкривають значні евристичні можливості для аналізу діяльності просвітницьких товариств у знаковий період національної історії.

У контексті нашого повідомлення хотілося б наголосити на наукових розробках В. Адамського, присвячених періоду Української Центральної Ради. Передусім слід виокремити науково-документальне видання «Поділля в добу Української революції. Рік 1917: Документи та матеріали», в якому представлено значний пласт джерел, що характеризують

суспільно-політичні, соціально-економічні та культурно-освітні процеси на Поділлі впродовж першого року революції.

У книзі «Подільський губернський комісар (березень 1917 – квітень 1918 рр.)» В. Адамським проаналізовано один із важливих державних інститутів на рівні регіону, а у науково-документальному виданні «Подільський кооперативний з'їзд (9–11 квітня 1917 р.)» охарактеризована діяльність кооперативних діячів на ниві національного відродження.

Врешті, окрему дослідницьку увагу В. Адамський присвятив І. Огієнку. Ним опублікована епістолярна спадщина науково-освітнього та державного діяча за 1909–1921 рр., яка зберігається в Державному архіві Хмельницької області, а також оприлюднені унікальні документи, які висвітлюють діяльність інституту Головноуповноваженого уряду УНР.

Творчий доробок В. Адамського належним чином оцінений його колегами, які у березні 2025 р. обрали Віктора Романовича в. о. голови Хмельницької обласної організації НСКУ. Краєзнавці Хмельниччини тримають свою «лінію фронту», працюючи над реалізацією важливих гуманітарних проєктів.

В. Островий

Література

1. Адамський Віктор Романович. *Київський національний університет імені Тараса Шевченка: шляхами успіху*. Київ, 2006. С. 165.

2. Завальнюк О. М. Історичні студії подолянина В. Р. Адамського (до 50-річчя від дня народження). *Освіта, наука і культура на Поділлі* : зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський, 2016. Т. 23. С. 503-516.

3. Завальнюк О. М. Життєвий простір Віктора Адамського: між політикою та наукою. *Адамський Віктор Романович: до 50-річчя від дня народження. Біобібліографічний покажчик* / упоряд. Ю. В. Телячий. Хмельницький, 2016. С. 3-21.

4. Завальнюк О. М. Науковий простір Віктора Адамського: студії 2016–2021 років. *Хмельницькі краєзнавчі*

студії : науково-краєзн. зб. Хмельницький, 2021. Вип. 33. С. 4-13.

5. **Григоренко О. П., Григоренко В. В.** Релігієзнавча тематика в науковій діяльності доцента Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії В. Р. Адамського. *Праці Хмельницького церковно-історичного товариства*. Хмельницький, 2022. Вип. 6. С. 58-75.

6. **Адамський Віктор Романович.** *Почесні краєзнавці Хмельниччини : довідково-бібліографічне видання*. Хмельницький, 2025. С. 207-216.

13 листопада

Митрополит Димитрій

До 55-річчя з дня народження

Митрополит Львівський і Сокальський Димитрій (в миру Вадим Миколайович Рудюк) – голова Інституту церковної історії, Синодальної комісії з міжхристиянських відносин, Ради Церков Львівщини. Народився 13 листопада 1971 року в с. Криворудка Красилівського району (нині – Антонінської ТГ Хмельницького району) в сім'ї Миколи Семеновича Рудюка та Алли Петрівни Федчук. Велику роль у його вихованні відіграла бабуся Ганна Федчук, яка керувала церковним хором.

Після успішного закінчення середньої школи в 1989 р. вступив на історичний факультет Київського державного університету (тепер – національного) імені Тараса Шевченка, який закінчив в 1994 році. Навчаючись у вищі, став нести послух іподиякона біля митрополита Київського Філарета (згодом Патріарха УПЦ КП) у Володимирському кафедральному соборі. 19 червня 1994 р. митрополитом Київським Філаретом рукопокладений у сан диякона, 22 січня 1995 р. – у сан ієрея і призначений штатним священником Володимирського кафедрального собору та особистим секретарем (1999–2000 рр.) Митрополита, а потім Патріарха Київського і всієї Руси-України. Одночасно викладав історію України та Української Православної Церкви в Київській

духовній академії та семінарії. Часто супроводжував Святійшого Патріарха Філарета в архіпастирських візитах Україною та за кордон.

3 жовтня 1995 р. пострижений в чернецтво з іменем Димитрій на честь святителя Димитрія Туптала, митрополита Ростовського.

У квітні 1996 р. возведений в сан ігумена і призначений головним редактором журналу «Православний вісник». У грудні 1999 р. призначений головою Видавничого відділу УПЦ Київського Патріархату.

У 2000 р. призначений намісником Свято-Михайлівського Золотоверхого чоловічого монастиря. Того ж року возведений у сан архімандрита, згодом призначений ректором Київської духовної академії і семінарії. У Володимирському кафедральному патріаршому соборі хіротонізований у сан єпископа Переяслав-Хмельницького, вікарія Київської єпархії, а у 2004 року піднесений до сану архієпископа. 21 січня 2009 року піднесений до сану митрополита, згодом призначений митрополитом Переяслав-Хмельницьким і Бориспільським, керуючим новоствореною Переяслав-Хмельницькою єпархією, а також постійним членом Священного синоду. В зв'язку з цим звільнений від обов'язків намісника Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря м. Києва.

27 липня 2010 р. призначений керуючим Львівсько-Сокальською єпархією зі звільненням від керівництва Переяслав-Хмельницькою і Бориспільською єпархією та Київською православною богословською академією.

До 2012 р. митрополит Димитрій залишався головою Синодального управління у справах духовної освіти (Навчального комітету). 20 жовтня 2012 р. призначений Головою новоствореного Інституту церковної історії.

У 2019 році митрополит Київський і всієї України Епіфаній призначив владика Димитрія до складу першого Священного синоду Православної церкви України. Згодом він був перепризначений головою Інституту церковної історії у ПЦУ. 24 лютого 2025 обраний головою Ради Церков Львівщини.

Не можна оминати увагою наукову діяльність митрополита Димитрія. Він написав дисертацію «Основи

автокефалії Української Православної Церкви», за що йому присвоєно вчений ступінь кандидата богословських наук. 28 грудня 2012 року відбувся захист докторської дисертації на тему «Українська Православна Церква: історія в портретах». Високопреосвященному митрополиту Димитрію одноголосно було присвоєно вчений ступінь доктора церковно-історичних наук за спеціальністю «Історія Української Православної Церкви».

Митрополит Димитрій є автором багатьох праць з української церковної історії, зокрема, з історії церковної біографістики. Будучи ректором Київської православної богословської академії (2000–2010), відродив галерею портретів видатних церковних українських ієрархів та діячів і меценатів Православної Церкви. До цих портретів митрополит Димитрій склав наукові біографічні статті, які стали фундаментальними у науковій галузі його інтересів з історії церковної біографістики.

Митрополит Димитрій є автором декількох книг та видань у співавторстві. Загальна кількість написаних наукових праць та статей складає понад 4000 сторінок, не враховуючи проповідей, які складають понад 2000 сторінок.

Він є учасником багатьох наукових конференцій на церковно-історичну та богословську тематику. Часто виступає на загальнонаціональних каналах українського радіо і телебаченні. У журналі «Помісна Церква» з першого числа випуску веде рубрику «Київські Святителі».

У липні 2014 р. митрополит Димитрій (Рудюк) став членом Національної спілки журналістів України, а у березні 2015 р. – членом Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка.

Удостоєний державних нагород України: орденів «За заслуги» III ступеня (2003); «За заслуги» II ступеня (2008); Грамоти Верховної Ради України (2025), Грамоти Кабінету Міністрів України (2008), Грамоти Міністерства закордонних справ (2008); відзнаки мерії м. Києва; відзнаки св. Юрія Переможця мерії м. Львова та інших українських наукових і громадських організацій.

Митрополит Димитрій також удостоєний вищих церковних нагород УПЦ Київського Патріархату: ордена святого рівноапостольного князя Володимира Великого I, II і III

ступенів; орден Христа Спасителя (09.10.2005); орден Святого Архістратиґа Михаїла; орден Святих рівноапостольних Кирила та Мефодія; орден Святого Миколая Чудотворця (13.11.2016); орден Юрія Переможця (14.12.2006); орден святого апостола і євангелиста Іоана Богослова (9.10.2018); медалі «За жертвність і любов до України»; орден святого Архістратиґа Божого Михаїла I ст. (16.07.2020); орден Святого Великомученика Юрія Переможця (3.02.2025).

У 2025 році минає 30 років з дня свячень Митрополита Димитрія Рудюка (22.01.1995), а також прийняття чернецтва (3.10.1995); 25 років з дня архиєрейської хіротонії (16.07.2000) та 15 років перебування на Львівській кафедрі (1.08.2010).

Г. Косюк

28 листопада

В авангарді наукової еліти

*До 75-річчя з дня народження
Олександра Михайловича Завальнюка*

Він відомий в Україні як успішний науковець – доктор історичних наук, професор, академік, понад 20 років – декан історичного факультету, ректор, який підняв Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет до статусу національного імені першого ректора Івана Огієнка, організатор науки і краєзнавчого руху, громадський діяч.

Народився Олександр Завальнюк 28 листопада 1951 року в м. Сміла. Батько-фронтовик учителював і був директором шкіл на рідній Кам'яничині. Син після закінчення з відзнакою Підпилип'янської восьмирічки та 1968 року із золотою медаллю Приворотської середньої школи вступив до історичного факультету Кам'янець-Подільського державного педінституту, брав участь в роботі студентських гуртків. Його дослідження вже на той час були відзначені диплом I ст. всесоюзного конкурсу студентських наукових робіт та державною екзаменаційною комісією.

Учительську працю розпочав у Крилівській середній

школі Корецького району Рівненщини. У 1973–1974 рр. служив в армії. У 1974–1976 роках викладав історію в Орининській школі-інтернаті. За порадою декана А. О. Копилова став аспірантом Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького. Під наставництвом д.і.н., професора М. Д. Березовчука виконав кандидатську дисертацію «Селянський аграрний рух на Правобережній Україні (березень 1917 – січень 1918 рр.)» й захистив її у жовтні 1980 року.

1979 року запрошений Альма-матер до праці. Тут, на історичному факультеті, пройшов сходишками асистента, старшого викладача, доцента, професора. У 1982–1984 рр. працював заступником декана, а з 1993 по 2001-й очолював факультет. Саме о цій порі яскраво проявився його організаторський талант. За підтримки спонсорів з'явилися меморіальна авдиторія з портретами викладачів, які відійшли у вічність, кімната для психологічного розвантаження, спеціально обладнана зала для засідань вченої ради факультету, конференц-зала на 200 місць, кабінети та лабораторії поповнились сучасною технікою, у т. ч. комп'ютерами.

Ставши ректором 2001 року, за дві каденції змінив обличчя центрального корпусу, факультетів та бібліотеки. Були утворені бібліотеки рідкісних і цінних видань, електронних ресурсів, автоматизовані бібліотечні процеси, проведені науково-практичні конференції всеукраїнського та міжнародного рівня, видано наукові праці з бібліотекознавства, книгознавства, бібліотека набула статусу наукової.

Збільшилася кількість спеціальностей з 16 до 32, студентів – з 5306 до 8212, площа навчальних корпусів – на 73,3 тис. квадратних метрів. Подвоїлась кількість науково-педагогічних працівників до 756 осіб, у т. ч. 67 докторів і 302 кандидатів наук. Протягом 2007–2012 років було придбано 354 комп'ютери, з'явилося 64 комп'ютеризованих класи. Зріс авторитет вишу, 2003 року він набув статусу класичного, а 2008-го – національного імені Івана Огієнка. Університет співпрацював з 86 міжнародними організаціями і фондами 17 країн світу. 2012 року у рейтингу «Топ-200» посів 97 місце, а в групі класичних університетів – 12-е.

Великої уваги надавав ректор О. М. Завальнюк науковій

складовій діяльності університету. Приклад показував особисто. 2011 року в спеціалізованій вченій раді Інституту історії України НАН України захистив докторську дисертацію «Утворення і діяльність державних українських університетів (1917–1921 рр.)», опублікувавши по темі три монографії та понад 250 інших праць. Впродовж багатьох років утримував першість у рейтинговій двадцятці науково-педагогічних працівників вишу за кількістю опублікованих праць. А на кінець 2025 року їх у нього налічувалося 983, у т. ч. 109 окремих видань. Дев'ять років очолював кандидатську (2013–2017) і докторську (2018–2021) спеціалізовані вчені ради зі спеціальності «Історія України», тричі головував у разових спецрадах, прорецензував 26 дисертаційних робіт. Понад 20 років під його науковим керівництвом захистили дисертації 3 доктори і 7 кандидатів історичних наук, а також 3 доктори філософії в галузі історії та археології. До наукової школи професора О. М. Завальнюка «Україна наприкінці XIX – у 50 рр. XX ст.» нині входять 8 докторів і 12 кандидатів історичних наук, які опублікували понад 3 тис. наукових праць, у т. ч. 130 монографій, понад 80 навчальних посібників.

Олександр Михайлович знаний як депутат Кам'янець-Подільської міської ради, у 2010–2015 рр. – депутат Хмельницької обласної ради. Очолював, а нині у складі обласної комісії з проведення конкурсу на кращу наукову працю. Обирався до складу правління, є членом президії НСКУ та її Хмельницької обласної організації. З 2018 року академік Української академії історичних наук О. М. Завальнюк очолює її регіональне відділення.

Праця видатного вченого та організатора науки професора О. М. Завальнюка відзначена почесним званням Заслужений працівник освіти України (2004), орденом «За заслуги» III ст. (2009), Почесними грамотами Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, обласної та міської рад та багатьох інших державних, наукових і громадських інституцій. Він – лауреат премій НСКУ імені Дмитра Яворницького (2004), Героя України Михайла Сікорського (2013), Героя України академіка Петра Тронька (2021), обласних імені Євфимія Сіцінського (2009), Миколи Дарманського (2012), Огієнківської премії в галузі

науки (2009). Почесний громадянин Кам'янця-Подільського, О. М. Завальнюк нагороджений орденом «Честь і шана» (2003) та відзнакою «За заслуги перед міською громадою» (2008) міської ради.

Завідуючий кафедрою історії України, керівник Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка професор О. М. Завальнюк і нині в строю. Голова Національної спілки краєзнавців України, заступник директора Інституту історії НАН України д.і.н., професор, член-кореспондент НАН України О. П. Реєнт справедливо зазначив: «...Він залишився таким же товариським і дружелюбним, надійним і обов'язковим, цілеспрямованим і відповідальним, завжди готовим віддати часточку себе людям...».

В. Прокопчук, К. Чабан

Література

1. Завальнюк Олександр Михайлович // Доктори наук, професори Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : довідково-бібліогр. вид. / уклад. : І. М. Конет, В. С. Прокопчук. – Кам'янець-Подільський, 2013. – С. 21-33 : іл.

2. Досліджуючи духовні скарби України. До 60-річчя від дня народження і 35-річчя науково-педагогічної діяльності професора О. М. Завальнюка / уклад. О. Б. Комарніцький. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. – 368 с.

3. Завальнюк Олександр Михайлович // Почесні краєзнавці Хмельниччини : довідково-бібліогр. вид. / упоряд. і автори вступ. ст. : В. Р. Адамський, В. С. Прокопчук. – Хмельницький, 2025. – С. 95-106.

4. У пошуках історичної правди. До 65-річчя від дня народження і 40-річчя науково-педагогічної діяльності доктора історичних наук, професора, академіка Завальнюка Олександра Михайловича / уклад. : В. С. Степанков, А. Г. Філінюк, О. Б. Комарніцький. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2016. – 464 с.

5 грудня

Кольорові стежки Йосипа Осецького

До 80-річчя з дня народження

Серед плеяди відомих особистостей Поділля виокремлюється Йосип Петрович Осецький – самобутній поет, пісняр, правник, історик, шукач та популяризатор культурно-мистецьких надбань, краєзнавець, науковець.

Свій життєвий шлях він розпочав 5 листопада 1946 року (офіційна дата реєстрації – 5 грудня) у селі Держанівка, що на Дунаєвеччині. Ріс у багатодітній сім'ї, зазнаючи нестатків. З малих літ проявляв неабияку цікавість до навколишнього світу, миттєво схоплюючи й аналізуючи побачене і почуте. Що й говорити – числа та букви, як сам не раз розповідав, тримає в пам'яті ще з чотирирічного віку! В школу пішов у неповні шість років, вправно володіючи основними навичками: вмів уже не тільки читати й писати, але й вести арифметичні дії. Навчання давалось легко й невимушено, позаяк гострий розум, природна спостережливість і чіпка пам'ять дозволяли швидко засвоювати шкільну програму.

Йосипу ще не виповнилося й шістнадцяти, як він, здобувши загальну середню освіту, вступив на історико-філологічний факультет Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту. Навчання юнак поєднував з відвідуванням гуртка з вивчення подільських говірок, брав участь в археологічних експедиціях. Не залишав і літературну діяльність, оскільки поезія цікавила його все дужче й дужче.

Успішно захистивши влітку 1967-го диплом, двадцятирічний вчитель восени того ж року став до праці за фахом на педагогічній ниві. Трудився вчителем української мови та літератури, історії та суспільствознавства, організатором позашкільної виховної роботи, інспектором районного відділу народної освіти. Користь від цього була обопільна: учням та підлеглим – знання, йому – неоціненний досвід.

Квітень 1974 р. дивовижно змінив долю поета: призваний до армійських лав, він став на військову стежку. Подолав ратний

шлях від курсанта до полковника, залишившись самим собою, не втративши гідності, цілісності і самотності. Різноманітність інтересів та вміння систематизації знань дозволила Йосипу Петровичу, ще перебуваючи в офіцерських погонах, отримати вчений ступінь доктора філософії в галузі права за фахом «кримінологія». Це створило підґрунтя не тільки для юридичної практики, чим він успішно займався, а й для ознайомлення із закритими під час радянського періоду справами «ворогів народу», безневинних жертв сталінських репресій. Завдяки роботі в архівах ученому вдалося повернути із забуття чимало втрачених імен та відтворити пов'язані з ними реальні події...

Його творчі напрацювання на літературно-мистецькій стежці втілились не тільки в книги, а й у сценічні розробки, пісенне розмаїття. На сьогоднішній день, окрім чисельних наукових та краєзнавчих розвідок і праць (а їх біля 80), Йосип Осецький є автором п'яти поетичних збірок: «Офіцерський вальс», «Черешневий сад», «Грона любові», «На майдані надії», «Стежка кольору місяця». Кожна з них – то оаза неосяжної любові до своєї батьківщини, до її людей – зі своїми клопотами, переживаннями, надіями. Тут не знайдеш пафосних, трибунних рядків, крикливих лозунгів. Навпаки – глибока філософія в простих, а іноді спеціально не в простих, а вивірених, «припасованих» з ювелірною точністю власних словотворах, народжених в насиченій неповторними образами душі поета. Майстер пера працює в різноманітних поетичних жанрах, проте тяжіє, чи, точніше, залюблюється короткими формами з великим змістом – це класичні ронделі і сонети. Вміння умістити глибоку думку в тринадцяти, як у ронделі, чи чотирнадцяти (сонет) рядках – то ознака високого класу. А ще Йосип Петрович, володіючи основами санскриту, індоєвропейської мови, історичними відомостями щодо появи топонімічних назв, вміло розшифровує сьогочасну топоніміку, що має велике прикладне значення.

Особливе місце в доробку поета займає моновистава «Словоспів», створена в співавторстві з народним артистом України Володимиром Смотрителем, засновником і головним режисером монотеатру «Кут». Фраза Й. Осецького «...Ми не блудні сини...» однієї з його поезій у «Словоспіві» якраз і є

яскравим доказом того, що якими б тернистими та складними стежками-шляхами не довелося йти – пройдемо, здолаємо, самоутвердимось, бо ми – українці!

С. Шканій

Література

1. **Осецький Йосип** // Національна спілка письменників України : біобібліогр. довід. / гол. ред. В. Клінчак. – Київ, 2023. – С. 559.

2. **Крушельницький М. А.** Багатогранний світ науковця // Дунаєвецький вісник. – 2025. – 22 трав. (№ 20). – С. 4.

3. **Івахова К. Я.** Творчий портрет Йосипа Осецького // Дунаєвеччина очима дослідників, учасників і свідків історичних подій : зб. науково-краєзн. пр. – Дунаївці; Кам'янець-Подільський, 2022. – Вип. IX. – С. 242-254.

4. **Ткаченко А. О.** Стежка поетичних імпресій // Осецький Й. Стежка кольору місяця : сонети, ронделі. – Житомир, 2021. – С. 3-4.

7 грудня

В авангарді вітчизняної технічної науки і освіти

*До 75-річчя з дня народження
Миколи Петровича Мазура*

Вчений, доктор технічних наук, професор Хмельницького національного університету Микола Петрович Мазур – висококваліфікований фахівець, досвідчений педагог і наставник студентської молоді. Народився 1951 року в с. Кременчуки, Антонінського (тепер – Хмельницького) району, Хмельницької області.

Схильність до точних наук син успадкував від батька, вчителя математики. Навчання в школі давалось легко. Підлітком склав першого транзисторного радіоприймача. Брав участь у районних та обласних олімпіадах. Школу закінчив із золотою медаллю.

Коли постало питання вибору подальшого життєвого шляху, вагань не було – вищий технічний навчальний заклад, фах машинобудування у Хмельницькому. Будучи студентом, часто підробляв на розвантажуванні вагонів та інших роботах.

Вже з першого курсу став активним членом студентського наукового товариства. Науковою діяльністю почав цілеспрямовано займатися з третього курсу під керівництвом доцента Б. О. Кузяєва, який прищепив йому любов до різання металів та теорії різання. Тоді ж з'явилися і перші наукові праці. Микола Мазур брав участь у міжрегіональних і всеукраїнських студентських наукових конференціях, що знайшло своє відображення на сторінках місцевої і республіканської преси. Результатом також став науково-дослідний дипломний проект, захищений на «відмінно».

Після закінчення навчання Микола Петрович був направлений на завод «Термопластавтомат», де пропрацював недовго, оскільки був мобілізований до армії, в Німеччину. На останніх місяцях служби прийшло запрошення від рідної кафедри працювати асистентом. Викладати доводилося різні навчальні дисципліни: і технологію машинобудування, і автоматизацію, і теорію різання.

Завдяки ініціативі ректора Р. І. Сіліна молоді асистенти направлялись в аспірантуру в провідні ЗВО СРСР. Микола Петрович був направлений у Тульський політехнічний інститут, на кафедру металорізальних інструментів. Тут йому вдалося розвинути наукову студентську тему щодо формоутворення сферичних поверхонь і представити дисертацію достроково до закінчення аспірантури та успішно її захистити. Молодим кандидатом технічних наук Микола Мазур повернувся у Хмельницький технологічний інститут побутового обслуговування (нині – Хмельницький національний університет). Працює на кафедрі технології машинобудування старшим викладачем, згодом – доцентом, заступником декана механічного факультету. Розробив свої лекційні курси, що читалися студентам-вечірникам.

Здібності і досягнення педагога-новатора й організатора вищої освіти належним чином оцінили в Міністерстві освіти України і запропонували викладацьку роботу за кордоном. Йому

прийшло персональне запрошення на курси іноземної мови до Києва. Мовне стажування проходило у Франції, в університеті м. Монпельї. У жовтні 1989 року прийшов виклик на педагогічну роботу в Алжирський університет. Крім суто професійної діяльності, наш земляк прагнув передати студентам далекої африканської країни якомога більше інформації про невідому для них Україну, її історію, культуру, освіту, зокрема, про Поділля і Хмельницький технологічний інститут побутового обслуговування. Коли ситуація в Алжирі стала напруженою через громадянську війну, М. П. Мазур повертається на рідну Хмельниччину. Нові знання, накопичений досвід дозволив значно підняти рівень викладання технічних дисциплін «Теорія різання», «Металорізальні інструменти» тощо.

Через деякий час ректор університету професор Р. І. Сілін, який був ще й завідувачем кафедри технології машинобудування, запропонував Миколі Петровичу стати його заступником на кафедрі. В 1999 році М. П. Мазур захистив у Києві докторську дисертацію із теоретичного аналізу фізичних процесів різання металів, а згодом, після присвоєння вченого звання професора, ректор Р. І. Сілін на вченій раді передав йому керівництво кафедрою.

Наприкінці 1990-х рр. М. П. Мазур із своїм колегою Я. М. Гладким започаткували нову форму навчального процесу – дистанційне навчання. Було розроблено більше тисячі дистанційних курсів для навчання студентів з усіх регіонів країни. Хмельницький національний університет зайняв провідне місце в країні з цього напрямку. З усіх регіонів країни приїжджали представники університетів переймати досвід. На запрошення Краківської політехніки республіки Польща Микола Петрович виступив із циклом лекцій з організації дистанційного навчання.

На базі Хмельницького національного університету сьогодні створюється загальнодержавний банк дистанційних курсів.

Професор М. П. Мазур є автором більше 200 наукових публікацій, навчальних посібників, а підручник «Основи теорії різання матеріалів» було перевидано п'ять разів і він є базовим підручником для всіх машинобудівних закладів освіти України.

Завдяки таким вченим, як професор М. П. Мазур, формується авторитет першого в місті Хмельницькому вишу як в Україні, так і за її межами, його нинішнє і майбутнє.

В. Григоренко

Література

1. **Григоренко О. П.** Доктор технічних наук, професор Микола Мазур – гордість Антонінського краю // Антонінський край у просторі і часі : матеріали Міжнар. науково-краєзн. конф. у двох томах. – Житомир, 2008. – Т. II. – С. 217-224.

2. **Професор Мазур М. П.** Незабутнє // Кадри для служби сервісу. Становлення та розвиток університету. Збірник документів і матеріалів. – Хмельницький, 2007. – С. 583-584.

3. **Історія університету** – в обличчях // Університет : газ. Хмельниц. нац. ун-ту. – 2007. – № 8(71). – С. 5.

4. **Мазур Микола Петрович** // Віхи поступу. До 40-річчя з дня заснування механічного факультету. – Хмельницький, 2007. – С. 33-35.

Показчик персоналій

А

Адамський В. Р. 69, 160-164
Азарський І. М. 32
Алексєєва О. С. 36
Альперін М. Ю. 10
Андрєєв М. В. 32
Андрєєв М. Д. 72
Андрійчук Т. М. 25
Андрощук І. С. 71
Анкудінов О. Г. 9
Альперіна М. М. 69

Б

Бабляк В. П. 57
Бабляк В. С. 35
Багрій О. В. 36, 113-116
Баженов В. М. 26
Баженов Л. В. 15
Байдюк С. С. 74
Барабанов П. І. 50
Баранецький П. К. 71
Барановський Г. О. 57
Басистий С. Г. 75
Бастричев В. С. 18
Баталов В. Г. 47
Бек А. Т. 52
Бенцаль-Карп'як О. О. 42
Беркут К. С. 49
Бернацький М. 44
Бистров М. І. 8
Білий Л. А. 21
Білінський В. Б. 41, 119-125
Білоус А. Г. 39
Бірюк Л. В. 43
Блонський П. Й. 47, 128-131
Бобровський О. В. 46
Боднар О. Ю. 13

Божко С. З. 36
Бойко Д. В. 20
Бойко О. М. 26
Бойчак І. Я. 20
Бондаренко Г. В. 20
Бондарчук С. М. 59
Боровський М. Л. 72
Борисов В. В. 65
Ботанова К. Ю. 46
Брик Д. І. 25
Брилінський Д. М. 59
Бринда А. І. 60
Бриндіков Л. М. 30
Бринський А. П. 45
Брицин В. М. 30
Брицький П. П. 24
Будза І. Ф. 29
Булгаков М. О. 40
Бурачек М. Г. 30
Бургардт О. Ф. 63
Бурин М. Д. 55
Буряк С. В. 33
Бухта Н. В. 62

В

Вайсер В. З. 52
Валігура І. Т. 13
Ванагс В. 34
Васильєва В. А. 33
Васіч С. В. 38
Введенський К. О. 9
Веліканов К. С. 78
Верейський Г. С. 53
Виноград Н. О. 58
Виноградський С. М. 60,
152-154
Винокуров С. П. 50

Відоменко О. А. 50
Вікул О. М. 52
Вінський Й. В. 17
Власов В. В. 67, 157-160
Вовкодав В. П. 77
Водзінський Д. І. 29
Вус С. М. 66

Г

Гаврилов В. О. 32
Гаврилюк Г. Г. 31
Гаєвський С. Ю. 19
Газін В. П. 62
Гдаль Г. І. 38
Гайворонський І. І. 8
Гай-Нижник П. П. 43, 125-128
Геращенко М. Т. 76
Гермаківський І. М. 60
Гірник П. М. 38
Гладиш В. О. 74
Глуховський А. Я. 46
Головко М. А. 23
Голотюк І. А. 62
Голубовський К. К. 38
Голубокий С. Г. 27
Гольденберг Ш. Р. 26
Гоминюк А. С. 54
Горбанчук Ю. О. 29
Горбатюк В. І. 16
Горбач П. В. 40, 116-119
Гордійчук О. В. 23, 98-100
Горпинчук А. В. 27
Гощинський С. Ю. 68
Григоріїв М. Н. 39
Григоруk В. І. 52
Грош С. І. 75
Грушецький Д. 37
Гульшані С. М. 58

Гуменюк А. М. 73
Гуменюк М. І. 36
Гурвич І. Б. 48
Гуцал А. Ф. 56, 146-149

Д

Даль В. І. 73
Девлиш О. В. 69
Делегей М. К. 66
Дем'янчук Г. С. 61
Демчишин В. В. 41
Джу́жа О. М. 68
Димитрій 71, 164-167
Дідук М. Л. 47
Дмитерко Л. Д. 31
Доброчаєва Д. М. 31
Довгалюк Б. П. 51
Довгалюк Х. О. 65
Довгальов М. А. 77
Дорофєєва К. С. 24
Доменіко П. А. 73
Дрозд О. Т. 13
Дячук А. Ю. 76

Е

Елеон Н. Є. 24
Епштейн Д. Я. 60

Є

Євтушко М. М. 37
Єзерський М. В. 66
Ємець В. Ф. 37
Ємець Ю. П. 70
Єндрущак М. 11

Ж

Житар М. С. 41
Житецький Г. П. 28
Жулкевський П. Ф. 51

З

Заболотний Д. К. 78
Завальнюк О. М. 74, 167-170
Загаєвський Й. С. 47
Загайкевич А. Л. 77
Закордонець Л. О. 40
Заспа Л. Л. 61
Засуха В. А. 25
Збрижер М. 50
Зварич Е. О. 16
Зеленський Є. О. 22
Зеньковський
(Зеньківський) В. В. 51
Зленко П. А. 44

І

Івашкевич В. Т. 10
Іващук П. В. 49, 134-136
Ісаєнко Г. Й. 44

К

Кабачинська С. І. 59
Кадученко Й. А. 67
Калашников І. П. 66
Калленбах Ю. 73
Капелюх М. К. 15
Капиця М. С. 69
Касакович В. С. 29
Кирилюк В. Я. 45
Кірпа Г. М. 52
Кобець А. 10
Кобржицький В. О. 34
Коваленко Л. В. 46
Коваленко Л. Г. 53
Коваленко О. О. 24
Ковалишин І. В. 77
Коваль М. В. 27
Ковтун В. Г. 51
Ковтун В. Ю. 61

Козак С. Д. 30
Козак С. І. 65
Козакевич М. З. 24
Козлик Г. О. 54
Козлов А. Г. 38
Козлов В. Б. 41
Колесников Ю. В. 39
Коломієць М. І. 29, 104-107
Коляно Ю. М. 62
Комарницька Т. Б. 68
Комарницький І. Ф. 40
Комісаров М. Н. 50
Кондратюк В. А. 25
Кондратюк В. І. 78
Кондратюк М. К. 39
Кондратьєв Р. І. 56
Кондрацький Є. Г. 32
Конет І. М. 61
Кончинський С. Г. 60
Копила М. Л. 75
Копилов А. О. 51
Коренбліт І. С. 78
Корнєєв А. П. 21
Кортинський О. Є. 40
Корчемний В. Г. 71
Корчинський В. С. 62
Корчинський Г. А. 40
Косевич В. М. 28
Костоґриз С. Г. 22
Котюк І. І. 49
Кохан Ф. П. 12
Коципінський А. Г. 8
Коцюбинська Н. А. 50
Коцюк В. Д. 55
Кравцов П. М. 24
Кравчук Р. О. 34, 110-113
Краковецька М. Д. 15
Крамар С. І. 57

Красицький В. Д. 61
Кривега В. І. 69
Кривинюк М. В. 36
Крижанівський В. 7
Крижанівський М. 67
Крись-Пугач А. П. 62
Кричковський Д. 9
Круліковська Т. П. 27
Круцкевич М. М. 12
Кукурудза І. І. 41
Кукуруза С. В. 23
Купчишин В. М. 23
Куровський А. 11
Кушнір Б. М. 27
Кушнір В. В. 18

Л

Лавренюк М. П. 18
Лановий І. Д. 73
Левицький М. П. 53
Лендер Ф. Ф. 36
Леонтович М. Д. 20
Лесь Т. С. 34
Лєвінський Я. І. 45
Либа В. П. 68
Лискун Ю. Б. 26
Лінник В. О. 45
Ліщук В. Д. 65
Лотоцький А. Л. 20
Луговий О. О. 34
Лукашук О. Г. 44
Лук'янчук В. Ф. 19
Лундишев В. М. 35
Лучко А. С. 15
Любенчук М. І. 53
Любинський М. М. 64
Любчинський Ф. М. 11

М

Мазур М. П. 76, 173-176
Мазур Н. П. 53, 143-145
Мазуренко А. С. 56
Мазуренко М. Є. 36
Майборський В. П. 63
Майданюк О. 71
Майя Ч. Л. 12
Макаров П. О. 70
Максим'юк С. І. 76
Мален А. А. 35
Мальчук В. О. 43
Мартинюк В. В. 39
Марцинковський В. А. 73
Мастикаш М. В. 53
Матвеев А. Ю. 75
Матковський М. К. 42
Матушевич А. 11
Матюшенко М. Ю. 19
Мацевич А. Ф. 55
Мацейків Т. І. 35
Мебша М. П. 42
Медведчук Г. К. 78
Мельник Б. А. 51, 140-143
Мельник В. О. 57
Мельник І. О. 21
Мельник О. В. 30
Метельський Д. С. 74
Мех В. Я. 34
Мешишен І. Ф. 34
Мирчук В. І. 40
Михайличенко В. Т. 60
Михайловський І. М. 26
Михайловський О. К. 41
Михайловський Т. А. 64
Михальський Г. І. 49
Михальчишин І. Р. 55
Місюк М. В. 52

Міхалевський В. Ц. 68
Міщук Р. Ц. 60
Молякевич Д. П. 48
Монкевич Б. Г. 33
Мотузенко Л. В. 45
Музика О. Ф. 21

Н

Наголюк М. Л. 18
Нагорний С. В. 54, 76
Нагребецька І. Я. 44
Надольський М. 77
Неселовський О. З. 9
Нестерович М. 50
Нестиришин С. Ф. 58
Нечитайло В. В. 44
Нижній М. І. 56
Никитчук В. І. 59
Ніколаєв М. Ю. 39
Ніколайчук В. І. 49
Новіков А. Є. 16

О

Овчарук А. О. 48, 131-134
Олейнюк К. К. 73
Олексійчук М. А. 35
Олійник М. П. 45
Олуйко В. М. 17, 86-89
Омельчук О. М. 68
Онищук О. П. 56
Орлик В. А. 37
Орлов О. О. 67
Осецький Й. П. 75, 171-173
Осліковська О. С. 43
Острозький К. (В.) К. 23

П

Павлик Г. У. 12
Павлішин Ю. І. 32

Паламарчук М. М. 66, 154-157
Палій Г. К. 55
Панасюк В. М. 61
Пантюк С. Д. 25
Паравійчук А. Г. 64
Пастушенко Л. Т. 75
Пахольчук Ф. Є. 77
Первомайський Б. Я. 59
Перебийніс В. 15, 71
Перестюк М. О. 16
Переяслав В. О. 47
Пестонюк І. П. 74
Петрова О. Г. 72
Печенюк М. А. 25
Печук І. М. 72
Писаренко П. Т. 64
Пламєницька О. А. 44
Полевничий Ю. Г. 29, 101-104
Поліщук А. З. 22
Поліщук І. М. 19
Полозов С. М. 10
Полянський О. Д. 64
Полятинчук В. В. 20, 93-95
Попелюшко В. О. 33
Поперняк А. Н. 53
Починок М. І. 31
Приходнюк О. М. 42
Приходцев В. І. 25
Приходько В. К. 22, 95-98
Прокоф'єв Л. М. 59, 149-152
Пундик С. П. 17

Р

Рибак І. В. 16
Рибицький І. В. 42
Рисюк І. Г. 40
Рівіліс П. Б. 42
Рогульський Ф. М. 63

Роженко М. М. 23
Роздобудько А. Г. 66
Романчук М. М. 55
Рубчакова К. А. 37
Рудий Є. М. 31
Рудюк В. М. 71
Рудь А. В. 56
Русова С. Ф. 26
Руцький М. М. 33, 107-109

С

Сабій І. М. 59
Сабодаш П. П. 57
Савінський Й. 10
Савка Г. М. 18
Савчук В. О. 69
Савчук І. Н. 63
Садовий С. Н. 13
Садовський В. В. 58
Самборський С. 7
Сангушко Р. С. А. 33
Сварник І. І. 43
Свидницький А. П. 58
Семеновський В. С. 21
Сенгалеви́ч М. Я. 46
С'єдін В. М. 35
Сидоришин О. П. 21
Силін В. Ю. 33
Сілін Р. І. 62
Скорупська О. В. 66
Слободзян В. С. 32
Смагитель М. М. 76
Смирнов І. Г. 63
Собчинський С. А. 18
Солуха К. Г. 41
Спірякіна В. П. 28
Старенький В. В. 29
Сташевська А. П. 65

Степанчук В. В. 22
Степура Г. К. 70
Строценъ Л. Д. 17
Сугеров Б. А. 54
Сулковський
(Сулківський) Б. Й. 37

Т

Таймазов Т. Б. 53
Терлецька Г. В. 67
Терлецький І. 8
Токмачов К. І. 8
Третеський І. І. 45
Тулуб О. О. 65
Турчин І. Є. 72

У

Українка Л. 27
Умнова Т. С. 23

Ф

Фарфоровський В. П. 28
Фастенко Ю. П. 36
Фединчук Б. М. 18
Федорович Ч. 11
Фесун Н. А. 71
Фонтан П. А. Д. 73
Фурса С. Я. 72

Х

Харченко-Харчук С. В. 11, 83-86
Хлопіцький Ю. Г. 30
Ходаківський В. А. 64
Хоптяр С. І. 21
Хоптяр Ю. А. 50, 136-140
Хотовицький С. Х. 38
Храновський М. А. 28

Ч

Чайковський М. Ю. 47
Чекман І. С. 64
Чекман М. К. 57
Черкашин Р. О. 31
Чехівський В. 52
Чехун Р. Г. 49
Чигринський Д. А. 70

Ш

Шамрай Є. Ф. 51
Шаповал М. В. 70
Шевченко Т. Г. 63
Шевчук М. В. 19
Шептицький В. П. 37
Шершун Б. М. 40
Широкоградюк С. 47
Широцький К. В. 42

Шморгун П. М. 15

Шпак В. Ф. 71

Шпак О. Л. 70

Шпак П. Ф. 46

Шульмінський О. П. 9, 80-83

Щ

Щербань М. І. 27

Ю

Юзвішин І. Й. 17

Юровська Г. В. 74

Юрченко М. Ф. 12

Юшневський О. П. 32

Я

Яворський В. І. 19

Яроцька А. Ф. 47

Відомості про авторів історичних та біографічних довідок

Адамський Віктор Романович	кандидат історичних наук, доцент Хмельницької гуманітарно- педагогічної академії, в. о. голови Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України
Весела Людмила Михайлівна	поетеса, членкиня Національної спілки письменників України
Говорун Валентин Давидович	в. о. голови Хмельницького відділу ГО «Українське географічне товариство», член Національної спілки краєзнавців України
Голуб Микола Петрович	заступник голови Хмельницької обласної організації ветеранів України, член Національної спілки краєзнавців України
Голуб Раїса Леонідівна	членкиня Хмельницької обласної організації ветеранів України
Голубенко Микола Петрович	член Хмельницької обласної організації ветеранів України
Гончарук Володимир Володимирович	перший заступник голови Хмельницької обласної ради
Григоренко Вадим Володимирович	член Малої академії наук
Григоренко Олександр Петрович	доктор історичних наук, професор, академік МГО «Міжнародна академія інформації», член Національної спілки краєзнавців України

Завальнюк Олександр Михайлович	доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка, керівник Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН при Кам'янець-Подільському національному університеті ім. І. Огієнка
Звезда Степан Якович	голова ради міської організації ветеранів Старокостянтинівської територіальної громади
Козак Ірина Миколаївна	завідуюча відділом медичної літератури Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки
Коржик Світлана Анатоліївна	голова Летичівської територіальної організації Національної спілки краєзнавців України, членкиня Національної спілки краєзнавців України
Косюк Галина Францівна	членкиня Національної спілки журналістів України
Коцюба Петро Степанович	голова ради організації ветеранів Ярмолинецької селищної територіальної громади
Кучерук Віктор Анатолійович	директор комунального закладу «Ізяславський історико-краєзнавчий музей» Ізяславської міської ради
Лавринчук Віталій Олександрович	член Національної спілки краєзнавців України
Місінькевич Олексій Павлович	член Хмельницької обласної організації ветеранів України

**Міхалевський
Віталій Цезарійович**

кандидат фізико-математичних наук, доцент Хмельницького національного університету, член Національної спілки журналістів України, Національної спілки письменників України, голова Хмельницької обласної організації Національної спілки письменників України, голова Хмельницького обласного об'єднання товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка

**Нагорянська
Неля Дмитрівна**

письменниця, заступник голови всеукраїнської творчої спілки «Конгрес літераторів України»

**Островий
Володимир
Михайлович**

кандидат історичних наук, доцент Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, член Національної спілки краєзнавців України

**Погорілець
Олег Григорович**

історик, археолог, пам'яткоохоронець, директор ДІКЗ «Межибіж», член ICOMOS UA, член правління Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України

**Прокопчук
Віктор Степанович**

доктор історичних наук, професор Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

**Рудковська
Людмила Францівна**

молодший науковий співробітник Хмельницького обласного літературного музею

**Синиця
Надія Миколаївна**

учений секретар Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки, членкиня Національної спілки краєзнавців України

Тищук Микола Пилипович	голова ради організації ветеранів Білогірської територіальної громади
Філінюк Анатолій Михайлович	доктор історичних наук, професор, академік Національної академії наук вищої освіти України, заслужений діяч науки і техніки України
Філіппенко Зоя Вікторівна	завідуюча відділом краєзнавства Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки, членкиня Національної спілки краєзнавців України
Чабан Катерина Анатоліївна	директор Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки, заступник голови Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України
Шкапій Степан Михайлович	письменник, член Національної спілки журналістів України та Національної спілки письменників України, голова Хмельницької міської організації Національної спілки письменників України
Шоробура Інна Михайлівна	доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, президент Хмельницького територіального відділення Малої академії наук, ректор Хмельницької гуманітарно- педагогічної академії
Щур Сергій Анатолійович	кандидат історичних наук, заступник начальника відділу культури, національностей, релігій та туризму Городоцької міської ради, член Національної спілки краєзнавців України

Зміст

Від укладачів.....	3
Знаменні і пам'ятні дати.....	4
У 2026 році виповнюється.....	5
Січень.....	15
Лютий.....	22
Березень.....	28
Квітень.....	33
Травень.....	38
Червень.....	43
Липень.....	48
Серпень.....	54
Вересень.....	58
Жовтень.....	63
Листопад.....	67
Грудень.....	74
Імена, події, факти.....	79
Олександр Шульмінський: прихильник українського відродження, талановитий громадський діяч і патріот Кам'янця-Подільського початку ХХ ст. До 165-річчя з дня народження (О. Завальнюк).....	80
Подільський повстанець Семен Харченко (отаман Хмара). До 140-річчя з дня народження (В. Адамський).....	83
Громадсько-політичні та наукові горизонти Віталія Олуйка. До 65-річчя з дня народження (А. Філінюк).....	86
Книжкова «старійшина» Хмельниччини. До 160-річчя з часу заснування Кам'янець-Подільської міської центральної бібліотеки та 10-річчя присвоєння їй імені Костя Солухи (Н. Синиця).....	89

Обличчя сучасної Кам'янець-Подільської «Просвіти». <i>До 65-річчя з дня народження Вячеслава Володимировича Полятинчука (В. Міхалевський).....</i>	93
Український державник з Поділля – Віктор Приходько. <i>До 140-річчя з дня народження (В. Адамський, І. Шоробура).....</i>	95
Відблиски дзеркала буття Олега Гордійчука. <i>До 70-річчя з дня народження (В. Кучерук).....</i>	98
Шляхом професіонала для людей та держави. <i>До 95-річчя з дня народження Юрія Григоровича Полевничого (Р. Голуб).....</i>	101
Майстер поетичного слова. <i>До 85-річчя з дня народження Миколи Івановича Коломійця (В. Лавринчук).....</i>	104
Свобода як імператив, творчість як виразник. <i>До 65-річчя з дня народження Миколи Миколайовича Руцького (Л. Рудковська).....</i>	107
Життя, віддане людям. <i>До 100-річчя з дня народження Римми Олександрівни Кравчук (П. Коцюба).....</i>	110
Олександр Васильович Багрій – уродженець Летичева, азербайджанський літературознавець та фольклорист. <i>До 135-річчя з дня народження (С. Коржик).....</i>	113
Знана людина нашого краю. <i>До 120-річчя з дня народження Петра Веремійовича Горбача (М. Голубенко)...</i>	116
Автор «Страны Моксель, или Открытие Великороссии». <i>До 90-річчя з дня народження Володимира Броніславовича Білінського (В. Прокопчук).....</i>	119
Патріот, вчений і поет. <i>До 55-річчя з дня народження Павла Павловича Гай-Нижника (О. Григоренко).....</i>	125

Борець за Українську державу Пантелеймон Блонський. <i>До 150-річчя з дня народження</i> <i>(В. Адамський, В. Гончарук).....</i>	128
Шляхами добрих справ. До 80-річчя з дня народження <i>Анатолія Онисимовича Овчарука (М. Голуб).....</i>	131
Життєве кредо – вирощувати хліб. До 75-річчя з дня <i>народження Петра Володимировича Іващука</i> <i>(М. Тищук, О. Місінкевич).....</i>	134
Визначна постать із родини Хоптярів. До 65-річчя з <i>дня народження Юрія Анатолійовича Хоптяра</i> <i>(О. Григоренко, О. Погорілець).....</i>	136
Відповідальний і обов'язковий. Людяний і вимогливий. <i>До 80-річчя з дня народження Бориса Андрійовича</i> <i>Мельника (Н. Нагорянська).....</i>	140
Економістка з поетичною душею. До 65-річчя з дня <i>народження Наталії Павлівни Мазур (Л. Весела).....</i>	143
Самовіддане служіння науці, вищій школі та Україні. <i>До 80-річчя з дня народження Анатолія Федоровича</i> <i>Гуцала (В. Григоренко, З. Філіппенко).....</i>	146
Леонід Миколайович Прокоф'єв – суддя за професією, поет і художник за покликом серця. До 90-річчя з дня <i>народження (С. Звезда).....</i>	149
Сергій Виноградський – великий українець. До <i>170-річчя з дня народження (С. Щур).....</i>	152
Слово про земляка – Максима Мартиновича Паламарчука. До 110-річчя з дня народження <i>(В. Говорун).....</i>	154
Власов Василь Володимирович. До 70-річчя з дня <i>народження (І. Козак).....</i>	157

Віктор Адамський в інтелектуальному просторі Хмельниччини. До 60-річчя з дня народження (В. Островий).....	160
Митрополит Дмитрій. До 55-річчя з дня народження (Г. Косюк).....	164
В авангарді наукової еліти. До 75-річчя з дня народження Олександра Михайловича Завальнюка (В. Прокопчук, К. Чабан).....	167
Кольорові стежки Йосипа Осецького. До 80-річчя з дня народження (С. Шкапій).....	171
В авангарді вітчизняної технічної науки і освіти. До 75-річчя з дня народження Миколи Петровича Мазура (В. Григоренко).....	173
Показчик персоналій.....	177
Відомості про авторів історичних та біографічних довідок.....	184

Довідково-інформаційне видання

**Календар
знаменних і пам'ятних дат
Хмельниччини
на 2026 рік**

Відповідальна за випуск:
Чабан К. А.

Комп'ютерне опрацювання, редагування,
комп'ютерна верстка:
Шмаль Т. А., Дорош В. Ю.

Дизайн обкладинки:
Дорош В. Ю.

Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк цифровий. Наклад 100 пр.

Віддруковано з готового оригінал-макета